

Onsdagen den 7 mars

Kl. 09.00–17.13

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 februari justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2017/18:388

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:388 Satellituppskjutning och rymdstrategi
av Penilla Gunther (KD)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 26 mars 2018.

Skälet till dröjsmålet är redan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 5 mars 2018

Utbildningsdepartementet

Helene Hellmark Knutsson

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2017/18:96 till socialförsäkringsutskottet

2017/18:120 till finansutskottet

2017/18:121 och 135 till civilutskottet

2017/18:122 till trafikutskottet

2017/18:123 till justitieutskottet

2017/18:138 till socialutskottet

Skrivelse

2017/18:125 till socialförsäkringsutskottet

Redogörelse

2017/18:RJ1 till utbildningsutskottet

Motion

2017/18:3993 till konstitutionsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Civilutskottets betänkande
2017/18:CU9 Hyresrätt

Socialutskottets betänkande
2017/18:SoU18 En ny beslutsprocess för den högspecialiserade vården

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2017/18:AU8 Arbetsmiljö och arbetstid

Integration

§ 5 Integration

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2017/18:AU7
Integration
föredrogs.

Anf. 1 ANNELIE KARLSSON (S):

Herr talman! Det handlar om integration. Det handlar om jobb, om utbildning, om aktivitetskrav under etableringstiden och om samhällsinformation. Jobb är självklart i fokus – arbetslöshet men också arbetskraftsbrist.

Även om arbetslösheten har minskat under vår regeringsperiod är ungefär 350 000 personer arbetslösa i Sverige. Det är för många. Vi bygger ut utbildningssystemet, exempelvis yrkesvux och yrkeshögskolor, och inte minst bygger vi ut lärarutbildningen. Det behövs fler lärare i vårt land.

För oss socialdemokrater är det självklart att satsa på utbildning när det största hindret för att företag ska kunna fortsätta växa är att det är brist på utbildad arbetskraft. Vi har hög arbetslöshet, men samtidigt finns det 100 000 jobb som inte kan tillsättas därför att kunskaperna är bristande. Så kan vi inte ha det. Bristen på arbetskraft som kan ta de lediga jobben visar hur viktigt det är att rusta människor med rätt kompetens så att de kan ta de jobb som finns och de jobb som förväntas växa fram. Det måste också, herr talman, bli enklare att byta yrkesbana.

Herr talman! Det blir inte fler att anställa genom att sänka vanligt folks löner, utan det krävs utbildning, utbildning och utbildning. Om det är brist på chaufförer hjälper det inte att sänka löner, utan då är det betydligt bättre om vi ger fler möjlighet att ta lastbilskörkort. Behöver vi fler kockar hjälper det inte att sänka löner, utan då behöver vi se till att fler kan laga mat.

Förra veckan besökte jag industrier i Skåne. Det var ingen företagare under de besöken som ville diskutera problemen med löneläget. Nej, det problem de ville diskutera var hur vi ska se till att fler utbildar sig och väljer program så att de här företagen har människor att anställa. Företagen behöver utbildat folk så att de har personer att anställa. Det är en förutsättning för att näringslivet ska kunna tacka ja till orderna.

Alla som kan arbeta ska naturligtvis arbeta. Arbetslösheten bland utrikes födda är hög, och bristande kunskaper i det svenska språket är ett av problemen. Det krävs åtgärder, och utbildning är, som sagt, för många nyckeln in på arbetsmarknaden.

Etableringsjobben bygger på en kombination av jobb och utbildning och innebär att man kan komma i jobb, få en lön enligt kollektivavtal och samtidigt kunna komplettera med utbildning om så krävs. Vi socialdemokrater välkomnar att arbetsmarknadens parter är överens om en modell som ska underlätta för nyanlända och långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Här hoppas vi, herr talman, se minst 10 000 jobb framöver.

Med ett mer effektivt system för subventionerade anställningar kommer fler att få möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Ett enklare och tydligare regelverk är något som välkomnas av arbetsgivare och inte minst av arbetsförmedlare. Kunskapslyftet byggs ut och omfattar under nästa mandatperiod nästan 100 000 utbildningsmöjligheter. Det är 100 000 utbildningsmöjligheter som behövs för att människor ska kunna ta jobben som finns.

Herr talman! Jag återkommer till utbildning, för det är nyckeln. Det förtjänar att sägas om och om igen. Den som har kunskap kommer inte bara in på arbetsmarknaden utan står också stadigare. Att få ett jobb är viktigt men också att man är trygg på jobbet – att man har en anställning som man kan lita på och som ger möjlighet att starta sitt liv och en lön som ger förutsättningen att skriva hyreskontrakt och människor mat på bordet.

Det handlar alltså inte bara om att få in en fot på arbetsmarknaden, utan det handlar om att stå stadigt kvar på arbetsmarknaden. Ordning och reda, kollektivavtal och anställningstrygghet ska vara grunden för alla anställda på svensk arbetsmarknad.

Herr talman! Etableringen måste gå snabbare. Vi tar stora steg i rätt riktning. För de nyanlända som kom till en kommun 2007 tog det åtta år innan hälften hade jobb. Nu är hälften i jobb efter fem år. Bland nyanlända män som kom 2013 tog det tre år tills hälften var i arbete. Detta betyder inte att vi har lyckats, och det betyder inte alls att vi är nöjda, men det betyder att vi är på rätt väg.

Snabbspår till bristyrken och extratjänster i välfärden för nyanlända och långtidsarbetslösa är åtgärder som spelar roll. Även om vi önskar att det skulle vara betydligt fler som omfattas kan vi i dag se att 12 000 personer har en extratjänst. Det är bra.

Svenska, språkträning och samhällsinformation via studieförbund och folkhögskolor har påskyndat etableringen. Kravet om att delta i den utbildning du behöver för att bli anställningsbar är en viktig del i en snabbare och mer effektiv etablering.

Att koppla etableringsersättningen till ett aktivt deltagande i anvisade åtgärder är rimligt. Kraven på den enskilde är tydliga, men det är också kraven på att det erbjuds möjlighet att komma i utbildning eller åtgärd som leder ut på arbetsmarknaden.

Genom politiken ska vi öppna dörrar. När dörrarna är öppna är det individens ansvar och skyldighet att kliva in.

Utrikes födda kvinnor har ett lågt deltagande på arbetsmarknaden. Det är inte bra. Det är inte bra för kvinnorna, det är inte bra för familjerna och det är inte bra för samhället. Kvinnors deltagande på arbetsmarknaden måste öka. Det handlar inte bara om att alla som kan jobba ska jobba, utan det handlar också om vår demografiska utveckling som ställer stora krav på att alla bidrar.

Mycket återstår att göra när det gäller kvinnors deltagande på arbetsmarknaden generellt. Kvinnor jobbar oftare ofrivillig deltid än vad män gör. Fler kvinnor än män har otrygga anställningar. Kvinnors livsinkomst är betydligt lägre än mäns. Arbetet för ett högre deltagande på arbetsmarknaden för kvinnor gäller inte bara utrikes födda, även om utmaningen är än större där.

Många kommuner har snabbspår för att hjälpa fram framtidens välfärdsarbetare. Det finns många bra exempel. Det finns inte bara goda exempel i kommuner och landsting, utan det finns också exempel i industrin, exempelvis när det gäller montering, svets och CNC-personal.

Att få ett jobb, en egen försörjning, är avgörande för en lyckad integration. Men det handlar som sagt också om en fungerande arbetsmarknad. Det handlar om vår svenska modell.

Vår svenska modell, som har tjänat oss väl, ska omfatta alla, inte bara några. Kollektivavtal, anställningstrygghet och ordning och reda – det är det som är den svenska modellen, precis som att den som kan jobba ska jobba. Vi bidrar var och en efter förmåga och vi betalar efter bärkraft. När vi behöver samhällets insatser sorteras vi inte efter inkomst utan efter behov.

Herr talman! Även om vår debatt har rubriken *Integration* handlar det här om arbetsmarknadspolitik generellt, om utbildning och om vägar till jobb. Det handlar också om jämställdhet och om vår svenska modell. Vi vill ha ett bättre och mer jämlikt Sverige, inte större klyftor. Den svenska modellen ska utvecklas, inte avvecklas.

Med det yrkar jag bifall till reservation 10, avslag på övriga reservationer och i övrigt bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Vi debatterar i dag motionsbetänkandet om integration, som är en av Sveriges absolut största utmaningar, kanske den största utmaningen här och nu.

Det största problemet vi har med integrationen i dag är att det tar i genomsnitt åtta år innan hälften av de nyanlända har någon form av sysselsättning. Vi hörde något annat från talarstolen nyss.

I mitt anförande tänker jag inte ta upp alla delar i betänkandet, men jag tänker ta upp några saker. Vi har hört regeringen slå sig för bröstet, vilket också framkommer i betänkandet, och tala om hur bra det går för Sverige. Ja, det gör det. Vi är nämligen inne i en högkonjunktur. Något annat vore konstigt.

Det allvarliga är att det inte går bra för alla. Den del av arbetskraften som står längst från arbetsmarknaden går det inte bra för, trots högkonjunktur. Och sedan i höstas ser vi något så allvarligt som att sysselsättningsgraden bland utrikes födda går ned. Det är allvarligt.

Det tar som sagt fortfarande orimligt lång tid för nyanlända att komma in i sysselsättning. Integrationen har fungerat alldeles för dåligt under lång tid, och arbetsmarknaden blir alltmer tudelad. Regeringen slår sig för bröstet, och i betänkandet skriver man att deras politik har gett resultat. Jag ser det inte på det sättet. Det är lite anmärkningsvärt att påstå det med tanke på de här resultaten.

Regeringen har genomfört beredskapsjobb och extratjänster. Vi hörde nyss om extratjänsterna, och beredskapsjobben har diskuterats många gånger här i kammaren. De blev en flopp. Det blev inte så många jobb som det utlovades. Enligt Statskontorets beräkningar går dessutom mer än hälften av de jobben till personer med eftergymnasial utbildning, och ca 30 procent går till dem som har gymnasieutbildning. Det blir inte många procent kvar.

Sedan har vi extratjänster, som nu har ökat. Men de har länge varit få, och de har inte heller gått till dem som står absolut längst bort från arbetsmarknaden utan till dem som har gymnasieutbildning. Detta sker alltså i en högkonjunktur där arbetsmarknaden skriker efter folk.

Integrationen har fungerat dåligt under lång tid. Vi kan inte fortsätta på det sättet. Då krävs det kraftfulla reformer. Vi har inte sett några strukturella reformer från regeringen. Jag är orolig för vad som kommer att hända när vi kommer in i en lågkonjunktur.

Jag tror att kraften för att göra något bra med sitt liv, att göra rätt för sig och att skaffa ett jobb finns hos alla. Men Sverige är ingen kravlös gemenskap. Då måste vi se till att de rätta förutsättningarna finns.

Inom ramen för integrationen behöver vi ställa betydligt tydligare krav på den som kommer till Sverige för att bygga sig ett liv här. Det nya regelverket inom etableringen som började gälla vid årsskiftet är bra. Det är bra att det ställs tydligare krav på individen, men det är inte tillräckligt.

Alliansen anser att aktivitetskraven bör öka ytterligare under etableringstiden, och vi ser att det behövs ännu fler åtgärder. Kopplingen mellan deltagande i insatser och rätten till ersättning behöver stärkas, och utskottet har också kommit med ett tillkännagivande om det till regeringen.

Problemet med integrationen är som sagt att det tar för lång tid innan nyanlända kommer i sysselsättning. Alliansen anser att insatserna måste komma tidigt under asyltiden – där är vi tydligen överens med regeringen – och att kompetenskartläggningen ska ske i direkt anslutning till att man kommer till Sverige och söker asyl.

Herr talman! Vi moderater anser att det behöver införas en integrationsplikt. Det innefattar utbildningskrav, krav på språkutbildning, samhällsorientering med ett test, individuell plan i sfi med mera, för att man ska kunna erhålla uppehållstillstånd.

Integration är mer än bara ett jobb. Vi måste också prata om värderingar. Regeringen borde bland annat ha sett till att det finns ett lättillgängligt och användarvänligt informationsmaterial till nyanlända om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, jämställdhet mellan könen i Sverige med mera.

Sedan etableringsreformen infördes i december 2010 har det skett en del förbättringar runt om i Sverige. Men det ser lite olika ut, och i vissa kommuner fungerar det inte. Vi vet också att Arbetsförmedlingen, som är den myndighet som har ansvaret för etableringen, inte fungerar. Vi tror att för de kommuner som skulle vilja ta över ansvaret för integrationen av nyanlända skulle det vara en bra väg att gå.

Regeringspartierna vill fortsätta avvakta utredningar och Arbetsförmedlingens förändringsresa. Men det har vi gjort alltför länge. Jag tror dessutom att det är dags att avveckla Arbetsförmedlingen, och i varje fall låta de kommuner som vill ta det här ansvaret få göra det.

Vi måste göra det enklare att komma in på arbetsmarknaden, och det krävs en bredd av reformer för att på allvar förbättra integrationen. Moderaterna vill förbättra drivkrafterna till arbete, vi vill införa särskilda lärlingsjobb och vi vill ersätta Arbetsförmedlingen med en ny organisation. Vi vill att arbete ska löna sig. Men vi har en regering som har gjort det mindre lönsamt att arbeta.

I måndags presenterades den överenskommelse som parterna och regeringen har träffat om etableringsanställningar. Jag välkomnar att parterna har träffat den här överenskommelsen och har konstaterat att en ny anställningsform behövs. Men det finns brister, bland annat att staten ska betala 10 000 kronor till varje individ som har denna anställning, alltså betala för att personen ska gå till jobbet. Det är inte rätt väg att gå. Dessutom gäller förslaget bara företag med kollektivavtal. Det är jag kritisk till. Det borde gälla alla företag i Sverige.

Det är bra att parterna har tagit tag i detta. Vi måste göra det enklare och billigare att anställa denna grupp som står långt från arbetsmarknaden. Alliansen har ett förslag: inträdesjobb. Vårt förslag är fortfarande bättre. Det skulle gälla nyanlända samt unga upp till 23 år utan gymnasieexamen och skulle möjliggöra anställning med en kraftigt sänkt lönekostnad för alla företag i Sverige. Inträdesanställning skulle göra det möjligt att lära sig jobbet på jobbet.

Herr talman! Jag avslutar med att säga att jag uppfattar det som regeringspartierna skriver i detta betänkande som att de till stor del håller med om våra och Alliansens förslag, men de uttrycker det som att de avvaktar en utredning eller väntar på beredning av en utredning. Det är synd. Det är inte tillräckligt.

Som jag sa inledningsvis har vi problem med integrationen här och nu. Det ska inte ta åtta år innan hälften av de nyanlända kommer i sysselsättning. Vi måste också komma till rätta med det utanförskap som i synnerhet utrikes födda kvinnor befinner sig i. Vi måste bryta trenden att sysselsättningsgraden bland utrikes födda går ned. Det skulle vi ha gjort under högkonjunkturen. För att vi ska klara detta i lågkonjunktur hade allt detta behövts göras redan nu.

Herr talman! Jag och Moderaterna står såklart bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1 och 3. Jag yrkar också bifall till utskottets förslag i punkt 5.
(Applåder)

Anf. 3 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jessika Roswall och jag kanske inte kan vara överens om allt. Men jag tycker att det är rimligt att man håller sig någorlunda till den verklighet och den statistik vi har.

Jessika Roswall säger att det tar åtta år innan hälften av de här människorna är i arbete. Det gällde när den moderatledda regeringen styrde. Men det har förändrats. Det finns siffror som visar på det, och jag sa det i mitt anförande. Jag kan för tydlighetens skull säga det igen: Nu har hälften jobb efter fem år. För nyanlända män som kom 2013 tog det tre år innan hälften var i arbete. Jag sa redan då, och jag kan säga det igen, att vi inte är nöjda. Men det är verkligen ett steg i rätt riktning.

Jag vet inte hur fort Jessika Roswall tänker att man skulle kunna vända statistiken. Det här är ett problem som vi har levt med både under den borgerliga regeringen och under den socialdemokratiskt ledda regeringen.

Jag skulle vilja prata med Jessika Roswall om en annan sak, nämligen integrationsplikt. Vad tänker Moderaterna när de säger integrationsplikt? Ska vi skicka ut något meddelande med värderingarna i något material, kanske i pappersform?

Jag tänker att vi kanske skulle ta fram ett informationsmaterial om den svenska modellen och dela med oss av det. Det skulle vara bra för svenska politiker att se vilken modell vi har på svensk arbetsmarknad. Det är en modell som har tjänat oss väl. Vi skulle kunna bidra med det informationsmaterialet, Jessika Roswall.

När det gäller etableringsjobb och att det bara ska gälla företag med kollektivavtal kan jag göra en jämförelse med handbollen; jag kommer ju från en del av Sverige där det spelas mycket handboll. Vi skulle aldrig släppa in ett lag i serien som inte följde spelreglerna. När vi satsar statens pengar är det väl rimligt att de går till företag som följer spelreglerna på svensk arbetsmarknad, som betalar sjyst lön och som har sjysta anställningsvillkor? Jag tycker att det är högst rimligt att vi inte slösar bort skattemedel på något annat.

(Applåder)

Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag börjar med siffrorna. Jag läste siffrorna från SCB så sent som i går. Möjligtvis menar Annelie Karlsson att det har blivit bättre när det gäller *nästan* hälften. Men faktum är att hälften betyder mer än 50 procent, och då tar det åtta år innan hälften har sysselsättning.

När det gäller integrationsplikt innefattar det, som jag sa, utbildningskrav, krav på språkutbildning, samhällsorientering med test, individuell plan på sfi med mera. Jag tycker att det är viktigt att detta tas med i integrationen. Det finns forskning som visar att det har betydelse för att man ska kunna integreras i samhället på ett bättre sätt.

Sedan var det etableringsjobben. Här måste jag ställa en motfråga: Tycker Socialdemokraterna att det är rimligt med ett direktbidrag på 10 000 kronor till individen? Jag kan inte se det.

Jag måste också ställa en fråga om att följa spelreglerna. Är det så att Annelie Karlsson menar att alla de företag, många småföretag, som inte har kollektivavtal inte följer reglerna på svensk arbetsmarknad?

Anf. 5 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag börjar med det avslutande. När företag på arbetsmarknaden är utan kollektivavtal men ändå följer dem har jag aldrig förstått varför man inte kan teckna ett kollektivavtal, om det är nyckeln till att få del av de stöd som finns. Jag förstår inte varför man inte kan teckna kollektivavtal om man säger att man ändå följer dem.

Kollektivavtal är garanten för att de som jobbar får avtalsenlig lön och hela försäkringspaketet. Behovet av kollektivavtal på svensk arbetsmarknad är stort. Det är många som inte omfattas av det i dag.

Det finns problem på arbetsmarknaden. Många människor jobbar deltid ofrivilligt. Många sover med mobilen vid huvudkudden och väntar på att den ska plinga så att man ska få jobb i kanske en eller två dagar.

Det är många som inte vet om de kommer att kunna betala hyran nästa eller nästnästa månad. Den ordningen på svensk arbetsmarknad bekymrar väldigt många. Jag funderar över om Moderaterna inte ser det problemet. I iveren att företag inte ska behöva följa kollektivavtal och inte ha ordning och reda bortser man från människor som drabbas av den politik som Jessica Roswall och hennes partivänner står för.

Man missar helt poängen med den ordning och reda som innebär att människor blir trygga och kan starta sina liv. Gå ut och möt människor som jobbar under de villkoren! Jag kommer från handeln. Där är det fullt av människor med lösa anställningar. Nu vill ni bidra till att det ska bli fler som jobbar med otrygga anställningar. Att följa kollektivavtal och att se att företag tecknar sådana, det är ordning och reda. Det är den bästa integrationen på svensk arbetsmarknad. Det är då människor kan starta sina liv. (Applåder)

Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt inte vad jag ska säga. Den här debatten och betänkandet handlar om integration. Jag hörde av Annelie Karlssons anförande att hon ville ha en bredare arbetsmarknadspolitisk debatt. Jag tycker inte att det är rätt sätt.

Men jag skulle vilja tolka det så här, vilket också var en av mina poänger: Socialdemokraterna vill inte prata om det problem som vi har, det vill säga integrationen. I stället försöker man att lägga mig saker till last som jag inte står för. Det är klart att jag värnar den svenska modellen. Jag är för allmän trygghet på arbetsmarknaden precis som du är.

Att inte våga prata om integrationsutmaningarna utan i stället prata om svensk handel tycker jag är fel.

(Applåder)

Anf. 7 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Jag kommer att inleda där det senaste replikskiftet avslutades genom att konstatera att det här faktiskt är en integrationsdebatt. Varje gång vi har den här integrationsdebatten – en gång om året – känns det lite grann som att jag står i min egen lilla bubbla. Det tror jag att alla kan hålla med om, även om man tycker olika saker.

Varje gång brukar jag påpeka att det största problemet som jag ser med övriga partiers hållning är att man behandlar integrationsfrågan som om det enskilt är en jobbfråga. Det hörde vi också tydligt i de två tidigare anförandena som har hållits från talarstolen.

Socialdemokraterna sa explicit: Jobben, lite utbildning, lite jämställdhet kopplat till jobben är vad integrationen handlar om.

Moderaterna sa också lite explicit att den största utmaningen är den tid som det tar att komma i arbete.

Personligen skulle jag kanske placera integrationsbetänkandet i ett annat utskott. För mig handlar integration om att vi har ett samhälle som håller samman, en gemenskap där varje person som är medborgare i vårt land känner att man är just det: Man är en del av en större gemenskap.

Det handlar också om att de som är här tillfälligt känner att de är välkomna in i samhället och att de fungerar och hittar sin plats.

Men det handlar inte bara om arbete. Så länge som man har fokus där kommer vi att misslyckas. Det finns ett otal exempel på personer som förvisso har sysselsättning eller arbete men som inte på något sätt identifierar sig med vårt land eller känner att de är välkomna hit och har hittat sin plats. De befinner sig här därför att det är här som de har hamnat, men de trivs inte och ser inte Sverige som sitt hemland.

För mig handlar integration om att väva samman våra medborgare.

Arbete är givetvis en del i tryggheten när man känner att man har hittat sin plats i samhället, att man har en meningsfull sysselsättning och att man bidrar till samhället och kan försörja sig själv. Att man kan försörja sig själv är också intressanta nyckelord.

Både Moderaterna och Socialdemokraterna har talat om den tid som det tar för hälften att komma i arbete. Statistiken brukar visa att man har ett jobb att gå till någon eller några gånger i veckan, men det är ju inte kopplat till att man är självförsörjande och känner att man har en trygg plats i samhället, tyvärr.

Vi har hört Socialdemokraterna hylla den senaste överenskommelsen om etableringsjobb, och vi har hört Moderaterna kritisera det faktum att en stor del av detta bygger på att staten ska bekosta en större andel av anställningarna. Det är bra och trevligt att höra från allianshåll att man tar avstånd från den sortens subventionerade anställningar som riktar sig till vissa grupper men inte till andra. Det är något som vi har framfört under lång tid.

Vi vill också göra satsningar som på ytan kan verka liknande. Vi har under lång tid talat om lärlingsanställningar, men där är ju nyckeln att utbildningen ska rikta sig till alla som saknar avslutad gymnasieexamen utan koppling till huruvida man nyligen har kommit till landet eller inte och hur länge man har varit arbetslös eller inte. Detta ser vi som en utbildnings-satsning, som en väg in på arbetsmarknaden.

Det är så här man måste tänka om man vill ha ett samhälle som håller samman. Våra integrationssatsningar är utspridda över alla utskott. Det handlar om en helhetspolitik för att skapa bättre förutsättningar, bättre infrastruktur som väver samman land och stad, bättre möjligheter att arbeta, resa och få närservice var man än bor. Det handlar om kultursatsningar som välkomnar personer in i samhället, som visar att man är välkommen och som visar hur vi lever. Det spelar ingen roll var du kommer ifrån, men vi vill gärna att du blir en av oss.

Det handlar såklart om arbetsmarknadspolitik men på en allmän nivå för att på nytt bygga upp ett starkt Sverige.

Herr talman! Jag kommer inte att orda alltför mycket om det här betänkandet. Som vanligt består merparten av våra ställningstaganden helt enkelt av att vi säger nej till den sortens förslag som övriga partier har lagt fram. Sådana förslag kan aldrig verka integrerande då de till sin grund är segregerande. De bygger på olika syn på grupper i vårt samhälle.

Jag kan dock notera att det finns en punkt, punkt 5, där i det här fallet oppositionen – regeringen och Vänsterpartiet – har en reservation där vi har stöttat ett förslag från Alliansen, men det är inte ett förslag som vi egentligen stöder fullt ut. Det handlar om ersättningar och krav under etableringstiden. Vi har ett särskilt yttrande där vi motiverar varför vi har valt

att stödja Alliansens förslag som i praktiken går ut på att man ska skärpa kraven på att delta i aktiviteter, annars kan det bli en ännu mer sänkt etableringsersättning.

Det är nog vida känt att vi från Sverigedemokraterna tycker hela satsningen är dålig. Den fungerar inte, den ställer grupp mot grupp och den skapar en konstig ordning. Men vi har ändå valt att stödja ett förslag som åtminstone lite minskar de ersättningar som skattemedel slösas på i det här fallet.

Jag vill också säga några ord om vår reservation 5, som jag för övrigt yrkar bifall till. Vi har ytterligare en reservation som jag givetvis står bakom, men jag väljer att inte yrka bifall till den för att vinna tid vid voteeringen.

Reservation 5 handlar om mottagande av och bosättning för nyanlända invandrare. Det är känt att sedan ett par år har regeringen med stöd från vissa andra partier infört en tvingande bosättningslag som gör att alla kommuner, oavsett om de bedömer sig ha kapacitet att ta emot nyanlända personer eller inte, ska ta emot nyanlända asylsökande. Det är för vår del inte en rimlig hållning. För det första är det ju kommunerna själva, alltså längre ned på kommunnivå, som vet vilka förutsättningar de har. För det andra kommer tvång aldrig att vara en bra grund för att skapa ett välkomnande och bygga mänskliga relationer.

En person som vet att den inte är i en viss kommun för att man där vill ta emot personen i fråga utan för att staten har tvingat kommunen att ta emot en kommer inte att känna sig särskilt välkommen. Medborgare i en sådan kommun som känner att det inte finns bostäder, skola eller möjligheter att ge detta och berättar om det men ändå har ålagts ett sådant åtagande kommer att finna det svårt att känna förtroende för systemet. Det är ingen bra grund för att integrera personer i ett samhälle.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 5 och lyfter fram behovet av ett omtänk på riktigt när det gäller integrationspolitiken.
(Applåder)

Anf. 8 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3 i betänkandet. Den ena är från Centerpartiet och den andra är alliansgemensam.

Vi diskuterar integration. För att lyckas med integrationen är jobben nyckeln, anser Centerpartiet. De är en viktig pusselbit för att klara integrationen. Jag återkommer med andra bitar senare.

Sverige befinner sig just nu i en högkonjunktur. Trots detta växer inte jobben till i den utsträckning som man skulle önska så att de kan komma alla människor till del. När regeringen talar om de fina siffrorna och att fler jobb växer till är det många människor – tusentals – som inte känner igen sig i den beskrivningen. För många handlar vardagen om att få pengarna att räcka till, att brottas med tankar om att vara behövd och att inte få vara med och bidra.

I år kommer närmare 300 000 människor att vara arbetslösa och i en utsatt ställning. I detta ingår flera grupper, bland annat nyanlända, långtidsarbetslösa och funktionsnedsatta. Att lyckas med jobbfrågan är nyckeln till integrationen. Tryggheten i att ha ett jobb är en bra grund för att komma in i samhället.

Sverige har egentligen ganska goda förutsättningar för en lyckad integration. Vi ser att företag väldigt starkt efterfrågar arbetskraft. Ekonomin är god, men vi lyckas tyvärr inte. Under regeringens tid har vi sett att klyvningen av Sverige blivit större. Allt fler människor befinner sig i utsatt ställning. Vi ser också att integrationspolitiken har misslyckats. Det tar alldeles för lång tid för människor att komma i arbete.

Sveriges integrationspolitik har tyvärr en del djupa brister. För att dessa problem inte ska fördjupas behövs kraftfulla åtgärder och reformer. Reformerna på arbetsmarknaden behövs särskilt när det gäller de människor som inte har någon längre utbildningsbakgrund så att de får en väg in.

Jag måste utgå från perspektivet att tro att man verkligen kan klara av denna utmaning. Vi måste ha en optimistisk syn på vår förmåga att få in människor i arbete. Alla människor kan bidra, oavsett bakgrund och oavsett om man är född i Sverige eller kommer från något annat land.

För att fler nyanlända ska komma i arbete krävs att de från första dagen då de kommer till Sverige uppmuntras till att komma in på arbetsmarknaden. Det krävs en mer funktionell arbetsmarknad, det behövs bättre sätt att komma in i samhället och de nyanlända behöver lära sig svenska snabbare.

På arbetsmarknaden finns framför allt tre områden där det krävs reformer. Det första handlar om matchning, det andra om kostnaden att anställa och det tredje om att det måste löna sig att arbeta.

Herr talman! Låt mig börja med att säga något om matchningen. Sverige har en paradoxal situation på arbetsmarknaden med många arbetslösa, samtidigt som företagen skriker efter arbetskraft. Arbetsförmedlingen behöver göras om i grunden. Vi behöver bättre involvera civilsamhälle och kommuner i etableringsprocessen så att människor snabbare kan komma in på arbetsmarknaden.

Det behövs även kortare utbildningspaket och insatser inom hela utbildningssystemet. Vi vill att människor kompetenskartläggs från första dagen då de kommer till Sverige för att de på så sätt snabbare kan komma i arbete.

Herr talman! Kostnaderna för att anställa behöver sänkas. Vi har hört detta tidigare i debatten, och då kopplades det till de etableringsjobb som presenterades i veckan. Centerpartiet och Alliansen tror i stället på inträdesjobb, som skulle vara en enklare form som företagen kan använda sig av för att sänka kostnaderna och därmed våga ta steget att anställa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden och som har liten arbetslivserfarenhet eller litet kontaktnät.

Vi behöver nämligen öppna jobbdörren för fler människor. Sverige är sämst i EU när det gäller jobb med låga utbildningskrav. Vi behöver bli bättre här för att fler ska få chans till ett första jobb och kunna komma in. Då måste man också ha med sig mindre företag utan kollektivavtal, vilka tyvärr utesluts när det gäller etableringsjobben.

Herr talman! Det behöver löna sig bättre att arbeta. Det handlar om att sänka skatterna för första jobbet, framför allt för dem med lägre inkomster och medelinkomster, så att det lönar sig bättre att arbeta. Det handlar också om att skapa en stimulans i försörjningsstödet så att man kan gå från utanförskap och försörjningsstöd till arbete. Centerpartiet har en rad förslag vad gäller att sänka skatter för dem med låga inkomster och medelinkomster och för att skapa jobbstimulans i försörjningsstödet.

Förutsättningarna behöver bli bättre för människor som kommer till Sverige så att de kan starta och driva företag. Det är krångligt för människor som är födda i Sverige att driva företag i dag. Tänk er då situationen då man har ett annat modersmål och ska förstå den svenska byråkratin och de svenska reglerna!

Centerpartiet vill se flera åtgärder här. Det handlar bland annat om att Arbetsförmedlingen – så länge den har ansvar för matchningen – får i uppdrag att informera om möjligheten att driva företag och uppmuntra till detta. Vi vill även se en enklare företagsform, som vi kallar ingångsföretag. För det första företaget, då man har låg omsättning, kapar vi ett antal regler i byråkratin och skatter, så att det blir väldigt enkelt att ta steget att våga bli företagare. Vi ser bland de människor som kommer från andra länder att fler är företagare, vilket man kan förstå med tanke på den drivkraft som har gjort att de har flytt eller flyttat från ett annat land och sökt sig till Sverige.

Herr talman! Flera andra delar är viktiga att lyfta fram när vi diskuterar integration. Även om jobben är nyckeln till en lyckad integration behövs fler delar. En fråga jag vill ta upp handlar om språket. När man kommer till Sverige ska man tidigt få lära sig språket för att på så vis lättare kunna komma in i samhället.

Det handlar också om att förbättra sfi-undervisningen, som tyvärr fungerar ganska dåligt på sina håll runt om i landet. Vi vill ha en resultatinkriktad sfi-peng med fokus på att skapa möjlighet för personer att kunna välja utbildare. Den ska dessutom vara resultatbaserad så att vi får mer pang för pengarna. Vi måste också se till att stärka möjligheten för yrkesutbildningar som kombineras med svenska för invandrare.

Det måste bli lättare att komma in i det svenska samhället, och då behöver man veta mer hur Sverige fungerar. Därför har vi en skrivning i betänkandet där vi säger att vi tycker att det ska finnas en samhällsorienterad grundutbildning för nyanlända direkt när de kommer till Sverige. Den ska börja tidigt, redan i asylprocessen, och ska dessutom vara obligatorisk och kopplad till ersättningar.

Herr talman! Låt mig avsluta med att säga något om en viktig del av integrationen, nämligen civilsamhällets roll. Alla föreningar och frivilligorganisationer som har gjort fantastiska insatser är en förutsättning för människor att komma in i det svenska samhället. Det handlar om idrottsföreningar och möjligheten att genom dem komma in i samhället. Det handlar om frivilligorganisationer, som vi skriver om i betänkandet. Med deras hjälp kan vi skapa bättre förutsättningar för människor att på ett helt annat sätt integreras i Sverige.

Det är oerhört viktigt att få integrationen att lyckas. Vi har en stor utmaning framför oss, men den är möjlig att ta sig an. Det allra viktigaste är jobben. Vi måste få människor att kunna gå från utanförskap till innanförskap, från bidrag till arbete. För detta krävs en rad reformer på arbetsmarknadsområdet, men även inom andra områden. På så vis kan vi klara integrationsutmaningen, och då kan vi även få fler människor att känna den värme som finns i att ha kollegor, ett jobb och en egen försörjning.

(Applåder)

Anf. 9 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för anförandet – det var som alltid intressant att lyssna, Fredrik Christensson. Jag ska inte ”ta kriget” om jobb eller annat. Däremot har jag en fråga. Jag skulle också gärna ha velat få svar på den från Moderaterna, men dem får jag inte ta replik på.

Frågan föranleds av att både ni i Centerpartiet och Moderaterna har talat om att man ska ha utbildningar redan under asyltiden. Jag kan förvisso förstå hur ni tänker – det har tidigare tagit väldigt lång tid innan man fått uppehållstillstånd. Det är lång tid som är svår att ta igen. Men samtidigt är det för mig ganska märkligt att satsa stora resurser på att lära personer om det svenska samhället och utbilda dem i vårt språk innan det ens är klart om de kommer att stanna i landet eller inte.

Jag vill gärna höra hur ni ser på den diskussionen. Vore det inte bättre att se över handläggningstiderna ytterligare och kanske satsa mer resurser på snabbare bedömningar? Ännu bättre vore förenklade asylregler som tydliggör att man inte ska söka asyl i Sverige när det inte är krig i våra närområden.

Men oavsett detta: Vore det inte bättre att satsa resurser på att först få ett avgörande av huruvida en person ska stanna i landet eller inte och sedan börja arbetet med att satsa på utbildning, språkundervisning och så vidare? Eller menar ni bara att det ska finnas material tillgängligt på asylboendena? Det är ju något helt annat att det kan finnas självstudiematerial. Jag förutsätter att den som kommer hit inte vill gå sysslolös utan kan ta sig an uppgifter. Men att satsa aktiva resurser innan man ens vet vad det leder till i slutändan – är inte det slöseri med skattemedel?

Anf. 10 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för frågan. Jag delar uppfattningen att det gäller att ha en snabb handläggningsprocess. Där finns det ingen skillnad. Framför allt under de senaste åren har det tagit alldeles för lång tid för människor att få reda på om de ska få stanna i Sverige eller inte. Det behöver verkligen satsas resurser på att skapa förutsättningar för en snabbare handläggningstid.

Men det vi också kan se utifrån den situation som har rått de senaste åren är ett antal brister i asylmottagandet. Vi har haft ett system som i någon mån har varit passiviserande för människor. Man har fått sitta och vänta på sin handläggning och beskedet om huruvida man får stanna eller inte. Jag uppfattar det som att det vore bra om människor under den tiden fick bra förutsättningar att lära sig språket och få kunskaper om det svenska samhället. Det skulle underlätta integrationen i det senare skedet, och man slipper vara passiviserad under en längre tid i avvaktan på beslut. Om människorna inte skulle få stanna får de dock med sig kunskaper som kan vara nyttiga och skapa förutsättningar i andra fall. Under migrationsituationen under 2015 och framåt har civilsamhället tagit ett stort ansvar för att möjliggöra bland annat språkundervisning men också samhällsorienterande utbildningar.

Anf. 11 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag har ingenting emot om frivilligorganisationer vill utbilda extra eller, som sagt, om det finns kursmaterial tillgängligt och så vidare. Det jag däremot har någonting emot är att man både ger falska förhoppningar och aktivt använder resurser för att satsa på att utbilda personer om vårt samhälle och i vårt språk innan det är klart att det är här de ska ha sitt fortsatta liv, framför allt när vi vet att det är många som förväntas få avslag även med nuvarande regler.

Det är många som har missbrukat systemet och kanske inte alls borde ha sökt sig hit. Är det då rimligt att vi spenderar resurser på att ge dem den utbildningen? Det tycker inte jag. Jag tycker att det är rimligt att man avvaktar när det gäller den sortens satsningar. När någon har fått uppehållstillstånd klargör man vad personen förväntas lära sig.

Därför ställer vi också krav på exempelvis samhällskunskap och språkkunskaper när det gäller att få medborgarskap. Under den tid man stannar här och lever här ska man givetvis kunna lära sig saker. Vill man sedan bli medborgare är det en självklarhet att man ska kunna sådant. Det kan för övrigt Fredrik få ta med sig hem till sina partikamrater i socialförsäkringsutskottet. Ni är det enda parti av dem som sitter till höger i kammaren som inte ställer någon form av språkkrav för medborgarskap.

Jag tycker att det är oerhört intressant: Är det verkligen rimligt att man avsätter resurser för att utbilda personer innan de har fått en bedömning av om de har skäl att vara i vårt land eller inte och av om de har följt lagstiftningen eller inte?

Anf. 12 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att lyfta fram vår reservation, där det tydligt framgår att vi ställer motkrav när det handlar om utbildningarna under asylprocessen: Det ska finnas möjlighet att dra in dagersättningen för de personer som inte medverkar eller inte genomför utbildningen.

Men jag tror att det här är viktigt för hela integrationen. Vi ser tyvärr i dag att det tar alldeles för lång tid. Det fördes en statistikdiskussion tidigare. Vi räknar hur lång tid det tar att få arbete från det att man fått uppehållstillstånd. Tyvärr har det gått alldeles för lång tid i avvaktan för många människor. Det finns möjlighet att skapa bättre förutsättningar för människor att få kunskap om samhället och bättre språkmöjligheter. Vi har lyft fram det här med att ha praktikplatser och så vidare även under asyltiden. Det är något som även Mottagandeutredningen och Arbetsförmedlingen kollar på just nu. Om man skulle hamna i situationen att man får ett arbete under den tiden ska man ha möjlighet att göra ett spårbyte för att kunna stanna. Då är man med och bidrar i samhället.

Jag tror att det är viktigt att ha detta tidigt. Jag tycker att vi kan dra lärdomar av det som har skett. Människor ska inte passiviseras när de kommer hit. Självklart ska vi ha en snabb och rättssäker process för att ge människor besked om huruvida de får stanna eller inte. Men under den tid de avvaktar besked tror jag att det är viktigt, både för individerna och för samhället, att ge möjlighet till både språkundervisning och samhällsorientering.

Anf. 13 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Fredrik Christensson pratar om att det behövs reformer. Ja, exakt! Det är därför vi gör gigantiska utbildningssatsningar. Det är därför vi satsar på språkträning och samhällskunskap från dag ett. Det är därför vi har extratjänster. Det är därför vi har yrkes-sfi. Det är därför vi har snabbspår. Det är därför parterna är överens om etableringsjobb. Det är fullt av reformer. Det kommer att ta tid innan allting faller på plats, men det råder inte brist på reformer.

Däremot förstår jag, herr talman, att Fredrik Christensson inte gillar de subventioner som parterna är överens om. Att man inte accepterar parternas överenskommelse som en god idé är märkligt, men jag gissar att det beror på att det är fråga om subventioner. Det är bättre att sänka löner generellt, om man nu skulle ta sig friheten att tolka hur Centern ser på svensk arbetsmarknad. De enda subventioner som fungerar i Centerpartiets och Fredrik Christenssons värld är sådana som RUT och ROT. Det är en bra satsning. Det är subventioner som går hem. Man kan nästan ana att det finns en poäng i det, eftersom dessa subventioner i synnerhet gynnar andra grupper än dem som står långt från arbetsmarknaden.

Det är framför allt *en* fråga jag vill ställa till dig, Fredrik Christensson. Du säger att sänkta skatter kommer att stimulera människor. Men då tycker jag att du är svaret skyldig. Ni sänker skatter. Vad svarar du undersköterskorna i hemtjänsten runt om i landet när de ska bli några färre? Om man sänker skatten kommer ju välfärden att förändras. Sjukvårdens behov är gigantiska, inte minst hemma i Skåne. Jag tycker att du ska svara de anställda och även dem som behöver skånsk sjukvård, Fredrik Christensson. Du har också ett eget landsting att svara om. Vad är det vi ska dra ned på? Sänker vi skatter måste vi dra ned på välfärden. Vilken välfärd är för bra? Vilken välfärd ska vi försämra i det här landet? Om vi ska sänka skatter måste vi också svara på var vi ska ta pengarna.

Anf. 14 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag svarar gärna de undersköterskorna med beskedet att de kommer att få mer pengar i plånboken och därmed få incitament att arbeta mer samt att fler människor kommer att vilja bli undersköterskor, sjuksköterskor och så vidare och ta steget från utanförskap till arbete.

Nu handlar det om arbetsmarknaden, men vi kan konstatera att vi under Alliansens tid lyckades sänka skatterna samtidigt som det blev mer pengar till välfärden. Det finns en rad andra områden där vi kan se behov av att höja skatter, till exempel miljön, men det gäller inte just arbete. Det måste löna sig att arbeta i Sverige. Tyvärr höjer regeringen skatter, vilket gör att det blir mindre lönsamt för människor att arbeta. Vi ser att det som behövs är det precis motsatta.

Annelie Karlsson lyfter fram olika reformer. Ett antal av reformerna är väldigt bra. Andra är behjärtansvärda. Men det är inte fråga om några strukturella reformer som gör reell skillnad på arbetsmarknaden. Vi har ett gigantiskt problem med matchningen. Vi har ett stort problem med att vi har alldeles för få jobb med lägre utbildningskrav. Vi har en struktur med väldigt höga ingångslöner som gör att företag inte vågar anställa de människor som står allra längst ifrån arbetsmarknaden. Det är där vi behöver reformer. Men där har Socialdemokraterna tyvärr inte presenterat ett enda förslag som skulle göra reell skillnad på svensk arbetsmarknad.

Anf. 15 ANNELIE KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag förstår detta med att det ger mer pengar i plånboken för undersköterskan. Men jag tror att undersköterskorna är smartare än så. De förstår att ingen kan betala deras lön även om de skulle kunna jobba mer eller få incitament att jobba mer. Vem ska betala lönen om skatteintäkterna minskar?

Det är med skattepengar vi betalar undersköterskornas löner. För att de ska bli fler måste det innebära att vi betalar skatt. Det finns inget annat sätt att pröjsa för det. Det tror jag att varenda undersköterska vet.

Jag talade om handelsanställda i mitt tidigare inlägg. Det är samma sak där. Jag träffade 90 handelsanställda i går i Viskadalen. Det var ingen av dem som efterfrågade lägre skatt.

De efterfrågade bättre tillgång till svensk sjukvård. De efterfrågade bättre resurser till skolan så att de kunde lämna sina barn där och känna sig trygga med att det fungerade. De efterfrågade att omsorgen skulle fungera för gamla föräldrar.

De efterfrågar mer välfärd, inte mindre. Sänker vi skatterna blir det mindre välfärd. Det är väldigt enkel matematik. Det är inte någon raketforskning. Det måste vi kunna förklara för väljarna. Det tycker jag att Fredrik Christensson är skyldig väljarna.

Om vi ska sänka skatten: Vilken välfärd är det för mycket av i dag? Vilken välfärd ska vi dra ned på? Ska vi sänka barnbidragen? Ska vi dra ned på kostnaderna för svensk sjukvård? Jag tror att varenda väljare tycker att vi behöver öka välfärden. Vi behöver bättre generell välfärd.

Min familj har vid flera tillfällen varit väldigt tacksamma för att den svenska sjukvården har stått där och väntat på oss när vi behövde den. Ingen av de gångerna har vi vetat att vi skulle komma att behöva den. Men när den väl behövs är man oändligt tacksam för att den finns där.

Det riskerar vi med att snacka skattesänkningar i stället för en välfärd som fungerar. Jag tror Fredrik Christensson bör fundera ett varv till på den tanken.

(Applåder)

Anf. 16 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Det här visar ganska tydligt skillnaden i ekonomisk politik mellan Centerpartiet och Socialdemokraterna. I Socialdemokraternas Sverige vill man höja skatterna och därmed också få färre att arbeta så att färre ska betala mer för att få mer pengar till välfärden.

Vi har en annan syn. Vi vill att fler människor ska arbeta. Om fler människor är med och bidrar behöver inte skattebördan vara lika stor för alla människor. Därför behövs det lägre skatter för människor med låg inkomst och medelinkomst så att fler tar steget och arbetar. Det är därför det behövs en jobbstimulans i försörjningsstödet så att fler tar chansen att arbeta.

Det är på det sättet vi får fler människor som betalar skatt. Om vi får fler människor som betalar skatt får vi också mer resurser till välfärden att satsa på att till exempel korta de vårdköer som har växt under Socialdemokraternas tid. Det är viktigt. Det är därför som vi driver på jobbfrågan när det handlar om integrationen. Det behövs lägre skatter för jobb och företagande. Jag har pekat på jobben. Det är på samma sätt med företagande.

Ska vi få fler människor att arbeta och vara med och bidra behövs reformer för att sänka skatterna för företag så att de kan anställa de människor som står längst från arbetsmarknaden. Det är på det sättet vi får mer resurser till välfärden.
(Applåder)

Prot. 2017/18:80

7 mars

Integration

Anf. 17 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Integration, eller inkludering, handlar om att vi alla svenskfödda eller inflyttade ges förutsättningar och rättigheter att ha samma levnadsstandard och livschanser. Det handlar om att frigöra människors framtid från den bakgrund de har så att de därmed får friheten till ett liv på lika villkor och möjligheter.

Att ha ett jobb och en inkomst är ofta avgörande för att en nyanländ ska få en levnadsstandard i nivå med den som en infödd person i samma ålder har. Men integration är samtidigt så mycket mer än jobb. Integration handlar också om boendestandard, hälsa och livslängd, och om jämlika möjligheter att erbjuda sina barn bra uppväxtvillkor och bra chanser i livet.

När man diskuterar integration behöver man skilja på vad Arena Idé brukar kalla den stora integrationspolitiken och den lilla integrationspolitiken. Även om Sverige både kan och bör bli ännu bättre på att skapa lika levnadsstandard och livschanser för nyinflyttade som för dem som är födda här är Sverige ändå ett land som med många mått mätt har varit framgångsrikt på att integrera inflyttade.

Som flera migrationsforskare visat på kan bara en del av den framgången förklaras av insatser som har riktats specifikt mot nyanlända och andra utrikes födda. Riktade insatser, som språkundervisning eller validering, är den lilla integrationspolitiken. Många av de förslag vi debatterar i dag ingår i just den lilla integrationspolitiken.

Men Sveriges framgångsrecept är den stora integrationspolitiken. Den stora integrationspolitiken är den som verkar inkluderande för de flesta i befolkningen, under olika delar av livet. Det handlar alltså om det välfärds- och trygghetssystem som ska skapa förutsättningar under livets alla delar, från barnomsorg och utbildningssystem till hälso- och sjukvård, arbetslöshets- och sjukförsäkring och tillgång till bostad och välfärdstjänster som till exempel bibliotek.

Herr talman! Det går alltså inte att tala om integration utan att tala om den generella välfärden, den stora integrationspolitiken. Mottagandet av människor på flykt ska från asylprocessen till boendet och etableringen i samhället präglas av ett perspektiv där den enskilda människans möjligheter till ett jämlikt och jämställt liv fritt från diskriminering står i centrum.

Det innebär att vi tillsammans skapar ett samhälle som ger alla förutsättningar till lika goda livsvillkor och möjligheter – ett samhälle som står upp för att människor som lever och verkar här ska ha samma rättigheter och möjligheter. Den generella välfärden är central för att upprätthålla de rättigheter som det är vår skyldighet att värna. Det är också genom dessa två byggstenar vi skapar den snabbaste och mest effektiva möjligheten för nyanlända människor att komma in i det svenska samhället.

Den utmaning vi nu står inför handlar om att ge de människor som sökt sig till Sverige på flykt undan krig och förtryck goda möjligheter att starta sina nya liv här. Vi kommer att klara den utmaningen också, men hur framgångsrika vi blir beror på de beslut som vi nu fattar.

Nyckeln till framgång för Sverige har aldrig varit lägre löner eller sämre villkor än i andra länder. Vår styrka har varit att investera i samhället och varandra – i utbildning, bostäder, hälsa och jämlikhet. Det är så Sverige utvecklas och växer. Det visar hela vår moderna historia. Tidigare generationer fick bättre utbildning och bättre jobb samtidigt som vi blev fler. Det var möjligt tack vare långsiktigt lönsamma satsningar. Det är en lärdom Sverige måste ta till sig även i dag.

Regeringen har i samarbete med Vänsterpartiet genomfört reformer som underlättar etableringen av nyanlända, även om vi hade velat se fler och större satsningar på både den stora integrationspolitiken i form av en utbyggd och stärkt generell välfärd och bostadsbyggandet och även på den lilla integrationspolitiken i form av till exempel satsningar på svenska från dag ett. För att kunna göra det krävs en omfördelade politik där samhällets rikaste bidrar mer.

Herr talman! Liksom i många andra OECD-länder klarar sig barn till utlandsfödda sämre än barn med inrikes födda föräldrar även här i Sverige. I Sverige är dessa skillnader mindre än på andra håll, vilket är särskilt anmärkningsvärt med tanke på de utmaningar som deras föräldrar har ställts inför. Många kom som flyktingar jämfört med i andra OECD-länder. Enligt en OECD-rapport om integration och sysselsättning som kom 2016 är det ett tecken på att integrationen varit framgångsrik på längre sikt.

Sverige står inför en omfattande brist på arbetskraft. Antalet barn, unga och äldre ökar rejält de kommande tio åren. Mest ökar antalet personer över 80 år samt ungdomar i gymnasieåldern. Samtidigt ökar de i arbetsför ålder, 20–67 år, betydligt mindre, i snitt med 34 000 personer per år. Av dessa behöver välfärdens verksamheter på kort sikt knappt 20 000 personer.

Enligt SKL kommer drygt 500 000 personer behöva anställas i välfärden från 2013 fram till 2022. Förutom inom förskola och skola är behovet som störst inom den kommunala vården och omsorgen. Det är viktigt att inse att de människor som kommit till Sverige de senaste åren är en viktig resurs i detta. De är här och kan hjälpa oss att bygga landet och vår gemensamma framtid.

Herr talman! Övergången från 17 år till vuxen är ett stort steg med stor betydelse för både livssituation och rättigheter för asylsökande ensamkommande. På 18-årsdagen försvinner rätten till god man, och den unge tvingas flytta från boendet för ensamkommande till ett boende för vuxna. Flytten till nytt boende kan ibland innebära att de hamnar i en annan kommun, i vissa fall långt bort från tidigare bostadsort, vilket innebär att de rycks upp från det sammanhang de skapat och från den plats där de börjat etablera sig.

Det innebär också en risk för att man tvingas lämna den skola man går i och ett ovälkommet avbrott i studierna. Vänsterpartiet har i förhandlingar med regeringen fått igenom en satsning för att kommunerna ska få resurser för att kunna låta ensamkommande barn stanna kvar där de bor efter 18-årsdagen. Detta är ett viktigt steg, som nog skulle behöva vara mer omfattande och som tyvärr inte används av alla kommuner så som det är tänkt. I ljuset av de rättsosäkra åldersbedömningar och annat vi har sett är detta en viktig fråga.

Vänsterpartiet vill se en mjukare övergång från 17 år till vuxen som gör förändringen lite lättare att hantera. Vi har sådana mjukare övergångar

på så många andra områden i vårt samhälle. Hur en sådan lösning skulle kunna se ut bör utredas närmare, med fokus på ensamkommande i åldern 18 till 21 år. En sådan utredning bör exempelvis behandla folkhögskolornas roll, boendeform, möjligheten att använda stödboenden som övergångslösning, hur boenden kan ha mer ändamålsenliga åldersindelningar, en långsiktig placering av ensamkommande och asylsökande samt hur rätten till en kontaktperson kan stärkas när den gode mannens uppdrag upphör.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 6.

Anf. 18 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 3. För tids vinnande yrkar Liberalerna inte bifall till övriga reservationer, men vi står helhjärtat bakom dem.

Vi liberaler ser hur klyftan växer mellan dem som har försörjning, trygghet och alla chanser i livet och dem som saknar både hopp och möjligheter och som aldrig ges chansen att vara med och bidra. I ofrihetens Sverige växer många barn upp utan att se sina föräldrar gå till jobbet eller ens kunna tala svenska. Där tappar människor hoppet om att någonsin kunna påverka sin framtid. Där är det ofta kaos i klassrummet, och de stora drömmarna verkar vara reserverade för dem som växer upp i andra stadsdelar.

I ofrihetens Sverige är det inte längre en självklarhet att kunna gå klädd som man vill, att gå ut när man vill eller ens att sätta sig på det kafé på torget som ligger närmast. Där styr kriminella gäng, och religiösa moralpoliser har tagit över gator och torg när rättsstaten inte klarar av att upprätthålla tryggheten eller samhällskontraktet för dessa samhällsmedborgare.

I Liberalernas Sveriges ska inte ens bakgrund få avgöra ens framtid. Det är en ödesfråga för Sverige att vi lyckas överbrygga klyftorna mellan dem som är födda i Sverige och dem som är födda i ett annat land. Det handlar om att hålla ihop vårt land och att ge alla människor framtidstro och frihet. Invandringen har berikat Sverige genom århundraden, och vi vill att det ska fortsätta att vara så. Det är vårt uppdrag att se till att det blir så i verkligheten.

Då måste dock invandring bli mer än bara en resa över gränsen; det krävs också att nya svenskar släpps in i det svenska samhället på riktigt, att man lär sig språket, att man respekterar Sveriges lagar, att man jobbar och att man blir en del av ett Sverige som växer och utvecklas. Det var inte bättre förr.

Vi svenskar måste också i utbyte förändra vår syn på svenskhet. Människor som har sin framtid i det här landet måste kunna ses och behandlas som svenskar av oss som är födda här och tillåtas behålla sin kulturella identitet. Jag själv, till exempel, ser mig som stolt hundra procent svensk och hundra procent assyrier.

Herr talman! Jag vill ta upp fyra områden som vi liberaler kommer att satsa på när Alliansen tar makten i höst för att människor ska kunna lyckas när de kommer till Sverige och för att vi ska kunna hålla ihop detta samhälle.

För det första gäller det jobben. Liberalerna och Alliansen vill satsa på inträdesjobb med lägre lön under en period. Detta ger nyanlända en riktig

chans att få in en fot på arbetsmarknaden, och det är särskilt viktigt för de många nyanlända som har låg eller ingen utbildning. Denna utmaning har regeringen absolut inga svar på över huvud taget, och dessa människor är i majoritet.

Det första jobbet i Sverige är det avgörande steget in i det svenska samhället för att bli kvitt bidragsberoende och få egenmakt. Vi skulle kunna spara 37 miljarder på att kvinnor med invandrarbakgrund jobbar lika mycket som kvinnor med svensk bakgrund. Det är 37 miljarder som man kan satsa på välfärden, men det känner visst inte Annelie Karlsson och Socialdemokraterna till. Det är handelsanställda som betalar dessa 37 miljarder i dag.

Vi i Alliansen vill också att det ska göras en kompetenskartläggning redan från dag ett under asyltiden så att personer som sedan får asyl kan komma i jobb så fort som möjligt. Det är en självklarhet att vi ska göra detta.

För det andra, herr talman, vill vi satsa på det svenska språket. Att kunna svenska är nyckeln till både självständighet och delaktighet i det svenska samhället. Människor som inte kan svenska kan inte ens lyssna på den här debatten. De kan inte ens förstå vilket Sverige vi politiker från åtta olika partier i riksdagen vill ha och vilket land vi vill bygga upp. Det är grundläggande att kunna tala svenska. Jag kräver inte att man ska kunna tala professorssvenska, men man ska kunna lite Icasvenska. Man ska kunna handla mjölk och förstå vad någonting innehåller; det är ganska normalt. Vi vill se tidigare och bättre språkundervisning, och vi vill se krav på att man ska lära sig svenska. Vi vill också ha ett samhällstest för medborgarskap.

Arbetsförmedlingen måste få ställa tydligare krav på individen när det gäller både närvaro och resultat, och Liberalerna anser att det är rimligt att arbete och praktik sätts in som en språkatgård om kunskaper i det svenska språket inte uppnås efter sex till åtta månaders studier i svenska. Man kan inte hålla på och sätta människor som aldrig kommer att lära sig språket i en skolbänk och låta dem sitta kvar där. De måste komma in i någon typ av jobbinsats eller praktikinsats så att de lär sig språket på arbetsplatsen. Så var det på 70-talet och 80-talet; man lärde sig språket på jobbet.

Liberalerna och Alliansen får i dag igenom ett tillkännagivande om att stärka aktivitetskraven under etableringstiden genom att i större omfattning sänka etableringsersättningen för personer som utan giltigt skäl är frånvarande från etableringsinsatser. Jag förväntar mig att regeringen omgående inför sänkta ersättningar vid frånvaro. Det är helt rimligt att människor som är en del av etableringsinsatser är närvarande. De måste ta detta seriöst. Om de inte gör det ska de inte heller ha samma typ av ersättning.

För det tredje gäller det jämställdhet. Sverige har utvecklats till ett av världens mest jämställda länder. Detta har Liberalerna en stark del i. Vi har alltifrån Selma Lagerlöf till Cecilia Malmström och Birgitta Ohlsson, som har varit kämpar för jämställdhet i det här landet. Jämställdhet ger människor frihet och ökar vårt välstånd. Jämställdheten ska vara självklar för alla flickor och kvinnor – både de som är födda här och de som har flyttat hit.

Vi har i decennier svikit kvinnorna som kommit till Sverige genom att acceptera hedersvåld och passivisering. Vi behöver ta krafttag mot både

hedersvåld och patriarkala strukturer. Det betyder för oss liberaler totalstopp för barnäktenskap. Vi ska inte tillåta månggifte, och vi ska ha en lex Fadime, det vill säga en straffskärpningsregel vid brott med hedersmotiv. Om man begår våldsbrott under asyltiden ska man alltid prövas mot utvisning. Det handlar nästan uteslutande om våldsbrott som begås mot kvinnor eller hbtq-personer, och det är nästan uteslutande män som begår dem.

Arbetsförmedlingen och andra svenska myndigheter ska inte heller bidra till att traditionella könsroller vad gäller arbete upprätthålls. I dag är över 30 procent av de kvinnor som är födda utanför Europa arbetslösa, jämfört med 4 procent för kvinnor som är födda i Sverige. Det är handelsanställda, Annelie Karlsson, som betalar detta pris. Det kostar oss 37 miljarder att de här kvinnorna inte arbetar, och dessa pengar skulle kunna gå till välfärden. Det handlar också om att dessa kvinnors frihet begränsas.

Efter sju år är bara 39 procent av kvinnorna som har kommit till Sverige i sysselsättning. För männen gäller 59 procent. Det är fullständigt oacceptabelt att det finns sådana skillnader, och dessa skillnader beror till stor del på patriarkala strukturer. Kvinnor och män måste mötas av samma förväntningar och krav på att jobba av svenska myndigheter, och de ska få samma insatser av svenska myndigheter.

Vi måste också fokusera på andra saker av denna typ, till exempel att sfi har blivit en kvinnofälla där man fastnar i årtal. Kvinnorna göms undan i arbetslöshetssiffror. Det kan inte fortsätta att vara på det här sättet. Vi liberaler anser bland annat att kommunerna ska ordna kurser i svenska även för föräldralediga kvinnor, till exempel inom ramen för öppna förskolan. Det skulle göra att många av de här kvinnorna får lära sig språket trots att de har barn.

För det fjärde handlar det om tryggheten i våra förorter. Efter en lång tid med en underbemannad och misskött poliskår ser vi stora revor i den svenska tryggheten. Värst utsatta är förorter och utanförskapsområden där laglösheten breder ut sig och där kriminalitet har blivit en karriärväg för många ungdomar som inte ser någon annan väg.

Min egen uppväxtort Tynnered i Göteborg är numera klassad av polisen som ett socialt utsatt område. Men i ärlighetens namn är det ett socialt *eftersatt* område, där vi har gett upp. Det syns både vad gäller skolresultat och vad gäller kriminalitet.

Herr talman! Rättsstaten måste återupprättas, och vi ska säkra samhällskontraktet igen i Tynnered och i andra utsatta områden. För att göra det måste poliserna bli fler, och de bästa lärarna ska arbeta i dessa områden. Konsekvenserna måste bli tydliga för ungdomar som begår brott. Det ska kosta att begå brott.

Herr talman! Genom Sveriges öppenhet mot omvärlden har vi fått in nya idéer och tankar och människor som har hjälpt till att bygga Sverige starkt. Det gäller bland andra min egen familj.

I vårt skyddade hörn av världen har vi skapat en stabil demokrati med åsiktsfrihet, religionsfrihet, jämställdhet och ett starkt skydd för vars och ens frihet. Allt detta är liberala landvinningar som jag är stolt över och som vi liberaler tänker kämpa för att försvara mot den våg av antiliberale islamistiska, högerextrema och vänsterextrema krafter som har växt sig starkare i Sverige på senare år.

Den liberala tanken om varje människas frihet, kraft och integritet är inte historia utan levande värderingar som vi kommer att ta strid för. Det

är samma idéer som kommer att bära Sverige in i framtiden, som gör det möjligt för människor att drömma och utvecklas och som gör Sverige till ett av de mest respekterade länderna i världen.

(Applåder)

Anf. 19 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack, Robert Hannah, för ett anförande där jag faktiskt kan hålla med om stora delar. Det är mycket av den politik som även vi driver, och det är skönt att höra att Liberalerna återigen och lite kraftigare än under lång tid, inte minst i regeringsställning, talar om saker som språk- och samhällskunskapskrav för att stärka medborgarskapet och för att betona att värderingar och kunskap om vårt samhälle och att vara en del av Sverige är viktigt om man ska vara en del av just Sverige.

Jag begärde replik för att ställa en fråga kring reservation 17. Det är en alliansgemensam reservation som baseras på en motion som väckts av huvudsakligen försvarsledamöter. Liberalerna är det parti som är drivande från Alliansens sida, och det handlar om att involvera de frivilliga försvarsorganisationerna i etableringsarbetet även när det gäller nyanlända.

Jag har själv många gånger lyft fram vikten och betydelsen av till exempel värnplikten som en av de absolut bästa integrationsåtgärder som finns. Det spelar liksom ingen roll varifrån du kommer, vem din pappa är, vad din mamma jobbar med eller var du är född: När du väl är inne i Försvarsmakten är det du och din stridskamrat, er grupp, er uppgift och vad ni gör tillsammans som gäller.

Från partiets sida talar vi om medborgarplikt, kanske inte just inom militären för alla, men idén att man kan vara en del av samhället när man blir medborgare lyfter vi fram som en viktig del i integrationen.

Jag är alltså med på de tankarna, men jag måste ändå ställa frågan varför man väljer att göra det här redan för nyanlända, inte minst inne i försvarsorganisationerna. Det är såklart skillnad på uppgift och uppgift inom försvaret, men det är ändå begränsade resurser som finns. Man talar om att de ska delta i utbildningar och bygga viktiga kontaktnät, och där vet vi ju att man inte har helt säkert koll dels på vilka de nyanlända är, dels vilken lojalitet de har.

Anf. 20 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Tack, Paula Bieler, för frågan! Jag menar att det är ganska stor skillnad mellan Liberalernas och Sverigedemokraternas integrationspolitik. Först och främst har ni ju ingen integrationspolitik. Ni har nästan inga förslag, vilket Paula Bieler medger. I debatten säger hon att hon noterar saker.

Det finns en väldigt stor skillnad när det gäller våra partiers integrationspolitik: Liberalerna vill att människor ska kunna komma till Sverige. Vi vill att människor ska lyckas i Sverige, och därför formar vi också en politik för det. Liberalerna vill vara öppna för omvärlden. Vi vill vara en del av EU-samarbetet. Vi vill ha ett fritt, demokratiskt samhälle. Vi vill försvara oss mot antiliberala krafter som högerextrema partier.

Vi vill väldigt mycket; det vill inte ni.

Vi vill också att civilsamhället, som är en naturlig part och har varit det i generationer, ska vara en del av att få människor att komma in i det här samhället. Det finns mycket krafter, och det finns mycket vi kan göra

bättre. Men när det kommer till försvaret och frivilligorganisationerna är det inte försvaret i sig utan frivilligorganisationerna kring dem som har mycket kraft och kunskap och som kan bidra.

Jag är öppen för att alla som vill bidra ska få bidra, och vi har väckt den här motionen för att frivilligorganisationer inom försvarsområdet ska få bidra till ett samhälle som stärker och bidrar till integration. Det är fullt naturligt. Det är inget konstigt med att vi tycker att de ska få vara med och bidra.

Anf. 21 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Liberalerna vill mycket. Framför allt vill de vara fördomsfulla. Jag kan rekommendera Robert Hannah att både läsa vårt migrationspolitiska program och att prata med mig utanför den här kammaren och få veta vad vi tycker på riktigt, om det är så.

Jag sa att vi inte har mycket av den integrationspolitik som kallas integrationspolitik i debatten, eftersom den ofta handlar om subventioner och särriktade satsningar som skiljer på olika grupper.

Detta står jag för vilken dag som helst i veckan: Jag tycker inte att en integrationspolitik ska bygga på särlösningar. Det är en självklarhet för mig. Jag pratar om integrationspolitik som en politik som bygger samman och integrerar hela vårt samhälle, oavsett om det handlar om dem som har flyttat hit eller är födda här, om dem som bor i glesbygd och landsbygd, om dem som kommer från staden eller om olika åldersgrupper. Det handlar om att bygga ett bra samhälle där alla får möjlighet att utvecklas och bidra på bästa sätt.

Åter till min fråga: Man gör det väldigt lätt för sig när man viftar undan frågan om frivilligorganisationerna runt försvaret. Jag är själv aktiv inom frivilligförsvaret. Det har varit min väg in i försvarsorganisationen och Försvarsmakten. Som jag nämnde finns det några få av de frivilliga försvarsorganisationerna som sysslar med uppgifter som inte är särskilt kopplade till Försvarsmakten.

De allra flesta lägger dock merparten av sina resurser på just utbildningar in till exempelvis hemvärnsanställningar, det vill säga specialistutbildningar för frivilligsoldaterna. Det handlar om säkerhetsutbildningar och om ganska allvarliga situationer och samhällskriser när man ska finnas där.

Jag ser att man från Alliansens sida vill öppna det här systemet för personer som är nyanlända och som man inte har full koll på. Som vi har sett finns det tyvärr bland dessa både personer som begår brott av mindre allvarlig karaktär och personer som begår brott av allra grövsta sort, något som vi såg förra året vid attacken på hela vårt samhälle.

Jag tycker inte att det är rimligt, och jag undrar hur man kan tänka sig detta.

Anf. 22 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Paula Bieler verkar tro att människorna i det här fallet ska kunna få vapen och vara med i olika typer av insatser. Det handlar inte om det, utan det handlar om ganska simpla insatser rörande frivilligorganisationerna inom försvarsområdet, till exempel att de ska kunna komma till asylboendena och prata med de asylsökande, vara med på olika insatser och ha lite utbyte i svenska språket. Det handlar inte om att vi ska beväpna

dem och låta ”skumma” människor på något sätt få tillgång till våra vapenreserver.

Det här handlar om att frivilligorganisationer, oavsett vilka de är, bär på mycket kraft och kunskap och ska få vara med och bidra till integrationen i det här samhället. Jag ser fram emot att se svenska frivilligorganisationer inom militären komma till våra asylboenden och delta i språkinsatser. Det är välkommet.

Låt oss tala om sÄrlösningar och också vara väldigt tydliga: Sverigedemokraterna tycker att det är för många människor som kommer hit. En, två, hundra, tusen eller en miljon – det är för många oavsett. En är alltid en för mycket.

Därför vill ni inte heller ha någon integrationspolitik, och att ni inte vill ha det beror på att ni inte vill att de här människorna ska lyckas. I er värld vill ni inte att människor ska lyckas, för ni vill nämligen bilda en opinion i Sverige för att människor inte ska vara öppna för detta. Det är antiliberala värderingar. Det är den antiliberala vågen.

Vi liberaler kommer alltid att motsätta oss det. Vi anser att vi behöver en integrationspolitik. Vi anser att människor som kommer till Sverige måste mötas av någon typ av insatser för att lyckas. Vi anser att människor ska kunna träffas och att organisationer i frivilligsamhället ska vara en stark och aktiv del av det.

Om frivilligorganisationer inom militären vill vara med och har meddelat det till oss i Alliansen i olika typer av forum och sammanhang och Allan Widman och försvarskommittén driver den frågan, då välkomnar jag det. Jag tycker nämligen att det är en viktig del av vårt samhälle att människor som kommer hit också ska få träffa civilsamhället.

(Applåder)

Anf. 23 ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Detta är min första debatt som riksdagsledamot i den här kammaren, och jag ber därför om extra stor förståelse för eventuella formaliafel och extra ödmjuka motståndare från det rödgröna laget.

Jag passar också på att inledningsvis yrka bifall till reservationerna 7 och 20.

Herr talman! Integrationsbegreppet har i svensk debatt så gott som alltid varit synonymt med språk och arbete. Bara en nyanländ snabbt kommer ut i arbete och snabbt lär sig svenska ordnar sig resten.

Självklart är arbete och språk otroligt viktiga delar för att lyckas med integrationen. Men det räcker inte. För att fullt ut kunna bli en del av samhällsgemenskapen krävs att man förstår och anammar den gemensamma värdegrund som vårt land vilar på – det vi kristdemokrater gärna kallar det etiska modersmålet. Förstår man inte denna värdegrund, ja, då blir det svårt att fullt ut bli en del av det svenska samhället. Det blir också svårare att hitta ett jobb, och det blir svårare att lära sig svenska.

Detta perspektiv har varit så gott som frånvarande i den svenska integrationsdebatten, vilket i sin tur har bidragit till en sämre fungerande integration och även, tror jag, rädsla att ställa krav på människor som kommer hit.

Samhällsorienteringen kom till under alliansregeringen, och det var en viktig reform för att stärka värdegrundsarbetet hos nyanlända och för att tydliggöra de värderingar som vårt land vilar på.

Samhällsorienteringen kan dock fungera bättre än den gör i dag. När vi i Stockholms stad, där jag också är kommunpolitiskt aktiv, tittade närmare på närvaron på samhällsorienteringen visade det sig att den var betydligt lägre än vad vi hade befarat. Risken är också stor att de som behöver samhällsorienteringen mest också är de som uteblir i störst grad. Kontakten med Arbetsförmedlingen uttrycktes också i termer av att samhällsorientering erbjuds nyanlända. Men samhällsorientering ska inte erbjudas, utan samhällsorientering ska vara en obligatorisk del i introduktionen för nyanlända. Därför är det viktigt att vi följer upp närvaron på samhällsorienteringen betydligt mer än vi gör i dag. Det har de fyra allianspartierna lagt fram ett gemensamt yrkande om.

Vi kristdemokrater går till och med så långt att vi anser att samhällsorientering ska påbörjas redan under asylprocessen, liksom vi tycker att svenskundervisning ska påbörjas under asylprocessen. Vi tycker också att asylsökande under tiden de väntar på ett besked om uppehållstillstånd eller inte ska få utföra olika arbetsrelaterade sysslor. Totalt ska studier och arbete uppgå till en normal heltidstjänst – detta i syfte att inte passivisera människor och för att förbereda asylsökande för ett liv i Sverige.

Herr talman! Viljan att hjälpa till och bidra i samband med migrationsvägen hösten 2015 var beundransvärd. Tänk om det engagemang och den energi som då fanns kan omsättas i det integrationsarbete som nu måste ta vid. För att göra det möjligt måste det civila samhället stärkas. Vi måste se till att det civila samhället ges förutsättningar att bidra till det goda samhället. Tyvärr slopade de rödgröna partierna det skatteavdrag till ideella organisationer som alliansregeringen genomförde. Det var en direkt signal att man inte värderade det civila samhället.

Vi kristdemokrater vill stärka det civilsamhälle som gör insatser varje dag för att bära upp det svenska samhället. I Stockholm finns Volontärbyrån. Deras uppgift är att matcha ihop enskilda människor som vill göra en ideell insats för exempelvis integrationen med en lämplig frivilligorganisation. Detta är en idé som jag hoppas kan spridas till fler delar av landet. Vi behöver underlätta för fler att hjälpa till och bidra till en bättre fungerande integration.

Som jag sa inledningsvis är jobb och språk viktiga delar i integrationsprocessen. Det är rent ut sagt bedrövligt att det ska dröja så lång tid för en nyanländ att få ett arbete; inte minst gäller detta för nyanlända kvinnor. Vi måste skapa en arbetsmarknad som gör det möjligt för fler personer med lägre kvalifikationer att hitta ett jobb och därmed få en egen försörjning och stå på egna ben. RUT-avdraget har i det avseendet blivit en succé, och vi måste hitta fler sektorer där vi kan sänka trösklar för att komma in på arbetsmarknaden och sänka kostnaden för att anställa fler.

Alliansens förslag till inträdesjobb skulle vara oerhört betydelsefullt för att sänka både trösklar och kostnader. Lön av arbete är alltid bättre än bidrag från socialtjänsten. Vägen från nyanländ till egen försörjning måste kortas i Sverige.

Herr talman! Vi får många gånger se och höra om problemen med integrationen, och jag bor och verkar själv i en kommun där vi ser detta dagligen. Vissa stadsdelar är djupt segregerade. Arbetslöshet och bidragsberoende har rotat sig fast, skolresultaten är dåliga och våld utgör en del av vardagen. Men få saker är så upplyftande och många gånger också rörande som när nyanlända kämpar med svenskan, anstränger sig för att förstå det

svenska samhället, hittar jobb och bidrar till det svenska samhället. De visar en stor och kärleksfull tacksamhet till Sverige och det svenska folket för denna möjlighet.

Det finns så många invandrare i vårt land som inget hellre vill än att ge tillbaka till Sverige genom att göra rätt för sig, hitta en försörjning, betala skatt och se sina barn och barnbarn göra samma resa. Men detta är möjligt bara om vi poängterar både skyldigheter och rättigheter, om vi ställer krav i mottagandesystemet och visar att ansträngning och flit lönar sig medan det motsatta kommer att kosta.

Sverige är ett land baserat på goda värderingar, och så vill vi att det också ska vara framöver. Med en integrationspolitik baserad på dessa värderingar och där vi är tydliga gentemot dem som vill skapa parallellsamhällen lägger vi en bra grund för integrationen. Rättigheter måste följas av krav och skyldigheter. Med starka och goda värderingar bygger vi ett starkt och tryggt samhälle.

(Applåder)

Anf. 24 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Välkommen, Erik!

Jag ska börja med att fula mig lite kort mot etiketten här i kammaren. Det är inte mot dig, Erik Slottner, utan jag vill påtala för Robert Hannah att lögner och halmgubbar inte brukar löna sig i längden. Läs än en gång på om vad vi tycker innan du ljuger.

Jag är lite nyfiken på en reservation från Kristdemokraterna om mottagande och bosättning av nyanlända invandrare. Den behandlar hemutrustningslånet. Man anser att det främsta problemet med hemutrustningslånet är att det tar längre tid att komma in på arbetsmarknaden är de två år under vilket lånet är amorteringsfritt. Det är förvisso ett problem, och det leder bland annat till att efterskänkningarna av lånen i längden är orimligt många. Det är ett tydligt exempel på de särlösningar jag talar om som är dålig integrationspolitik.

Det största problem jag ser med hemutrustningslånet är att det är en möjlighet som finns bara för dem som kommer till vårt samhälle, inte för ungdomar som ska flytta hemifrån, eller som kanske inte ens har ett hem att flytta från, som har levt i fosterhem och tragglat runt i systemet, och även andra som för första gången ska bygga sig ett hem. De har ingen möjlighet att söka statliga lån till låg ränta och amorteringsfrihet för att utrusta sin första bostad. Jag undrar om Kristdemokraterna tycker att det är en rimlig ordning.

Anf. 25 ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Detta är ingen motion som jag själv har väckt. Jag är ny i riksdagen, många motioner väcks i kammaren och jag är inte specialpäläst på precis allt.

Så här är det. Motionen har väckts därför att vi har sett effekterna av de förändrade reglerna för hemutrustningslånet. Det finns inga konkreta förslag om att stärka eller försvaga det ena eller det andra. Vi vill se vad effekterna har blivit av förändringarna, om de har bidragit till att skuldsättningen har ökat och om det har blivit svårare för nyanlända att etablera sig i Sverige. När väl konsekvensanalysen har gjorts får vi se om det behöver göras vidare förändringar.

Sedan får väl Sverigedemokraterna själva bestämma sig för om de vill utveckla sin politik och införa hemutrustningslån för fler grupper än just nyanlända. Nu gäller detta betänkande just integration, och det är i den frågan vi har lagt fram ett yrkande.

Prot. 2017/18:80

7 mars

Integration

Anf. 26 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack för svaret!

Sverigedemokraterna utvecklar sin politik på alla områden. För närvarande vill vi stryka de satsningarna just eftersom det är en särlösning. Det är en möjlighet som ställer grupp mot grupp genom att skapa bättre förutsättningar för dem som precis har kommit till vårt land än för dem som har fötts och vuxit upp i vårt land i liknande situationer.

Det är på den metanivån som detta handlar om. Vi behöver inte diskutera hemutrustningslånet i detalj, men för mig är det intressant att få höra Erik Slottners och Kristdemokraternas inställning till vad man tror att det får för följd effekter för integrationen om man ger vissa möjligheter och erbjuder förutsättningar till en grupp som har kommit hit som de som har levt i vårt land under lång tid inte får och aldrig har fått en möjlighet att få. Tror man att det i sig kan ställa grupp mot grupp, vilket det de facto gör, och skapa ökade motsättningar, eller tror man att det är ett fruktbart sätt att skapa integration?

Anf. 27 ERIK SLOTTNER (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns en stor förståelse hos svenska folket för att man ibland måste ta fram vissa särlösningar för människor som kommer hit helt tomhänta och som har med sig fruktansvärda och traumatiska upplevelser från sitt tidigare liv. De har kanske fått se alla sina tillgångar försvinna i hemlandet eller på vägen till Sverige. Jag tror att det finns en förståelse för detta.

Jag tror att upprördheten ute i det svenska samhället över hemutrustningslånet är ganska begränsad. Jag har sällan mött någon större upprördhet över detta.

Det finns ju särlösningar även för grupper som är födda i Sverige och har det kämpigt i Sverige. Det tycker jag är bra att det gör, både vad gäller socialtjänsten och vad gäller ekonomin. Vi behöver ta hand om och ha ett skydd för människor som inte har lika goda förutsättningar som alla vi andra har.

Många nyanlända tillhör den gruppen, och det kommer att behövas en del särlösningar för att nyanlända ska kunna komma in på svensk arbetsmarknad och i det svenska samhället. Så är det. Vi kan önska att det inte skulle vara så, men det kommer att vara så.

Det vi behöver göra är att hitta incitament och aktiviteter som gör att tiden från nyanländ till egenförsörjning kortas så att den blir så kort som möjligt. Det är den viktigaste uppgiften – i stället för att gnälla på ett hemutrustningslån, för det tycker jag faktiskt är lite småaktigt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Anf. 28 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Att klara grundskolan och fullfölja gymnasiet är i dag viktiga förutsättningar för att kunna få ett jobb och försörja sig. En bra utbildning är grunden för social rörlighet.

Vi moderater menar att det är viktigare vart en person är på väg än var personen kommer ifrån. Ingen ska hållas tillbaka, och utbildning är en av de viktigaste nycklarna för att kunna nå dit man vill.

I dag lämnar nästan var femte elev grundskolan utan att vara behörig att studera vidare på gymnasiet. Det är den högsta uppmätta siffran någonsin. Det är även alldeles för många elever som inte fullföljer sin gymnasieutbildning utan väljer att hoppa av. Många byter också program, och det innebär att gymnasietiden blir längre. Detta skulle kunna undvikas med bättre studie- och yrkesvägledning, framför allt i grundskolan.

I Sverige i dag är söktrycket på yrkesprogrammen alldeles för lågt. Det innebär att gymnasieskolan inte klarar av att leverera yrkesskickliga ungdomar till arbetsmarknaden. Det råder brist på kompetens på många håll.

På grund av den debatt som uppstod när det inte längre var obligatoriskt med högskolebehörighet på yrkesprogrammen trodde många att programmen var någon form av återvändsgränd. När vi nu hamnat där är vi överens med regeringen om att det är rätt att återinföra högskolebehörigheten – men med möjlighet för eleven att välja bort den.

Gymnasieutredningen har konstaterat att antalet undervisningstimmar på gymnasiet är litet. Många elever vittnar om många håltimmar och lärarlösa lektioner. Lärarnas Riksförbund konstaterar att för deras lärare kan undervisningstiden variera med upp till 30 procent mellan skolor för samma kursinnehåll. Typvärdet är 86 timmar per 100-poängskurs, vilket motsvarar en undervisningstid på under 20 timmar undervisning per vecka.

Vi moderater vill därför att man ska göra en utredning för att säkerställa att alla gymnasieelever får den undervisningstid som de har rätt till.

Herr talman! Dagens kursutformade gymnasium har funnits sedan mitten av 90-talet. Kursgymnasiet innebär att eleverna läser kurser och får ett slutbetyg efter varje avslutad kurs. Efter en sådan lång tid anser vi att det finns skäl att utvärdera det kursbaserade gymnasiets styrkor och svagheter samt hur det har påverkat elevernas kunskapsresultat.

Herr talman! Det råder brist på kompetens på många håll, inte minst inom vård och omsorg. Vi behöver bättre samarbete inom regionerna när det gäller dimensioneringen av program inom gymnasieskolan. Alla kommuner behöver inte erbjuda alla program. Ett bättre samarbete kan ändå garantera ett större utbud av program i alla delar av Sverige. Dimensioneringen av platserna bör också samordnas efter behovet av kompetens i just den regionen.

Vi moderater vill se en ökad satsning på branschskolor för att bättre matcha elever mot smala yrkesområden där det råder brist på utbildad arbetskraft. Det ger företag möjlighet att i egen regi eller tillsammans med en befintlig skola utforma en yrkesutbildning som stämmer överens med

det kompetensbehov som branschen har. Branschskolorna bör finnas på strategiskt utvalda platser i landet och fungera som kompetenscentrum, där man har de bästa yrkeslärarna och rätt utrustning för att kunna ge eleverna en tidsenlig utbildning.

Herr talman! I dag är 33 procent av alla gymnasieskolor i Sverige fristående. Det handlar om 428 skolor. I dessa skolor går nästan 90 000 elever. De allra flesta är välfungerande skolor, men det finns naturligtvis fristående gymnasieskolor som har förbättringsområden – liksom det finns kommunala gymnasieskolor som har problem.

Det är viktigt att vi har en väl fungerande uppföljning av våra skolor och att vi kan ställa krav på att man vidtar åtgärder när kvaliteten brister. Det gäller oavsett vem som är huvudman för gymnasieskolan.

Vad svensk gymnasieskola inte behöver är en regering som misstänkliggör fristående verksamhet, en regering som lägger fram ett förslag som Lagrådet totalt dömt ut. Jag vill läsa upp ett par citat från Lagrådets yttrande som jag anser vara särskilt graverande.

Det första lyder: ”Både när det gäller konsekvensanalysen och utformningen av detaljerna kring vinstbegränsningen får, sammanfattningsvis, det nu framlagda förslaget anses ofullständigt som beslutsunderlag.”

Det andra lyder: ”Det kan inte uteslutas att ett stort antal ... elever och föräldrar på olika sätt kommer att drabbas negativt av t.ex. nedläggningar, överlåtelse och organisationsförändringar.”

Vi har stora utmaningar i svensk gymnasieskola som vi behöver ta tag i. Att riskera att ett stort antal fristående gymnasieskolor läggs ned kommer inte att göra det lättare för oss att komma till rätta med de utmaningar vi har. Jag hoppas verkligen att regeringen tar sitt förnuft till fånga, lyssnar på Lagrådet och förpassar förslaget om vinstbegränsningar i välfärden dit där det hör hemma, nämligen i papperskorgen.

Herr talman! Vi moderater står bakom alla våra reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till vår reservation nr 1 samt Alliansens gemensamma reservationer nr 11 och 18.

(Applåder)

Anf. 29 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag börjar i omvänd ordning mot föregående talare och yrkar bifall till reservationerna 6 och 12 för Sverigedemokraternas del.

Att Sverigedemokraterna vill ha ett statligt huvudmannaskap är kanske ingen nyhet, herr talman. Men vad innebär det egentligen? Jo, framför allt innebär det statliga huvudmannaskapet att vi ser över de saker som finns runt omkring lärarna, rektorerna och de övriga pedagoger som ska finnas till för eleverna för att stärka och försäkra att lärare får vara lärare och ingenting annat.

Det finns någonting positivt att ta upp här i dag, herr talman. Det är Gymnasieutredningen, där alla partier har suttit ned och parlamentariskt diskuterat sig fram till bra lösningar. Detta är ett område där Finland anser att vi har varit ett föredöme under alla försök till reformer eller halva reformer som man gjort. Alla partier har suttit ned och diskuterat vad de är överens om och vad som kan gälla över tid. Är det någonting som är viktigt för lärarkollegiet, herr talman, är det nämligen att få långsiktighet och inte ryckas fram och tillbaka.

Herr talman! Jag ska inte gissa din ålder, men jag misstänker att vi tillhör ungefär samma ålderskategori – den som när vi läste på gymnasiet hade ämnesbetyg. Vad var fördelen med ämnesbetyg jämfört med dagens kursbetyg?

Kursbetyg innebär att du har *ett* tillfälle då du ska högprestera extremt mycket. Detta stressar eleverna något grymt av den enkla anledningen att du inte alltid har en bra dag. Vissa dagar är sämre; vissa dagar är bättre. Du kan ha varit sjuk, du kan ha gjort slut med pojkvännen, det kan ha hänt någonting i familjen, det kan vara vad som helst – allt det kan göra att du presterar sämre just den dagen.

Detta är extremt orättvist. Vi vill gå steget längre än Moderaterna. Vi anser inte att kursbetyg över huvud taget hör hemma i gymnasiet. Ska vi ha någonting ska vi ha ämnesbetyg så att vi går tillbaka till att du har chansen att förbättra dina resultat över tid.

Det finns till och med skolor som har 37 procents avhopp. Hur kommer det sig? Varför är det så extremt många avhopp från gymnasiet? En av orsakerna, herr talman, kanske är att när du läser kurser är det enda sättet att förbättra ditt betyg i ett ämne att kliva av din utbildning och börja om. När du kliver av din utbildning och börjar om har du chansen att läsa upp dina kursbetyg och förbättra ditt resultat.

Det är ju inte den signalen vi ska skicka till våra gymnasieelever.

Sverigedemokraterna har även föreslagit tvååriga gymnasielinjer, en återgång till hur det såg ut före reformen och ändringen till treåriga. Det finns för- och nackdelar med att läsa tre år. Fördelen är att man hinner med mer studier. Nackdelen, herr talman, är att elever som är skoltrötta är det av en anledning. De vill inte fortsätta läsa en teoretisk utbildning utan är praktiskt eller estetiskt lagda och vill komma ut i sin bransch så fort som möjligt. Därför har vi föreslagit en tvåårig utbildning. Är det sedan så, herr talman, att man som gymnasieelev vill läsa vidare går det bra. Man kan göra ett års förlängning och läsa in de teoretiska ämnen man saknar.

Sverige har faktiskt ett av de absolut bäst fungerande systemen för vux-
enutbildning – det ska vi debattera senare. Vi har både komvux och folk-
högskolor som kan fånga upp elever som vill ändra inriktning senare i li-
vet. Jag tror inte att herr talmannen när han läste på gymnasiet hade am-
bitionen att sitta som talman i Sveriges riksdag. Måhända har jag fel, men
det var i alla fall inte min ambition att hamna här som riksdagsledamot.

Förändringar sker och måste kunna göras senare i livet. Själv har jag
bytt yrke fem eller sex gånger, tror jag. Det måste ges möjlighet att göra
detta. I en värld som är så flexibel som dagens vet du inte när du läser på
gymnasiet vad du faktiskt ska bli senare i livet.

Vi kan titta på ett land som Singapore. Jag har varit där, och jag har
förespråkat deras metod i många debatter här. Det de gör som är lite unikt
är att företagen går in i gymnasieutbildningarna och säkerställer att de in-
nehåller de saker som eleverna behöver kunna för att komma ut i arbete.
Varför är detta så viktigt? Jo, vi har en stor mismatchning i Sverige i dag
mellan vad man läser på gymnasieutbildningarna och vad arbetsmarkna-
den kräver.

Detta är något som inte bara Singapore utan även Schweiz och många
andra länder är väldigt duktiga på: att hjälpa och stötta med sponsring av
verktyg och arbetsmaterial och även att erbjuda praktiska lärare. Man tar
lärare från verkligheten – duktiga människor i sitt gebit – och stoppar in i

gymnasieutbildningarna för att säkerställa att de innehåller det som är viktigt. För handen på hjärtat, vad är skolan egentligen? Skolan är en förberedelse för att komma ut i arbetslivet och lyckas bra där. Då ska vi också ge eleverna de verktyg de behöver.

Vi har bland annat förespråkat ett teknikgymnasium, där vi styr in elever på utbildningar för att säkerställa att vi fortfarande om 10–20 år är ett land som leder tekniken, inte bara köper den.

Det finns något som kallas alternativa drivmedel. Det är jättebra att vi har olika alternativa drivmedel. Tyvärr har branschen och utbildningsenheten inte hängt med. Tittar man på en fordonsteknikutbildning ser man att de saker som behövs för att vi ska kunna fortsätta att utveckla detta inte finns där. Här har vi något att göra: gå in och styra upp vad de nationella programmen ska innehålla.

Hur ser det ut med studie- och yrkesvägledning ute på skolorna, herr talman? Ja, tyvärr är den väldigt varierande. Är det något som är viktigt så är det att sitta ned med företag och studie- och yrkesvägledare och diskutera vad på arbetsmarknaden du lämpar dig för. Vad är dina styrkor och svagheter? Eleverna måste göras medvetna. Många gånger lever elever i något slags skyddad verkstad, och när de väl kommer ut i verkligheten är de inte redo för de krav som faktiskt ställs. Det är otroligt viktigt att vi får en väl fungerande studie- och yrkesvägledning på alla gymnasieskolor i Sverige, både kommunala skolor och friskolor.

Jag vill avsluta med att säga, herr talman, att det jag såg av gymnasiet när jag jobbade som lärare under en mindre del av min karriär gjorde mig extremt imponerad av de lärare som finns där ute. Marknaden är som sagt extremt flexibel. Vi som står här i riksdagen i dag har ingen aning om vad som kommer att krävas av eleverna om fem eller tio år.

Jag högaktar och vill lyfta fram de lärare som jobbar i gymnasiet, för de har inte en lätt situation. De ska ständigt försöka anpassa sig. Det är därför av ännu större vikt att vi faktiskt använder oss av de lokala och nationella företagen, som erbjuder hjälp och stöd på plats. Där tror jag att vi har lösningen.

Anf. 30 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Stefan Jakobsson inledde sitt anförande med att tala om Gymnasieutredningen och hur bra det är att alla partier jobbar tillsammans och tar ansvar för att skapa långsiktiga förutsättningar för skolan. Detta är naturligtvis viktigt; det håller jag med om.

Sedan brakar det dock iväg åt ett helt annat håll när Stefan Jakobsson är beredd att byta betygssystem från en dag till en annan utan att göra en ordentlig utvärdering. Det motiv jag hörde i anförandet var att elever känner sig stressade över betygen. Det är inte bra att elever mår dåligt, men jag tror att betygssystemets utformning har väldigt lite att göra med den saken. Jag tror att det handlar mer om att betygen betyder så oerhört mycket vid intagningen till högre utbildning. Från moderat håll vill vi gärna att man ser på andra möjligheter att ta in elever till högre utbildning än bara betyg, som har fått väldigt mycket fokus i Sverige.

Det jag undrar är om Stefan Jakobsson tycker att det är rimligt att genomföra en så stor förändring som att byta betygssystem och gå tillbaka till ämnesbetyg utan att en ordentlig utvärdering görs.

Anf. 31 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Nej, en utvärdering är aldrig fel utan självklart bra att göra. Men jag tror faktiskt att kursbetygen har nått vägs ände. Vi kan titta på hur bra eleverna lyckas i dag. Vi har otroligt mycket fler avhopp i dag än tidigare. Vi har många elever som kommer ut och är dåligt anpassade till marknaden. Varför då? Jo, för att de kan välja kurser. Om man är 15, 16, 17 år, kommer man då att välja de kurser som är tuffast att läsa och ger störst möjligheter att få arbete, eller väljer man kanske de kurser som är lite lättare att läsa så att man får ett bra betyg?

I dag när elever kommer ut har de inte alla grundläggande saker som behövs eftersom de själva har fått välja vilka kurser de velat läsa. Det kan bli oändligt många kombinationer bland de elever som kommer ut. Jag gick själv fyraårig teknisk. När jag kom ut på arbetsmarknaden visste man exakt vad jag hade läst. Man var trygg med den information man hade och visste vilka små resurser som behövde sättas in för att stärka mig på arbetsplatsen. Detta går inte att göra i systemet med kurser.

Vill Moderaterna göra en utvärdering så varsågod – vi välkomnar den. Vi ska också titta på hur det ser ut. Men jag anser att en tillbakagång till de ämnesbetyg vi hade inte kräver någon större utvärdering. Av den anledningen anser vi att vi redan i dag kan säga att kursbetygen inte fungerar.

Jag vill sluta stressa Sveriges elever. Jag vill att eleverna ska må bra och lära sig något på gymnasiet. De ska vara trygga i sig själva och komma ut med den ämneskunskap som behövs för att lyckas i arbetslivet.

Anf. 32 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Herr talman! Det känns märkligt att göra en så stor förändring för att man tror att ett betygssystem har nått vägs ände. Jag tar inte ställning för eller mot det ena eller det andra betygssystemet, men det fanns ett skäl till att man införde kursbetygen. Jag tycker att det kan finnas en motivationshöjande faktor i att ha möjlighet att påverka en viss del av innehållet i sin gymnasieutbildning. Vilka kurser man läser styrs till större delen av vilket program man går. Att det finns en viss möjlighet att välja kan motivera elever att plugga lite hårdare.

Att ändra betygssystemet får enorma konsekvenser. Det handlar om övergångsperioder och hur man ska hantera tidigare betygssystem och annat. Det vet jag av erfarenhet från när vi bytte senast. Det är inget man ska göra bara för att man tror att något har nått vägs ände.

Det finns för- och nackdelar med båda typerna av betygssystem. Jag tror att den stora stressen ligger i att man tror att hela ens framtid hänger på de betyg man får på gymnasiet. Naturligtvis är de viktiga, men vi behöver se till att det finns andra möjligheter att ta sig vidare i livet så att eleverna inte uppfattar betygen som en så enormt avgörande faktor för hela sin framtida karriär. Men jag tror inte att det är avhängigt av om vi har kurs- eller ämnesbetyg, utan det handlar om att gymnasiebetyget uppfattas som det allena saliggörande när det gäller att komma vidare till annan utbildning.

Jag tror att det behövs en ordentlig utvärdering där man väger för- och nackdelar. Att hitta bra övergångslösningar kan också vara väldigt svårt. Jag tycker att det är ansvarslost att resonera som Sverigedemokraterna gör och säga att vi kan hålla på och byta betygssystem för att vi tror att betygssystemet har nått vägs ände.

Anf. 33 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Självklart tror vi inte. Vi har inom vår krets gjort en stor utvärdering av detta och har tagit fram all statistik och alla fakta som finns att tillgå. Vi ser att gymnasieeleverna misslyckas mer i dag än de gjorde tidigare och att de är sämre anpassade till marknaden än tidigare. Tidigare kom de mycket lättare ut i arbete.

Vilka var skälen till att vi gick över från ämnesbetyg till kursbetyg? Ja, om detta tvistar de lärde. Det finns lika många olika teorier som det finns professorer där ute. Jag litar inte på att vi ska fortsätta driva något bara för att vi har genomfört det. Vi måste vara pragmatiska och titta på detta.

Har kursbetygen nått vägs ände? Enligt Sverigedemokraterna och den statistik och forskning som vi har tagit fram är det absolut så.

Herr talman! I det här fallet finns det redan ett färdigt betygssystem att gå tillbaka till. Ämnesbetygen fanns där. Vi vet hur det funkade. De fanns under många år.

Är det något som Moderaterna är duktiga på är det att kopiera. Detta borde inte vara något problem för dem.

Anf. 34 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Gymnasieskolan är en oerhört viktig del av det svenska utbildningssystemet. Därför är jag glad att vi ska få debattera detta ämne i dag. Vi kommer kanske också att återkomma till detta innan riksmötet är slut, med tanke på att regeringen har utlovat en proposition.

Vid varje arbetslivsbesök som vi gör som riksdagsledamöter kommer kompetensförsörjningsfrågan upp som den allra viktigaste frågan. Det är viktigt att också gymnasieskolan i alla dess delar håller en hög och jämn kvalitet, så att man kan lita på att man oberoende av vilket program man går får möjlighet till en riktigt bra utbildning.

Centerpartiets utbildningspolitiska program heter *Utbildning till jobb*. Jag skulle vilja koncentrera mig på ett par av punkterna i betänkandet, kopplat till de reservationer som vi har, också de gemensamma reservationerna från hela Alliansen.

Arbetslivet kommer att förändras. Det är en viktig faktor. På vilket sätt är då vi från den politiska sidan med och ger förutsättningar för det livslånga lärandet, som man behöver utveckla i Sverige? Jag lyssnade på arbetsmarknadsutskottets debatt här tidigare i dag. När man där räknar upp en lång rad olika åtgärder som ska vidtas låter det mer som en hagelsvärm eller ett fyrverkeri, som man hoppas ska träffa ett antal människor, snarare än som ett sammanhållet system med systematik och struktur. Det finns utredningar som visar på att kanske 50 procent av de jobb som finns i dag kommer att vara försvunna inom en 20-årsperiod. På ett sätt är detta allvarligt, men det ger också fantastiska utmaningar. Att då bygga in olika vägar framåt för elever ser jag som en av de mest grundläggande delarna i en modern och bra gymnasieskola.

Det behöver finnas fler vägar till arbete. Statsministern presenterade tillsammans med sin minister Anna Ekström på Midsommarkransens gymnasium för ett tag sedan en del av de förslag som skulle stärka gymnasieskolan, närmare bestämt det som gäller högskolebehörigheten. Sedan Gymnasium 11 infördes har det varit möjligt för alla att läsa in högskolebehörighet.

Från Alliansens och Centerpartiets sida har vi sett det som viktigt att stärka skolan, så att den håller en hög kvalitet oavsett vilken väg man vill gå. Det som gör mig bedrövad och ledsen är att ministern nu säger att de som vill välja bort de högskoleförberedande delarna erbjuds en håltimme. För mig skaver detta. Jag förstår inte tänket. Vi vill ju skapa goda förutsättningar för både yrkesämnena och de högskoleförberedande ämnena. Så har vi i Alliansen tänkt när det gäller den nuvarande gymnasieskolan. Det ska vara hög kvalitet oavsett inriktning. Att då utlova håltimmar ser jag som ett steg nedåt.

Man lyfte fram att det system som vi har i dag kan skapa problem för eleverna när man kanske måste prioritera bort yrkeskurser. Nu har man effektivt underlättat den möjligheten genom att utlova håltimmar i stället.

Vi talar om att skapa förutsättningar framåt. Då blir det fokus på hur vi skapar förutsättningar för yrkesprogrammen i gymnasieskolan. Men en minst lika stor utmaning är hur man från att ha gått ett teoretiskt gymnasieprogram ska kunna välja olika former av yrkesutbildningar. Branschskolor är igång, vilket är bra. Detta har vi i Centerpartiet lyft fram vid ett antal tillfällen. Men det är också viktigt med möjligheter att gå en yrkes-högskoleutbildning.

Redan i dag ser vi att det bland dem som går en yrkeshögskoleutbildning till och med finns de som har en akademisk examen. Det är så mycket som 16 procent. 35 procent av dem som går en yrkeshögskoleutbildning har också studerat på universitet och högskola. Att då enbart fokusera på yrkesprogrammen och göra dem mer högskoleförberedande i stället för att stärka kvaliteten rimmar illa, även om det har varit en del av Socialdemokraternas retorik ända sedan Gymnasium 11 infördes att tala om "återvändsgränder". Jag tycker att det är synd att talet om återvändsgränder har fått fäste i debatten, för det är inga återvändsgränder. Däremot måste vi stärka våra ungdomar, till exempel genom en bättre studie- och yrkesvägledning, så att de också utvecklar en valkompetens. Hela livet består av val. Gymnasievalet är viktigt, men det är samtidigt viktigt att man får bygga upp sin egen kompetens för att kunna göra ett välinformerat val.

Herr talman! Det finns många utmaningar när det gäller gymnasieskolan. Jag vill också nämna introduktionsprogrammen, som är viktiga för att stärka kvaliteten. Den föregående debatten handlade om integration. Introduktionsprogrammen i gymnasieskolan är viktiga för detta på olika sätt. Jag hinner inte gå in på de förslag som vi har i dag, men jag vill ändå nämna detta i debatten.

En annan viktig del handlar om ungdomars psykiska ohälsa. Nu är detta ett motionsbetänkande, så det tar bara upp sådant som behandlas i de motioner som riksdagsledamöter har skrivit. Men det är ändå viktigt att man stärker studie- och yrkesvägledningen och valkompetensen. Det kommer att öka den psykiska hälsan, liksom att man stärker elevhälsan och ger unga människor det stöd de känner att de behöver i en avgörande period av livet.

Det behöver finnas förutsättningar för lärande under hela arbetslivet. Jag ska avsluta med att citera Claes Åberg, marknadschef på TRR: Det är sämre att vara för länge på samma jobb än att vara lågt utbildad eller gammal. Det är ett ganska spännande uttalande med tanke på att vi vill skapa en större rörlighet och möjligheter att utvecklas i sitt jobb. Om 50 procent av jobben kommer att försvinna inom en viss period behöver det hela tiden

finnas ett utvecklingstänk, så att man arbetar med de entreprenöriella förmågorna också i gymnasieskolan. I det här sammanhanget vill jag också nämna möjligheten att arbeta med UF-företag i hela gymnasieskolan för att skapa ytterligare förmågor att möta ett föränderligt arbetsliv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 11 och 16, även om vi givetvis står bakom alla våra reservationer.

(Applåder)

Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag skulle vilja börja mitt anförande med att rikta en hälsning till alla gymnasieelever som går på sina respektive skolor runt om i landet. Jag skulle vilja gratulera dem till den överenskommelse som Vänsterpartiet fick till med regeringen angående gratis kollektivtrafik för gymnasieelever under sommaren.

Jag skulle också vilja gratulera dem till den höjning av studiebidraget som Vänsterpartiet har kommit överens med regeringen om att införa.

Jag skulle också vilja gratulera de elever som inte kommer att få ta del av den i gymnasieskolan men som kommer att få ta del av den när de går till vidare studier efter gymnasieskolan.

Gymnasieskolan, som en gång var vägen för ett litet urval elever, är i dag en angelägenhet för nästan alla som slutfört grundskolan. Nästan alla ungdomar går vidare till gymnasieskolan, men endast hälften når samtliga mål och slutför sin utbildning med godkänt på alla kurser.

Gymnasieskolans uppdrag måste vara att se till att samtliga elever faktiskt når de mål som finns. Eftersom de kunskaper som gymnasieskolan ska förmedla måste betraktas som en rättighet för varje elev ska skolan inte kunna avhända sig sitt ansvar genom att hänvisa till att det är en frivillig skolform. Liksom avgiftsfrihet gäller för grundskolan ska den även gälla för gymnasieskolan. Dessutom anser Vänsterpartiet att studiebidraget ska ha samma omfattning som barnbidraget och betalas ut också under sommaren.

För individen såväl som för samhället är gymnasieutbildning en förutsättning för god yrkeskompetens och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasieskolans uppgift är dock dubbel. Den ska bana väg för individen till ett yrke och personligt förtroende och därmed stärka det samhälleliga livets materiella och sociala bas. Lika viktigt är det att den fortlöpande vidgar individernas kompetens och ställning som samhällsmedborgare.

Jag tänker inte ha en bred gymnasiedebatt eftersom vi kommer att ha en sådan när propositionen ska debatteras i maj månad. Däremot är det viktigt att nämna att det för oss i Vänsterpartiet är viktigt att driva frågan om ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola. Estetiska ämnen ska finnas som ordinarie ämnen på alla program på gymnasiet. Högskolebehörigheten ska gälla för alla gymnasieprogram. Vi ska satsa på bättre studie- och yrkesvägledning och bättre elevhälsa. Vi ska satsa mer på en bättre sex- och samlevnadsundervisning.

Men det jag tänker koncentrera mig på är den reservation som Vänsterpartiet har och som jag vill yrka bifall till – reservation 17. Det handlar om många av de elever som i dag befinner sig i introduktionsprogrammen. Det handlar om elever som är nyanlända och som går i gymnasieskolans introduktionsprogram. Vi vet att avsaknad av gymnasiekompetens i dag

utgör ett stort hinder när det gäller möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Inte minst gäller det denna grupp av gymnasieelever.

Den aktuella gruppen har många år framför sig i arbetslivet. Att bana väg för att de ska hamna i dåligt betalda jobb och i osäkra anställningar vore skadligt för både dem och samhället i stort. Vänsterpartiet är övertygat om att vi måste bidra till att höja utbildningsnivån hos alla elever och inte minst hos de nyanlända eleverna – hos alla elever som saknar tillräckliga kunskaper för de jobb som finns på arbetsmarknaden. Detta måste vi göra snarare än att skapa jobb med lägre kvalifikationer.

De stora problemen i dag handlar om att utbildningssystemet inte är anpassat för dem som sökt asyl i Sverige. För att kvalificera sig till ett nationellt gymnasieprogram behöver, som ni vet, en nyanländ eller asylsökande först gå igenom introduktionsprogrammet. Risken finns att man fastnar i introduktionsprogrammen i många år. Eleverna i introduktionsprogrammen är i de flesta fall också separerade från de elever som läser de nationella programmen. Många av de elever som läser introduktionsprogrammen känner att de står och stampar år efter år.

En möjlighet skulle kunna vara att vi utökar möjligheten att läsa enstaka kurser på nationella program samtidigt som man går i introduktionsprogrammet. Det skulle leda till att studietiden förkortas. Det skulle leda till förbättrad inkludering. Det skulle också stärka känslan av utveckling. Vi menar att det är ett förslag som Sveriges riksdag borde ställa sig bakom.

Med det sagt vill jag tacka för mig och säga grattis till eleverna, som har fått dessa satsningar på gymnasiet. Jag önskar att jag hade fått detta när jag gick på gymnasiet, under en annan regering.

Anf. 36 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det finns många olika delar i Daniel Riazats anförande som man skulle kunna lyfta fram, men det är en sak som jag vill lyfta fram. Det gäller frågan om estetiska ämnen, som nu ska in i alla gymnasieprogram. Det är inte så att jag nedvärderar estetiska ämnen på något sätt. Det är viktigt att få komma i kontakt med olika former av konstnärliga uttryck och att få uttrycka sig estetiskt på olika sätt. Men så som förslaget ser ut kommer man att minska gymnasiearbetet med 50 procent. Enligt Skolverket finns det en ganska stor risk för att en halvering leder till att det blir svårt att uppfylla syftena med gymnasiearbetet.

Ett gymnasiearbete ska på något sätt knyta ihop elevens utbildning. Man ska få möjlighet att förbereda, genomföra och slutföra ett självständigt arbete. Det är den typ av kompetens som också arbetsgivare efterfrågar. Jag tycker att det är olyckligt att de två delarna hamnar i ett motsatsförhållande. Vad har Vänsterpartiet för åsikter om värdet av gymnasiearbetet? Hur ser Vänsterpartiet på att man i det förslag som föreligger faktiskt kommer att minska detta till hälften?

Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag har valt att inte debattera själva gymnasiepropositionen. Jag vill debattera de motioner och det andra som vi ska debattera här i dag. Däremot tyckte jag att det var viktigt att bara kort nämna var Vänsterpartiet står när det gäller frågan om bland annat estetiska ämnen i skolan.

Som ni vet har de funnits tidigare i gymnasieskolan, och det har inte lett till att kvaliteten på något sätt har sänkts eller till att eleverna har blivit mindre anställbara efter gymnasieskolan, snarare tvärtom. Vi kan se på de år då estetiska ämnen fanns i gymnasieskolan. De bidrog med positiva effekter, som också har hjälpt eleverna i andra ämnen.

Jag menar att detta är rätt väg att gå, men vi har ännu inte gått in helt och hållet i propositionen – det är en lagrådsremiss. Vi kommer att vänta med att uttala oss om det förslag som regeringen har lagt fram.

Anf. 38 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag ifrågasätter inte estetiska ämnen och värdet av estetiska ämnen. Men frågan var: Hur ser Vänsterpartiet på gymnasiearbetet? Det kan man ju diskutera utan att ha propositionen på bordet.

Vill man ha in estetiska ämnen och inte utöka antalet undervisningstimmar måste någonting stryka på foten, och enligt förslaget är det nu gymnasiearbetet, vilket åtminstone vi moderater tycker är ganska olyckligt med tanke på att det är ett självständigt arbete och att det främjar den typ av kompetens som arbetsmarknaden faktiskt frågar efter.

Jag är ändå lite nyfiken. Ni måste ändå ha tänkt tanken. Vad är det man ska ta bort? Eller ska man utöka antalet undervisningstimmar? Hur ser Vänsterpartiet egentligen på gymnasiearbetet och värdet av det?

Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt spännande att Moderaterna inte har någonting emot estetiska ämnen men ändå har valt, som den viktigaste frågan i dag, att fråga: Varför ska vi ha estetiska ämnen?

Moderaterna vill satsa på skolan men brukar oftast ifrågasätta de partier som vill satsa mer på skolan. Moderaterna tycker att vi ska ha en likvärdig skola men har inte ett enda förslag på hur vi ska uppnå den skolan.

Jag tycker att det är intressant att man alltid påbörjar en frågeställning defensivt. Man säger att man inte vill någonting illa med detta, men sedan kommer man ändå till det som är det negativa med frågan.

Vänsterpartiet ställer sig positivt till gymnasiearbete och till estetiska ämnen. Vänsterpartiet kommer att återkomma när propositionen läggs fram och när vi ska ha den debatten i Sveriges riksdag. Jag ser fram emot att debattera den frågan, förmodligen mot Maria Stockhaus, i denna kammar.

Anf. 40 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Han gick tvåårig ekonomisk linje, sedan en AMU-utbildning, fick jobb som svetsare, blev metallarbetare och sitter nu i Vita huset och diskuterar handelspolitik och andra viktiga internationella frågor med USA:s president.

En dag när utbildningsutskottet diskuterar gymnasiepolitik, arbetsmarknadspolitik och yrkesutbildningar tycker jag att det är rätt viktigt att man zoomar ut och ser den bilden: att Sverige har haft en fantastisk förmåga att skapa social rörlighet, där en människa som växer upp under knappa förhållanden och i svåra uppväxtmiljöer har chans att bli statsminister och sitta och diskutera med USA:s president.

Det vi nu måste fråga oss är om det svenska systemet fortfarande har en förmåga att skapa den typen av social rörlighet. Eftersom jag är liberal

och tycker att det är väldigt centralt att varje individ ska få chans att utvecklas utifrån sina möjligheter är jag rätt intresserad av hur skolan fungerar i dag, hur integrationen fungerar i dag och hur arbetsmarknadsutbildningen fungerar i dag. Jag ser att det är svårare att skapa social rörlighet. Det som är huvudproblemet är att vi har för lite kunskap i svensk skola.

Fru talman! När vi under alliansregeringens tid gjorde förändringar i gymnasieskolan hände det ganska mycket, men vi behöver göra mer.

När vi diskuterar gymnasiet i detta betänkande måste vi också zooma ut. Faktum är att tusentals människor – jag tror att det var 19 000, eller 17,5 procent – av dem som gick ut grundskolan inte var behöriga till gymnasiet. Om man inte ser denna problematik är det väldigt svårt att sedan hantera gymnasieskolan. De som inte har lyckats i grundskolan ska ju också få en väg vidare till arbete eller studier. Hur man hanterar denna grupp – dem som inte ens har grundskola – på gymnasienivån blir avgörande för vilka chanser de får att göra en resa in i samhället och försörja sig själva.

Det har skett en försämring under de senaste åren, och det är väldigt allvarligt. Detta är kanske en av de svåraste utmaningar som vi står inför i Sverige just nu.

Jag hör i debatten att många har höga ambitioner för gymnasiet. Vi ska in med fler saker i gymnasiet. Alla ska vara högskolebehöriga. Man ska ha mer estetiska program. Man ska ha mer av det ena och mer av det andra.

Till sist måste man ändå ställa sig frågan: Hur ska de som inte lyckas med gymnasiet i dag, som inte ens klarade grundskolan, kunna hantera att vi vill lägga till ännu mer och skapa ännu mer likriktning i gymnasiet?

Jag tror att man måste våga göra tvärtom, fru talman, och ha ökad flexibilitet på den gymnasiala nivån. Gymnasiet ska ju förbereda antingen för ett yrke eller för vidare studier. Jag tror att vi måste inse att all gymnasieutbildning då inte kan se nästan likadan ut. Vi måste ha ökad flexibilitet på den gymnasiala nivån. Det måste finnas fler vägar till arbete.

Att många i dag fastnar i introduktionsprogrammen eller i språkinstruktionen och sedan inte kommer vidare är ett av våra största integrationspolitiska problem och ett av våra största utbildningspolitiska problem. Svaret från politiken måste vara ökad flexibilitet. Det är viktigare att man kommer vidare än att man har höga ambitioner som man sedan inte kan leva upp till.

Vi behöver fler lärlingsutbildningar. Vi behöver tätare koppling mellan å ena sidan lärlingsutbildningarna och yrkesutbildningarna och å andra sidan arbetsmarknaden och branschen. Vi behöver jobba mycket mer med det som Alliansen gjorde under sina åtta år vid makten – att höja statusen för lärlingsutbildningar. Vi vet att dessa utbildningar är väldigt bra, både för den enskilde, som får en chans att ta sig ut på arbetsmarknaden, och för branschen, som på det sättet kan se till att klara sin försörjning av anställda.

Vi måste våga säga att de som i dag går högskoleförberedande program också måste vara förberedda för högskolan när de har gått dessa program. Vi kan inte fortsätta att ha det så att vi skjuter problemen uppåt i utbildningssystemet. Varje del av gymnasiet måste leverera sin del. Varje del av utbildningssystemet måste leverera sin del. Att grundskolan inte ser till så att alla lyckas får effekter för gymnasieskolan, och när gymnasieskolan anpassar sig efter detta får det konsekvenser för högskoleutbildningarna.

Fru talman! Fler måste lyckas. Längre fram ska vi diskutera hur de som valde att inte bli högskolebehöriga eller som valde ett yrke som de sedan vill flytta vidare från får större chans i form av arbetsmarknadsutbildning eller yrkesutbildning. Vi måste dock även fundera på hur fler faktiskt kan lyckas. Vi kan inte bara ha höga ambitioner och säga att allting ska vara ungefär likadant, utan vi måste fundera på hur flexibiliteten kan kopplas till nya chanser senare i livet.

Fru talman! Liberalerna vill att den svenska gymnasieskolan ska utvecklas mot ett ämnesgymnasium med ämnesbetyg. Vi vill att den undervisningstid som man utlovas på gymnasiet också ska levereras på gymnasiet – det är för många lektioner som ställs in. Detta är ett viktigt kontrakt mellan skola och elev. När eleven kommer till lektionerna ska skolan visa att den tar det hela på stort allvar och genomför lektionerna.

Vi måste se till att det finns kvalitet i alla skolor, oavsett vem som driver dem. Oavsett om det rör sig om en offentlig eller fristående skola måste vi ha kvalitet.

Vi måste också se till att vi har lärare på plats och att läraryrkets status fortsätter att höjas. Vi kan inte leverera en bra gymnasieutbildning om vi inte har de allra skickligaste lärarna på plats.

Vi måste dessutom bli bättre på ordning och reda i svensk skola. Oavsett nivå är det centralt att det finns studiero i klassrummen och att rektorn till exempel snabbt kan avskilja en elev som är farlig för andra elever eller för personalen och lärarna.

Fru talman! Det svenska utbildningssystemet har haft en fantastisk förmåga att skapa social rörlighet. När vi underminerar kunskapskraven och nedvärderar kunskap förlorar vi också den kraft som har gjort att människor som kommer från alla möjliga bakgrunder kan bli Sveriges statsminister. Det är därför som det är så viktigt att uppvärdera gymnasiet och att se till att vi har mer kunskap i svensk skola.

Jag yrkar med detta bifall till reservation 11.

(Applåder)

Anf. 41 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! Nästan alla ungdomar börjar gymnasieskolan direkt efter nian, men det är bara två tredjedelar som avslutar gymnasiet inom de tre år som är utbildningens längd. Detta är problematiskt och något som vi tillsammans måste hjälpas åt att komma till rätta med.

Den gymnasieutredning som vi har hört talas om här, som flera av oss ledamöter i utbildningsutskottet deltog i, hade som syfte att öka genomströmningen i gymnasieskolan. Det kan inte fortsätta som nu, när endast 69 procent av eleverna klarar gymnasiet på tre år.

Att det ser ut så här kan ha många olika orsaker. Vissa väljer fel från början. Andra klarar inte av den linje de valt. Många gånger saknas tillräckligt stöd för att man ska kunna komma vidare i sina studier.

En betydande orsak till avhoppet skulle också kunna vara de så kallade kursbetygen, som vi redan har hört mycket om i debatten och som nästan alla partier tar upp. I dag får man ett kursbetyg i årskurs 1. Klarar man inte betyget eller får ett dåligt betyg är man i princip redan utslagen. Betyget kommer att finnas med i avgångsbetyget. Kursbetygen som de ser ut i dag spår också på stressen och betygshetsen inom skolan.

Vi kristdemokrater vill därför utreda möjligheten till en återgång till ämnesbetyg i gymnasieskolan. Men detta är en stor systemförändring, som i sådana fall måste få ta tid, vilket min moderata kollega tog upp i sitt inlägg.

Fru talman! En förutsättning för att eleverna ska klara av sina studier är att de får den undervisningstid som de har rätt till. Poäng på olika kurser har i dag ersatt den tidigare timplanen, men det finns i dag inga krav på hur många lektioner en gymnasieelev ska ha. Den mer flexibla poängplanen har på flera skolor blivit ett sätt att dra ned på lektioner för att spara pengar.

Två tredjedelar av huvudmännen saknar riktlinjer för hur de följer upp undervisningstiden, och varje år kritiserar många skolor av Skolinspektionen för att eleverna får för lite undervisningstid. I en internationell jämförelse ligger vi lågt i antal undervisningstimmar. Att vi dessutom inte ger våra elever de timmar som de enligt lag har rätt till är förödande. Vi måste kunna garantera att våra elever får den undervisning som de har rätt till. Detta gäller både grund- och gymnasieskola.

Fru talman! Sedan 2014 finns en lag om lärlingsanställningar. Den som går en gymnasial lärlingsutbildning inom något av gymnasieskolans yrkesprogram kan numera bli anställd i en ny anställningsform. Fördelen med lärlingsprogram är att man under sin utbildning får erfarenheter och kontakter i arbetslivet, vilket kan göra det lättare att ta sig in på arbetsmarknaden.

Som lärling får man lära sig att ta ansvar och lära sig vad som gäller på en arbetsplats, samtidigt som man har skolan som stöttar vid behov. En rapport från Skolverket visar att nio av tio som gått en lärlingsutbildning får jobb. Det kan jämföras med SCB:s studie från 2015, som visade att 71 procent av eleverna som avslutat en yrkesutbildning våren 2014 hade ett arbete tio månader efter utbildningen.

Kristdemokraterna menar, tillsammans med övriga allianspartier, att detta talar sitt tydliga språk. Vi menar att arbetsgivarnas möjlighet att bedriva lärlingsutbildning bör utökas.

Fru talman! Yrkeskunnandet måste uppvärderas och få ökad status bland våra ungdomar. Budskapet om att det enda som räknas är att vara behörig till akademiska studier har varit förödande. Samtidigt som vi har ungdomsarbetslöshet skriker företagen efter yrkeskunnigt folk. Här behövs matchning och bättre information om vilka utbildningar som leder till jobb och som har framtiden för sig. Här spelar studie- och yrkesvägledningen en central roll. Det är också viktigt att det finns möjlighet till en andra chans eller till att komplettera sin utbildning om så skulle behövas i framtiden.

Fru talman! Jag ska säga några ord om de nationella proven. Syftet med de nationella proven är i huvudsak att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning. Det hjälper till att konkretisera kursplaner och ämnesplaner, vilket i sin tur ska leda till ökad måluppfyllelse för eleverna.

Trots att vi enats här i kammaren om att nationella prov fyller en viktig funktion har regeringen nu beslutat att halvera antalet prov på gymnasiet med motiveringen att lärarna har en mycket pressad arbetssituation och att många elever är väldigt stressade. Nu kan vi ju inte eliminera allt som är

jobbigt i tillvaron. Jag håller med om att de nationella proven ökar arbetsbelastningen. Men varför inte se över hur man kan förenkla genomförandet, till exempel genom central rättning, i stället för att ta bort hälften av proven, som är ett så viktigt verktyg för likvärdigheten? Regeringen har beslutat att ta bort de inledande proven men behålla de avslutande proven. Jag får inte detta att gå ihop med syftet om chansen till ökad målpuppfyllelse.

Fru talman! De som av olika anledningar inte orkar med eller klarar av skolan behöver stöd mycket tidigare inom utbildningssystemet. Det gäller att sätta in stöd och resurser i grundskolan så fort man upptäcker att elever halkar efter eller mår dåligt. Här blir tillräckliga resurser till elevhälsan centralt och även tillgång till specialpedagogisk kompetens. På dessa områden har Kristdemokraterna väl genomarbetade och finansierade förslag.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 11 och 18. Vi står givetvis också bakom andra reservationer.

(Applåder)

Anf. 42 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Fru talman! Den här debatten har sin utgångspunkt i 51 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Det har ju hänt en del sedan dess.

Efter Yrkesprogramsutredningen och Gymnasieutredningen har regeringen nu i två lagrådsremisser redovisat hur man vill gå vidare för att förbättra gymnasieskolan. Vi förväntar oss en proposition till riksdagen senast i april, och vi kommer att få anledning att både debattera och besluta om gymnasieskolan som helhet i maj.

Det är det främsta motivet till att jag vill yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga motioner, även om många av dem är både bra och intressanta.

Jag vill ändå föregripa den kommande debatten och säga några ord om hur jag ser på gymnasieskolan.

Gymnasieskolan är grunden för industrins och välfärdens kompetensförsörjning. Den är också en bas för rekrytering till högre utbildning och har ett uppdrag att bilda för livet.

Vi har ju en del utmaningar med detta, som har lyfts fram tidigare i debatten. Trots många bra saker som kom med gymnasiereformen Gy 2011 var kommunikationen och debatten om reformen inte bra. Faktum var att man ville fördjupa och utveckla yrkesutbildningarna och återinföra ett lärlingsspår. Bra så, men vilka signaler sände man ut till lärare och elever? Detta har tidigare tagits upp av andra talare från vår sida. Därför tänkte jag passa på att ta chansen att lyfta fram Alliansens ståndpunkter i det hela.

Förre utbildningsministern trummade in frasen att alla inte kan bli akademiker i människors öron och huvuden. Jag tycker att han hade fel. Vi måste ha höga förväntningar. Höga förväntningar ger bra resultat enligt forskning. Jag tror faktiskt att alla kan, men alla vill inte. Och vi har ju ett jättestort behov av gymnasialt utbildade yrkesarbetare i det här landet.

Jag tycker att det var en väldigt dålig signal att skicka ut när man samtidigt införde lägre intagningskrav till yrkesprogrammen och tog bort normen att högskolebehörighet skulle ges på yrkesprogrammen – man kunde välja till ämnen. Dessutom beskrev ministern lärlingsutbildningen som ett

spår för skoltrötta. Lärlingsutbildning är ett väldigt bra spår för många, men det är inte ett spår för skoltrötta.

Verkligheten har visat att detta har fått konsekvenser. Yrkesprogrammets attraktivitet har sjunkit, och vi har nu ett alldeles för lågt söktryck till yrkesutbildningarna. Därför har regeringen valt att satsa på att utveckla yrkescollege, satsat pengar tillsammans med Svenskt Näringsliv och LO på att marknadsföra och informera om yrkesutbildningar och yrkestävlingar. Man satsar på en försöksverksamhet med branschskolor och avsatser 30 miljoner för att utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet. Man har också tillsatt en SYV-utredning och infört obligatorisk prao i åttan och nian. Regeringen har också tagit fram 51 olika yrkespaket för framför allt yrkesvuxutbildningen men också för gymnasieskolans introduktionsprogram. Påbyggbara sådana, på tal om flexibilitet, är viktigt för det livslånga lärandet, så att man kan gå vidare i sin utveckling och ta många olika vägar framåt till arbete. Ett statsbidrag införs för gymnasielärlingar även på introduktionsprogrammen.

I nästa debatt kommer vi att diskutera rätten till komvux, så att man senare i livet kan få en chans att ta sig in på högre utbildning.

Det gläder mig förstås att regeringen nu går vidare med lagrådsremissen om grundläggande behörighet ska ingå i alla yrkesutbildningar som norm. Man ska ha möjlighet att välja bort ämnen, men man är garanterad att kunna läsa dem om man vill.

Det gläder mig också att de flesta politiker och näringslivsföreträdare insett att det som Jan Björklund införde inte var så lyckligt. Moderaterna har exempelvis i betänkandet en motion om att stärka eleverns möjligheter att läsa in grundläggande behörighet. Det hedrar dem, tycker jag.

Fru talman! En annan utmaning vi har är att för många inte fullföljer sin gymnasieutbildning. En gymnasieutbildning är en vattendelare på arbetsmarknaden, och all kraft vi har bör gå till att alla ska få och kunna genomföra en sådan på olika sätt och i olika steg i vissa fall.

Regeringen aviserar en annan lagrådsremiss om några viktiga åtgärder, bland annat att alla ska ha en mentor, att rektor på ett tydligare sätt ska utreda frånvaro och att det ska bli en bättre övergång mellan grundskola och gymnasium.

Introduktionsprogrammen är, som många har sagt, en utmaning. De rekryterar i dag fler ungdomar än yrkesprogrammen. En del åtgärder för att förbättra kvaliteten har redan vidtagits genom att 300 miljoner kronor tillförs årligen från och med i år.

Nu går vi vidare med att förbättra övergången mellan de introduktionsprogrammen och de nationella programmen. Förslaget är att även de ungdomarna ska få en garanterad undervisningstid.

Ett estetiskt ämne föreslås bli obligatoriskt i den lagrådsremiss som ligger ute nu. Det ger faktiskt gymnasieskolans program en bred gemensam kunskapsbas och stärker lärandet i såväl praktiska som teoretiska ämnen.

Det är så mycket som har framförts här i talarstolen, och jag antar att jag kommer att få någon replik så att vi kan fortsätta debattera det. Men jag vill nu kommentera en del.

Alla har tagit upp ämnesbetygen, och där är vi helt överens. Statsrådet Ekström har nu aviserat att en utredning ska tillsättas. Jag tror verkligen att frågan behöver utredas, inte minst eftersom vuxenutbildningen också är kursbaserad. Där finns nog mycket att fundera över, men vi är överens.

Moderaterna lyfter fram en ökad satsning på branschskolor, och det tror jag behövs. Det är ju ett enormt söktryck till den försöksverksamhet som ska starta i år. Detta kommer vi nog att behöva satsa på ännu mer.

Frågan om lärlingarna har jag redan berört, och även Christer Nylander tog upp den. Den borgerliga regeringen tillsatte en utredning, men branschen var inte så pigg på att ta ett större ansvar utan tyckte att branschskolor skulle vara en bättre väg att gå. Men naturligtvis ska vi fortsätta att diskutera lärlingsfrågan.

Enligt mig är ett av de mest intressanta yrkandena i betänkandet Moderaternas om förbättrad dimensionering av platserna. Att de vill stärka styrningen är jätteintressant, och jag håller med. Skolkommissionen sa inte mycket om gymnasieskolan, men man sa att det är en nödvändighet med ett starkare nationellt ansvar för gymnasieskolans finansiering, dimensionering och lokalisering.

Min talartid är slut, men kanske vill Maria Stockhaus diskutera denna fråga med mig i ett replikskifte.

(Applåder)

Anf. 43 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Dimensioneringen får vi tala om en annan gång, för jag ska ta upp en annan sak i min replik, nämligen lagrådsutlåtandet om vinster i välfärden.

Det är ingen hemlighet att vi moderater inte tyckte att det var något bra förslag från början, men nu tycker även andra att det är rejält dåligt.

Jag ska upprepa de två citat jag hade i mitt inledningsanförande: ”Det kan inte uteslutas att ett stort antal ... elever och föräldrar på olika sätt kommer att drabbas negativt av t.ex. nedläggningar, överlåtelse och organisationsförändringar.” Vidare: ”Både när det gäller konsekvensanalysen och utformningen av detaljerna kring vinstbegränsningen får, sammanfattningsvis, det nu framlagda förslaget anses ofullständigt som beslutsunderlag.”

Det är ord och inga visor. En totalsågning, säger många i medierna, och jag är beredd att hålla med.

Vi talar om 90 000 elever inom gymnasieskolan som riskerar att drabbas av detta – plus alla lärare och givetvis oroliga föräldrar till alla dessa elever.

Tycker Caroline Helmersson Olsson att det är ansvarsfullt att spela rysk roulett, som ni gör, med deras utbildning och lärarnas arbeten?

Anf. 44 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Fru talman! Rysk roulett – det var ett dramatiskt ordval. Jag tycker att det finns ett enkelt svar på denna fråga. Maria Stockhaus har en ovana att ta upp vinstfrågan i varenda debatt oavsett vad vi har för frågor på bordet. Från Socialdemokraterna finns det bara ett svar: Vi vill att skattepengarna ska gå till elevers utbildning.

Förslaget är kanske inte perfekt utformat, och regeringen kommer givetvis att ta hänsyn till Lagrådets synpunkter innan man lägger fram en proposition. Men vi måste se till att pengarna vi avsätter för utbildning går till utbildning.

Vad är Maria Stockhaus lösning på detta? Hur kan vi tillåta ett sådant här system i Sverige? Hur gör man över huvud taget vinster i en skola? Jag har inte hört Maria Stockhaus lösning på problemet att pengarna faktiskt inte går till utbildning.

Anf. 45 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag tror inte att Caroline har lyssnat uppmärksamt. Även när vi debatterade förskolan tog jag upp våra förslag för att öka kvalitetskrav, uppföljning och utvärdering.

Vi vill inte ha oseriösa aktörer som håller låg kvalitet och försöker plocka ut pengar den vägen. Det har funnits några oseriösa aktörer som nu är borta, och det är vi lika tacksamma för som alla andra.

Vi tycker att det är lika viktigt att man är tuff mot kommunala huvudmän som inte levererar den kvalitet som eleverna kan förvänta sig. Vi tycker att fokus ska läggas på att komma åt alla skolor, oavsett huvudman, som inte levererar den förväntade kvaliteten. Kvalitetskrav och tuffare uppföljning är vårt svar.

Lagrådet tror dessutom inte att det förslag regeringen har lagt fram får den önskade effekten. Vill man begränsa vinstuttaget i välfärden är detta inte vägen att gå. Inte ens här ger Lagrådet regeringen rätt.

Tycker Caroline att det är rimligt och ansvarsfullt av regeringen att lägga en proposition på riksdagens bord i vår när det enligt Lagrådet är mycket kvar att utreda innan man får ett vettigt förslag som lever upp till de krav som ställs vad gäller beredningsunderlag och annat?

I dag är det 90 000 elever som går i fristående gymnasier, och de flesta är nöjda. Nu äventyrar ni deras skolgång och lärarnas arbete. Är det ansvarsfullt att lägga fram ett förslag som fått så mycket kritik?

Anf. 46 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att vi hamnar i en vinstdebatt när vi diskuterar motioner om gymnasieskolan, men jag förstår såklart kopplingen.

Jo, jag har lyssnat uppmärksamt på Maria Stockhaus, och jag har hört ordet kvalitetskrav. Men vad är det för kvalitetskrav Maria Stockhaus menar? Är det hur många lärare det finns? Är det hur många behöriga lärare det finns? Handlar det om lärarlönerna eller om betygen? Jag såg nyligen i en rapport från Skolverket att man i friskolorna hade fått högre betyg trots sämre kunskaper för att klara av högre utbildning.

Vad är det för kvalitetskrav? Frågan är retorisk, men jag kommer att fortsätta följa Maria Stockhaus och försöka klura ut vad dessa kvalitetskrav är.

Jag tror inte att det är den katastrof eller ryska roulett som Maria Stockhaus säger. Vi ska självklart lyssna på Lagrådet, och vi ska självklart behålla de fina gymnasieskolor som finns där ute.

Pengarna ska gå till verksamheten, till undervisning och lärarlöner, och vi måste hitta ett sätt för det.

Anf. 47 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 13.

Vi har en fantastisk teknisk utveckling som ger fantastiska nya möjligheter i Sverige. Något som har dykt upp de senaste åren är den otroliga utvecklingen på e-sportarenan. Det handlar om professionellt dator- och tv-spelande. Det är människor med ett seriöst yrke som också är professionella atleter. Många gånger tjänar de mer pengar än vad många andra idrottare som gått idrottsgymnasium gör.

Samtidigt sätter vår lagstiftning stopp för vilka idrottsutbildningar som kan startas. Det är Riksidrottsförbundet som bestämmer vilka utbildningar med sportinriktning som får starta. Det krävs medlemskap i förbundet – något som vi politiskt inte kan påverka.

Detta är såklart ett problem. Vi behöver likställa e-sporten med andra sporter så att vi kan ha e-sportgymnasier på samma sätt som vi har orienteringsgymnasier, fotbollsgymnasier och annat. Det är inte mer än rättvist.

Man har lika stor chans att bli professionell e-sportare som professionell i andra idrotter, om inte större. I min hemstad Eksjö har vi ett orienteringsgymnasium, men det finns fler professionella e-sportare i Sverige än vad det finns professionella orienterare. Då är det självklart att man ska kunna utbilda sig till det.

Det handlar inte om att spela datorspel i skolan hela dagarna utan om ett professionellt utövande med coachning, fysiologi, kostlära med mera. Det handlar helt enkelt om professionella atleter.

Vi måste likställa lagstiftningen på många områden, och gymnasieskolan är kanske det allra tydligaste området. Det finns e-sportgymnasier i dag som lokalt tillägg, men de har inte samma möjligheter som andra utbildningar. För Centerpartiet är det en självklarhet att de ska ha det. Det handlar också om visumregler, skatteregler och annat, men just gymnasieutbildningarna är en av de stora stötestenarna.

Det finns företag som gärna vill in på denna marknad och starta dessa utbildningar, men de får inte samma chans som andra sportgymnasier.

Att en fristående organisation utan politiskt inflytande, Riksidrottsförbundet, bestämmer vilka utbildningar som får startas i Sverige är ett problem.

Det blev ett väldigt tydligt problem när e-sporten ville vara med och Riksidrottsförbundet sa: Nej tack, ni får vänta. Vi sätter er på väntelistan i två år, och under tiden ska vi revidera våra stadgar.

För mig är detta en tydlig signal om att man är rädd för denna utvidgning och för e-sporten. Då är det inte mer än rätt att politiken säger: Okej, om ni inte är intresserade av att ta in alla medlemmar som uppfyller era krav får vi ändra vår lagstiftning. Det är detta vi säger i Centerpartiets reservation nr 13: Man ska ha samma förutsättningar för att kunna ha likvärdiga utbildningar.

(Applåder)

Anf. 48 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag har en kort fråga om detta, eftersom jag tror att vi skulle kunna ha ett riktigt bra utbyte.

Att Rickard Nordin brinner för denna fråga finns det ingen tvekan om – det syns tydligt. Vi har också tittat mycket på dessa delar. Jag har gått på ett idrottsgymnasium för gymnastik och har den bakgrunden. Jag har tränat

där och vet vad det innebär. Det vi såg som det största problemet var att få tillgång till kompetensen för att kunna driva olika gymnasier.

Jag börjar med att fråga: Hur ser Centerpartiet på denna fråga? Kan vi få tillgång till kompetensen? Det är där någonstans vi har fastnat i utredningen. Hur säkerställer vi att vi kan få tillgång till rätt personer som har en bra koppling till marknaden så att man får denna utbildning? Detta är något som gäller de flesta idrottsgymnasier. Vi har precis haft OS och lyckats extremt bra inom de olika sporterna. Det har att göra just med att vi har haft rätt tränare och rätt personer på rätt plats – fysiologer och allt som finns kring detta.

Rickard Nordin nämnde i sitt anförande bland annat vikten av att ha hela det kompletta setet. Finns några tankar hos Centerpartiet där?

Anf. 49 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! För mig är det självklart att de som rekryterar, det vill säga rektorerna, också ska se till att det blir rätt kompetens. Det är inte vi här, från det statliga hållet, som rekryterar människor till gymnasieskolan.

Självfallet behövs bra undervisningsmaterial och rätt personer på rätt plats och så vidare, men exakt vilka personer som ska rekryteras är inte något som vi sitter i riksdagen och bestämmer. Det finns otroligt många spännande människor där ute – och företag, som sagt – som har specialiserat sig just på att hitta rätt människor, öva upp den typen av lärare, coacher, tränare, fysiologer och allt vad det kan tänkas vara.

Detta finns där ute om man bara får chansen. Men det är inte vi i riksdagen som ska bestämma vem som ska rekryteras, utan det är den enskilda rektorn.

Anf. 50 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag är ödmjuk nog att kunna ge Rickard Nordin helt rätt i den frågan – självklart.

Däremot måste vi kanske fortfarande tillsätta en utredning. Om vi ska få igenom en sådan tankegång här uppifrån måste vi som partier parlamentariskt komma överens om vissa kriterier. I det här fallet tror jag att det kan vara klokt att göra en utredning.

Jag är den förste att sätta mig vid ett runt bord och diskutera denna fråga, för den är viktig. Det är en fråga för framtiden. Vi får inte hamna på efterkälken här i Sverige, utan vi måste snarare ligga i framkant.

Jag sträcker ut handen till Rickard Nordin och hoppas att Rickard tar emot den. Jag kan sätta mig och ta en kopp kaffe vilken dag som helst.

Anf. 51 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är kul att höra Sverigedemokraternas nyväckta intresse för e-sportfrågorna. Jag ser fram emot att man kommer att driva dem ytterligare och också rösta för Centerpartiets reservation i riksdagen. Vi får se hur mycket den utsträckta handen i kammaren är värd när det väl kommer till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU15

Vuxenutbildning

föredrogs.

Anf. 52 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till våra reservationer 5 respektive 18 under punkterna 2 och 9, så att jag inte glömmer det.

Motionsbetänkandet och debatten handlar om den kommunala vuxenutbildningen, där även svenska för invandrare ingår, och om yrkeshögskolan. På en hel del punkter är vi i Moderaterna och Alliansen överens med regeringen.

Vi behöver bygga ut vuxenutbildningen, särskilt på yrkesvux. Vi behöver också göra detta när det gäller sfi. De stora skillnaderna handlar om hur och om att man samtidigt som man bygger ut behöver vara noga med att säkra kvaliteten. Man måste inse att det finns en stor risk för att kvaliteten sjunker när man bygger ut stora system. Detta behöver man inse särskilt eftersom det redan i dag, från första start, finns problem med kvaliteten.

Jag tror att alla som har besökt vuxenutbildningen och träffat och pratat med personer som går den och som har läst statistik på detta område vet att dagens utformning av svenska för invandrare inte är särskilt effektiv. Det finns alldeles för många exempel på personer som har läst svenska år efter år, som inte blir klara, som inte lär sig tillräckligt mycket och som definitivt inte får ett jobb. Detta är inte bara dåligt för oss som samhälle i stort, utan det är också en otroligt stor tragedi för de enskilda människorna.

Vad vill då vi göra från moderat håll? Jo, vi tror att man behöver börja granska vuxenutbildningen på enhetsnivå – på skolnivå, om vi ska prata klarspråk – i stället för som i dag, då Skolinspektionen granskar på kommunnivå och det sedan är upp till kommunen att följa upp ute i olika verksamheter. Det är det ena.

Det andra är att vi har ett otroligt spretigt system. Eftersom det är upp till kommunen att lägga upp verksamheten, upphandla och ha egen drift är det många olika regler från kommun till kommun. För de aktörer som är med och som vi behöver för att bygga ut verksamheten blir det jättesvårt, och de lägger extremt mycket tid och resurser på att anpassa sig efter olika kommuner och regelverk. Detta är tid och pengar som hade kunnat läggas på att höja kvaliteten i undervisningen och utbildningen.

Vi behöver ha ett mer enhetligt system. Därför vill vi bland annat införa nationella kriterier. Det finns en del kommuner som har börjat använda sig av något som kallas för auktorisation, där ersättningen kopplas mycket tydligare till resultat. Om man har bra resultat, får ut många i arbete, jobbar på ett sådant sätt att de studenter som läser exempelvis svenska lär sig språket fort, kommer ut i jobb och blir egenförsörjande får man en bonus för det. Då belönar vi att man har hög kvalitet. Detta testas och används i Sundbyberg, Växjö, Helsingborg och på fler ställen runt om i landet. Det breder ut sig snabbt därför att det ger mycket goda resultat.

Vi behöver ha mer av detta på nationell nivå – att man tar det som funkar bra och gör mer av det, samtidigt som man har inspektioner och gör mindre av det som inte fungerar bra. Detta är en mycket pragmatisk syn och något som jag tycker att vi alla egentligen skulle kunna vara för.

Något som talar emot det är att detta kräver att vi har valfrihet i systemet och att vi inför ett frivuxsystem där aktörer kan etablera sig utan att behöva upphandlas. Detta är ytterligare en av de saker som vi föreslår.

Något som jag också vill nämna är ett förslag vi har som vi kallar för yrkesskola. Det är ett snabbspår – en kortare väg in på arbetsmarknaden. Vi kan kalla det yrkesintroduktion eller att man påbörjar en yrkesutbildning som gör att man kan få de första jobben på en arbetsmarknad. Sedan kommer man troligtvis att behöva komma tillbaka och utbilda sig mer. Detta liknar på sätt och vis Socialdemokraternas förslag om kurspaket. Även här skulle vi säkert kunna bli överens.

Det är bara det att vi tror och vet, eftersom vi har pratat med branscherna, att dagens kursplaner inte uppfyller de krav som branscherna ställer. Så länge det är så och man i fråga om innehåll inte lär sig tillräckligt eller rätt saker och så länge branschen är skeptisk till innehållet i utbildningen kommer det inte att fungera tillräckligt bra. Detta behöver vi se över – det är vårt ansvar.

Vi behöver också se till att inspektionerna av yrkesutbildningar – det gäller alla yrkesutbildningar – görs av inspektörer som kan yrket. Vi behöver mer av yrkeskunniga inspektörer, som är på plats på utbildningarna och på enheterna och granskar, snarare än byråkrater som kan skolsystem i stort. Det är kvaliteten och vad man lär sig som är viktigt. Det är viktigare än exakt hur systemet är utformat.

(Applåder)

Anf. 53 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 2 och 9.

Det finns många saker som man skulle kunna tala om när det gäller vuxenutbildningen. Men jag ska försöka uppehålla mig vid två.

Även här ser vi att ett statligt huvudmannaskap i vissa delar skulle vara nödvändigt för att säkerställa kvaliteten. Jag hörde Moderaterna nämna att vi måste styra upp vissa saker på nationell nivå. Det låter nästan som ett statligt huvudmannaskap i mina öron. Men det finns vissa saker som jag tror att vi behöver säkerställa för att få en bra kvalitet i alla delar.

Jag fick möjlighet att besöka delar av Tornedalen för att undersöka hur det ser ut där uppe. Jag talade även med både komvux och folkhögskolor. Hur vi än gör i dag sitter dessa två enheter ihop. Jag vet att folkhögskolorna inte tillhör vårt område, men jag kommer tyvärr att behöva nämna dem några gånger i dag.

Det som man berättade för mig är att kvalitetsskillnaderna inte bara har med lärarnas kunskap i sfi att göra utan även med geografiskt läge. Tyvärr har vi i detta fall geografiska olikheter i Sverige, vilket gör att det är mycket svårt att säkerställa bra kompetens på vissa områden. Det som chockade mig var att jag trodde att det skulle vara tvärtom. Jag trodde verkligen att det var här nere i Stockholm som vi skulle ha tillgång till bra pedagoger och att ju längre upp i Sverige man kommer, desto sämre skulle det bli, eftersom det är mycket stora geografiska ytor. Så var inte fallet,

utan det var snarare tvärtom. Där uppe var man mycket nöjd. Man såg till att mycket tidigt i sfi-utbildningen blanda in utbildning i vad som kommer att behövas. Är det sjuksköterskor, undersköterskor eller guider som behövs? Man gör detta för att människor ska komma i arbete där de bor. Denna del finns inte här nere.

Hur visste man att denna skillnad var så stor? När individer som har gått sfi här nere i Mellansverige flyttade uppåt i landet visade det sig att de var så dåliga att de mer eller mindre fick börja om. De hade kanske läst sfi 1–3 och fick gå ned till sfi 2 eller 1. I de olika kurserna A–D fick de också hoppa tillbaka flera steg.

Detta oroar mig mycket, men det kan vi inte lösa från talarstolen i dag. Men jag tror att vi politiker måste vara medvetna om detta och våga titta på detta problem.

Vår vuxenutbildning i Sverige är ett ganska unikt system. Det är få länder som är så duktiga som Sverige på att fånga upp vuxna, så att vi faktiskt kan byta inriktning senare i livet. I många länder studerar man en gång, och sedan jobbar man i denna bransch mer eller mindre hela sitt liv. Men vi är mycket duktiga på vuxenutbildning.

Vi ser också att små, små saker kan leda till väldigt stora ekonomiska vinster. Bland annat är vi medvetna om att personer som behöver läsa om metallurgi för att kunna jobba i gruvnäringen inte uppmuntras över huvud taget så mycket som de borde. Gruvnäringen består egentligen av en stor vinst. Jag har haft förmånen att vara nere i en av gruvorna som LKAB har i norra Sverige. Man sa två saker till oss: Se till att försörja oss med personal, och se till att bygga ut logistiken. Malm kan vi nämligen bryta – hur mycket som helst.

Jag vet att LKAB pumpar in enormt mycket pengar i vårt system. Här har vi stora vinster att göra om vi bara kan fokusera på att ha en bra personalförsörjning.

På de flesta orter är komvux mycket bra på att ha ett nära samarbete med de lokala näringsidkarna, så att man får komma in och faktiskt få en konkret genomgång när det gäller vad näringsidkarna söker och vad människor behöver läsa. När man har läst på komvux för att till exempel läsa upp gymnasiekompetens, vad bör man då välja? Var finns arbetet? Jag skulle nästan våga säga att komvux många gånger är bättre på detta än det lokala gymnasiet.

Den första punkten, som jag vill uppehålla mig vid ordentligt, är att vi via komvux har ett unikt system som vi skulle kunna utnyttja. Vi gör inte det i dag.

Fru talman! Jag kommer från början från byggbranschen, och där är man ofta tidsbaserat anställd. Byggbranschen har nämligen under vissa delar av året mindre att göra. Byggfirmor vågar därför inte anställa för mycket personal, eftersom de då har personal som går arbetslös under en viss del av året.

Här ser vi en extremt stor fördel om man skulle kunna anställa människor för hela året, som kan vara fast anställda. Då skulle de inte behöva vara anställda under viss tid och sedan kanske gå och stämpla under tre fyra månader i det svenska systemet. Kommuner, landsting och stat får bidra med olika resurser och pengar, eftersom dessa människor inte får någon fast inkomst under året. Detta innebär att kommunerna får stora om-

kostnader, eftersom en massa extra pengar måste betalas ut i försörjningsstöd eller liknande. Vi har också en bransch som aldrig någonsin vidareutbildas; den står still.

Sverigedemokraternas förslag är att vi stoppar in dessa personer i komvux under den tid då arbetsbelastningen är lite mindre och låter dem läsa in sådant inom komvux som man faktiskt har nytta av inom vissa arbeten – betong 1, 2 och 3. Jag skulle kunna räkna upp fler saker, men jag tror att ni förstår vad jag menar.

I stället för att människor är arbetslösa vissa tider finns det möjlighet för företag och kommuner att gå in och sponsra detta system fifty-fifty. Det innebär för enskilda individer att de har fast anställning året runt. Det innebär för företagen att de för halva priset får personer vidareutbildade. De blir kunnigare och mer kompetenta att utföra arbeten ute på marknaden. Och för kommunerna innebär det ett halverat försörjningsstöd. Alla har en vinn-vinnsituation i fråga om detta.

Detta är någonting som jag hoppas att de andra partierna verkligen hör-sammar och att vi kan diskutera det i framtiden. Här har vi något som vi kan göra för den enskilda individen, för företagen och för kommunerna.

Jag måste tyvärr nämna folkhögskolorna, eftersom de väldigt mycket sitter ihop med vuxenutbildningen. Folkhögskolorna tillhör ett annat område, men komvux och folkhögskolorna jobbar ofta väldigt mycket med att dela upp resurserna mellan varandra. Det är sällan som man på kommunal nivå ser att folkhögskolor och komvux driver en och samma fråga.

Det problem som finns i fråga om detta är att om man läser på komvux får man betyg. Men om man läser på folkhögskola får man ett studieomdöme, och studieomdömet kan man inte konkurrera med när det gäller att söka sig vidare. På komvux kan man läsa in saker och sedan utmana andra människor när det gäller samma kriterier med samma möjligheter. Men om man kommer från folkhögskolan kan man tyvärr inte utmanas utan hamnar i en liten kategori för sig själv, och det måste vara tillräckligt många människor för att en plats ska öppnas för att det ska vara möjligt att läsa vidare. Jag tror att vi måste sy ihop våra system, så att de inte är så olika.

Fru talman! Jag skulle vilja avsluta mitt anförande med att säga att jag tycker att komvux är någonting som vi alla i Sverige ska vara extremt stolta över. Det är någonting som gör att vi vuxna senare i livet kan byta inriktning många gånger – vi kan läsa in saker.

De problem som har uppkommit inom komvux och även inom folkhögskolorna beror på att de har fått fånga upp många av de kommunala skolornas och kanske även friskolornas misslyckanden på de underliggande nivåerna, när vi talar om grundskola och gymnasium.

Det är svårt att få statistik för komvux. Men man kan titta på statistik för folkhögskolorna. Allmänna kurser handlar om att läsa in de saker som man har misslyckats med. Särskilda kurser handlar lite mer om att man får läsa det som man tycker är intressant. Men allmänna kurser handlar alltså om att läsa in de ämnen eller områden som man har för låga betyg i för att kunna söka vidare. Dessa kurser har ökat från 15 procent, som det var tänkt, till 50 procent och nästan mer. Det har ökat snabbt den senaste tiden.

Jag är rädd för att folkhögskolorna och komvux sväljer väldigt mycket av misslyckandena på grundskolor och gymnasier.

Prot. 2017/18:80

7 mars

Vuxenutbildning

Anf. 54 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Det var spännande att lyssna till Sverigedemokraternas lovsång över vuxenutbildningen i Sverige. Det brukar ofta finnas mycket kritik och rop på förstatligande av än den ena och än den andra delen av det svenska utbildningssystemet. Men uppenbarligen är det framför allt i norr en fantastisk verksamhet. Det är roligt när man ser en sådan verksamhet som också ger människor möjlighet att växa på olika sätt.

Fru talman! För att möta arbetsmarknadens efterfrågan på duktigt yrkesfolk är det otroligt viktigt att den här delen byggs ihop med övriga delar av utbildningssystemet. Vi har alldeles före detta debatterat gymnasieskolan, och det är klart att det blir många paralleller och liknande delar som lyfts fram i de två debatterna.

En del som vi pratade om när det gäller gymnasieskolan är lärlings-systemet. Vår önskan från Centerpartiets sida är att det ska öppnas än mer också när det gäller vuxna inom kommunal vuxenutbildning och andra former av vuxenutbildningar. Man ska få möjlighet att bygga på sin utbildning för akademiska studier, och det ska just bli en möjlighet med många vägar framåt – med en flexibilitet, så att det också blir olika vägar.

Ibland har vi haft en tendens i vårt land att vilja rusta färdigt från början – att bygga på med en ganska tung ryggsäck i den svenska skolan och på olika sätt, inte bara när det gäller tid utan kanske ibland även när det gäller innehåll, försöka göra färdigt. Men i en föränderlig värld är det just den återkommande kompetensutvecklingen som vi från Centerpartiets sida ser som den allra viktigaste delen, och det finns några faktorer där som vi behöver ta oss an politiskt.

Ett valfrihetssystem för komvux innebär både att det finns någonting att välja på och att individens frihet blir större än den är i dag. Under alliansregeringens första period, 2006–2010, arbetade den så kallade Frivuxutredningen. Den pekade på möjligheten för vuxenstuderande att välja friare än vad de på många håll kan i dag. Både i större och mindre kommuner finns det spännande exempel på hur man ökar människors valfrihet i form av en vuxenutbildningspeng och så vidare, och Centerpartiet ser detta som en viktig del att sprida på än fler håll i Sverige.

Det är otroligt viktigt att det görs lättare att läsa in yrkeshögskolebehörighet för alla de elever som har gått de högskoleförberedande programmen. På ett sätt kan man säga att eleverna kanske hade gjort mer informerade val om de haft en bättre vägledning från början, men när livet bjuder på olika inslag i form av utmaningar behövs möjligheten att ta sig an ett nyväckt intresse – eller om man ser ett nyväckt behov på arbetsmarknaden – genom att utveckla sina kompetenser.

Då krävs ett annat system än i dag, som är öppet och har fler vägar framåt. I dag trattas allting ned mot högskolebehörighet på ett sätt som inte skulle behövas, eftersom yrkeshögskolebehörigheten är en annan viktig del att lyfta fram. Yrkeshögskolan behöver också ges förutsättningar att verka långsiktigt, till exempel genom längre tillstånd. Där har regeringen lyssnat på en del av de utmaningar som finns, men man skulle kunna gå ännu längre när det gäller detta.

För drygt tio månader sedan hade vi ett gemensamt utskottsinitiativ som handlade om eftergymnasiala utbildningar för människor med intellektuell funktionsnedsättning. I debatten den dagen – den 4 maj, tror jag att det var – var vi väldigt glada över denna möjlighet. Jag skulle gärna vilja skicka med några frågor till Socialdemokraternas debattör:

Nu har det gått snart ett år när det gäller denna fråga, och hur ligger den till? Vad är på gång? Vad är det för olika delar man från regeringens sida avser att lyfta fram? Man vill nämligen säkert sätta en del ytterligare spår efter denna regeringsperiod, som ju går mot sitt slut.

Från Centerpartiets sida har vi än en gång lyft fram och velat peka på de stora problemen med att personer med intellektuell funktionsnedsättning på olika sätt behöver längre tid på sig för utbildning. Vårt studiestödsystem motsvarar inte den utbildningstakten på det sätt som det skulle behöva göra, och därför vill vi lyfta fram detta. Det gör vi i en av våra reservationer i dagens betänkande.

Fru talman! För Centerpartiet och Alliansen är det oerhört viktigt att vuxenutbildningen blir en möjlighet till olika vägar framåt. Det satsas väldigt mycket i vårt land på olika former av arbetsmarknadsutbildningar och vuxenutbildningar, och man skulle kunna ha ett mer samlat system – en samlad struktur för möjligheten att som enskild individ, under hela sitt yrkesverksamma liv, ha större makt över de möjligheter man kan få.

Vi har ett antal förslag i våra reservationer. Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 14 och 16.

(Applåder)

Anf. 55 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att tala om vikten av att vi satsar på vuxenutbildningen. Jag vill också framföra att det är väldigt positivt att det återigen görs satsningar på vuxenutbildningen på ett annat sätt nu när Vänsterpartiet och regeringen gör gemensamma budgetar.

När det gäller distansutbildningar skulle jag säga att det är en av de viktigaste frågorna inom vuxenutbildningen i dag. Allt fler inom den kommunala vuxenutbildningen studerar i dag på distans. Skolverket beskriver i sin lägesbedömning från 2017 att andelen distansstuderande under de senaste 15 åren har ökat från ett par procent till dagens ca 24 procent. Distansutbildningar är dock tyvärr alldeles för ofta sammankopplade med besparingar på personal och lokaler.

Skolinspektionen pekar i en undersökning från 2015 på att de som erbjuder distansutbildningar ofta ställer höga krav på studiedisciplin hos de studerande, medan möjligheten till lärarstöd tyvärr brister. Andelen som gör avbrott i sina studier är också väldigt stor när det gäller bland annat de som studerar på distans. Göteborgs kommun har gjort en uppföljning av orsakerna, och det konstateras att en vanlig orsak är hur utbildningen är organiserad. Hur tydlig struktur man har och hur pass flexibel man är som organisation påverkar alltså antalet avhopp.

Vänsterpartiet ser positivt på de möjligheter som finns genom distansstudier och som många erbjuds att ta, men när det kombineras med otydliga system, vinstjakt och marknadsanpassning blir detta i stället en del av ett systemfel. För att distansstudier ska fungera som det är tänkt och finnas där för de studerande som behöver den typen av flexibilitet krävs det ett

ordentligt regelverk som reglerar rätten till undervisningstid och lärarstöd och som skyddar de studerandes intressen. Vi menar därför att regeringen bör utreda regelverken kring distansutbildningar inom vuxenutbildningen.

Det finns en annan fråga som Vänsterpartiet brinner för i dessa sammanhang, och det är en rättighetsfråga. För Vänsterpartiet är det viktigt att alla människor har rätt till flera chanser och likvärdiga möjligheter till utbildning. Samtidigt vet vi att den som är äldre och studerar ofta har högre omkostnader och svårare att få ekonomin med studiemedel som huvudsaklig inkomst att gå ihop. Inköpen av kurslitteratur är en stor ekonomisk börda för många studerande, inte bara för de äldre.

Att den som studerar inom vuxenutbildningen måste köpa sin egen kurslitteratur kan ses som ett avsteg från principen om avgiftsfrihet för utbildningen. För den som läser samma utbildning under tonåren kostar det ingenting. Samtidigt kan det ibland också vara problem att få tag på vissa böcker när de har sålt slut. Biblioteken köper förstås inte heller in tillräckligt många exemplar av varje bok för att det ska räcka till alla; det vore kanske inte möjligt att göra.

Om huvudmännen köper in böcker underlättar det även för lärarnas planering, eftersom de då vet vilka böcker de kommer att arbeta med under studietiden. Vi menar därför att regeringen bör ställa krav på att det inom all utbildning som omfattas av skollagen ska tillhandahållas kurslitteratur kostnadsfritt för eleverna.

För Vänsterpartiet är det viktigt med elevassistentutbildningar. Det handlar om att man ska få koncentrera sig på det man är utbildad till att göra. Därför ser vi positivt på att det finns olika yrkeskategorier inom skolan som kan avlasta bland annat lärarna. På senare tid har det inrättats flera elev- och lärarassistentutbildningar, och detta tycker vi är lovande eftersom det är viktigt att de som avlastar lärarna också har kompetens att arbeta med barn och i en skola. Vi ställer oss inte negativa till att i framtiden ge riktad stöd till denna typ av utbildningar. Utbildningarna till elev- och lärarassistent bör därför utvärderas för att man ska vara säker på att de sker på ett korrekt sätt.

Även om vi alla här inne, tror jag, är positiva till detta är det viktigt att följa upp och utvärdera hur det här systemet fungerar och om personalen faktiskt får rätt kompetens för att arbeta med rätt frågor inom vuxenutbildningen.

En annan utbildning som man kan nämna är undersköterskeutbildningen. I dag tillhandahåller yrkeshögskolan olika slags specialinriktningar inom undersköterskeutbildningen. Det som är märkligt är dock, när det gäller till exempel utbildning inom demens eller palliativ vård, att det saknas nationella riktlinjer. Olika lärosäten måste alltså uppfinna hjulet på nytt. I bästa fall tar de del av varandras goda exempel.

Oavsett vad man tycker om huvudmannaskapet för vuxenutbildningen måste man ju tycka att det bör finnas nationella riktlinjer för specialistutbildningar för undersköterskor. Vi menar att regeringen bör ta fram förslag om det.

Fru talman! Till sist vill jag komma in på sfi-frågan som har varit väldigt aktuell. Ni såg kanske *Kalla fakta* för ett par veckor sedan där man rapporterade om en oseriös aktör, en privat aktör, som i princip har satt i system att bedriva en utbildning med väldigt låg kvalitet för att göra vinst på våra skattepengar. Det här är inte det första eller tyvärr det sista fallet

där oseriösa aktörer enbart kommer in i vårt utbildningsväsen för att göra pengar på våra skattepengar. Det här måste det sättas stopp för, menar vi.

Vänsterpartiet ser bildning, språk och kunskap som verktyg för att kunna leva i ett fungerande system – för att kunna få sina rättigheter tillgodosedda, för att kunna tillägna sig nya kunskaper, för att kunna arbeta och ta sig fram i livet samt, vilket kanske är viktigast av allt, för att aktivt kunna delta i det demokratiska samtalet.

På samma sätt som den svenska skolan har ett kompensatoriskt uppdrag ska svenska för invandrare också fungera kompensatoriskt och utjämna skillnader mellan olika grupper i samhället. Det finns dock flera tecken på att det inte alltid fungerar så i praktiken.

I en debatt som domineras av förslag om sänkta löner och enkla jobb finns lite utrymme för en syn på sfi som något som har högre ambitioner än att nyanlända enbart ska lära sig språket för att kunna arbeta. Vi menar att målsättningen med sfi – att de studerande ska lära sig språket, vilket möjliggör ett aktivt deltagande i såväl arbetsliv som vardagsliv och samhällsliv – måste värnas och vara överordnad enbart sysselsättningspolitiska mål.

Det finns många brister med dagens sfi-utbildning, och utbildningen kritiserar ofta, även av oss. Samtidigt finns många exempel på att det funkar bra runt om i landet och att sfi har haft en avgörande roll för att inkludera människor i samhället.

I grunden skulle jag säga att kritiken i många fall bottnar i dels att sfi-utbildningen har en väldigt svår uppgift att genomföra, dels att området inte har varit tillräckligt prioriterat politiskt sett vare sig när det gäller det politiska sakinnehållet eller resursfördelningen.

En konsekvens av det är att ca 35 procent av dem som i dag är lärare på sfi har behörighet att undervisa. Därför menar vi att det behövs en generell kompetenshöjning.

Min talartid har nu tagit slut, så jag ska försöka korta ned anförandet ganska rejält.

Jag vill avsluta med att tala om rätten till sfi. Som ni vet gäller rätten att studera sfi från den dag som du har fått uppehållstillstånd och som nyanländ har registrerats i en kommun.

Vänsterpartiet har länge drivit kravet att återinföra sfi från dag ett. Vänsterpartiet har drivit den här frågan för att vi anser att asylsökande ska få läsa svenska från den dag som de lämnar in sin asylansökan i Sverige.

Ett projekt som kallas Svenska från dag ett infördes häromåret som en kompromiss mellan regeringen och Vänsterpartiet. Reformen innebar att resurser avsattes för att studieförbunden skulle kunna bedriva svenskundervisning för asylsökande i studiecirkelform.

Det har varit väldigt bra. Det är en välkommen satsning. Men det kan inte jämföras med eller ersätta sfi. Därför måste lagen förändras så att utbildningen tillgängliggörs från dag ett.

För att komma åt de brister som råder inom sfi behöver, menar vi, utbildningen reformeras i grunden, och tillräckliga resurser måste tillsättas. Det kommer vi att fortsätta kämpa för.

Jag ber om ursäkt för att jag har dragit över tiden. Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation 20.

Anf. 56 HÅKAN BERGMAN (S):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Fru talman! Varför är det viktigt med vuxenutbildning? Och varför är samhällets stöd till vuxnas utbildning viktigt?

Ett kort svar är att vuxenutbildning är en nödvändighet i ett modernt kunskapssamhälle där behovet av kunskap och kompetens hela tiden förändras och utvecklas, framför allt därför att samhället, Sverige som land och världen förändras.

Ett annat svar är att utbildning för vuxna är viktig för att ge en grund för arbete, en plattform för fortsatta studier eller vägen till ett nytt yrke.

Ett tredje skäl är behoven på arbetsmarknaden och bristen på arbetskraft inom vissa yrken.

Samtidigt som vi har arbetslöshet ökar antalet lediga platser. Just nu finns det ca 100 000 lediga jobb i Sverige. Ett stort antal rekryteringsförsök misslyckas på grund av att de som är arbetslösa inte har den kompetens som efterfrågas. Då måste matchningen på arbetsmarknaden fungera bättre och människor ha möjligheter att skaffa sig den kompetens som efterfrågas.

Det här är också bakgrunden till att regeringen sedan den tillträdde har genomfört en omfattande utbyggnad av vuxenutbildningen och nu i år och kommande år fullföljer den satsningen.

Det kan jämföras med och ställas i kontrast till vad som skedde under den förra, borgerliga regeringen. Ett av de första besluten man fattade var att kraftigt skära ned på antalet platser inom den kommunala vuxenutbildningen och minska möjligheterna att läsa upp sin behörighet för vidare studier.

Vuxenutbildningen fick mest anpassa sig efter konjunkturen. I lågkonjunktur och finanskris ökade man på antalet platser, och när tiderna blev bättre drog man ned på platserna. För kommunerna som skulle ansvara för att genomföra utbildningen blev konsekvenserna en ryckighet i planeringen och en osäkerhet om hur länge det statliga stödet skulle finnas. Resultatet blev att vuxenutbildningen drogs ned och dörrar stängdes för dem som ville studera.

I budgeten för 2018 redovisade den här regeringen ett kunskapslyft för Sverige som omfattar 78 000 statligt finansierade utbildningsplatser inom regionalt yrkesinriktad vuxenutbildning, inom yrkeshögskolan, inom folkhögskolan samt inom universitet och högskolor.

Yrkesutbildningen för vuxna byggs ut med över 30 000 platser i en ny regional form för att bättre möta arbetsmarknadens behov, motverka brist på yrkesutbildad arbetskraft och ge möjligheter till omskolning eller till att komplettera en tidigare utbildning. I det ingår också resurser för att både stärka kvaliteten i utbildningarna och bredda utbudet.

Det handlar om en fortsatt utbyggnad av den framgångsrika yrkeshögskolan vars utbildningar ger kvalificerad yrkeskompetens och kan möta kompetensbrister, vilket därmed ger studerande jobb och företag möjligheter att växa. Fullt utbyggd 2022 kommer yrkeshögskolan att ha utökats med ca 14 000 platser utöver vad som tidigare har beslutats.

Satsningen på folkhögskolor fortsätter. Det innebär fler platser på allmänna och särskilda kurser men också på de studiemotiverande kurserna.

Fru talman! Elever inom komvux har ofta önskemål om yrkesutbildningar som leder till arbete så snart som möjligt. Regeringen gav därför Skolverket i uppdrag att ta fram nationella yrkespaket som kan leda till snabbare vägar till jobb. Det arbetet har lett till att det nu finns 51 olika nationella yrkespaket som kan användas inom den kommunala vuxenutbildningen.

Paketet innehåller en kombination av kurser som ska svara mot de kompetenskrav som ställs på arbetsmarknaden. Och de har tagits fram tillsammans med branscher och branschföreträdare. Det handlar om paket med yrkesutbildningar inom vård, bygg och anläggning, industri och olika servicetjänster i servicesektorn.

En person som väljer att gå ett sådant nationellt yrkespaket kan vara trygg med att utbildningen består av kurser som motsvarar kraven för att få en anställning. Paketet kan också, genom ytterligare påbyggbara kurser, leda till en gymnasieexamen – om man inte redan har en sådan.

Det här är en innovativ, spännande och flexibel väg att utbilda inom bristyrken, möta arbetsmarknadens behov och få nationellt likvärdiga krav i utbildningen.

Fru talman! Som socialdemokrat är jag stolt över de satsningar som nu görs på vuxnas möjligheter till utbildning. Jag blir samtidigt lite bekymrad över de borgerliga partiernas förslag på att återigen dra ned ambitionerna för vuxenutbildningen. Moderater och än mer liberaler ville i sina budgetförslag minska resurserna till yrkesvux. Liberalerna ville mer än halvera regeringens förslag till satsning. Båda partierna lanserar i stället uppbyggandet av en ny skolform, en yrkesskola, men med lite olika inriktningar.

Sverigedemokraterna föreslog inga förändringar i anslagen till vuxenutbildningen. Men de föreslog besparingar i anslagen till kommunerna med nära 13 miljarder kronor. Då finns det all anledning att känna oro för hela vuxenutbildningen i Sverige.

Nu står vi snart inför ett val. Det väcker naturligtvis frågor om vad som kommer att hända med vuxenutbildningen och Kunskapslyftet, om det skulle bli ett regeringsskifte. Därför vill jag ta chansen att fråga alliansföreträdarna: Kommer Alliansen att återgå till att se vuxenutbildningen som en verksamhet som ska öka i dåliga tider och försvinna i bättre? Eller ska vi fortsätta arbetet med att skapa permanenta platser inom den regionala vuxenutbildningen? Det är platser där man kan utbilda för bristyrken, möta företags behov av kompetens och lösa matchningsproblematiken på arbetsmarknaden.

Vad kommer att hända med de regionala yrkesvux som nu etableras mellan många olika kommuner i samma arbetsmarknadsregion och där man möter företagets behov? Kommer de att finnas kvar, och kommer de att utvecklas?

Hur ser allianspartierna på yrkespaketet? Kommer de att finnas kvar vid ett eventuellt regeringsskifte? Och kommer de i så fall att kunna användas som det är tänkt i den kommunala vuxenutbildningen, som en snabb väg in på arbetsmarknaden? Eller tänker ni använda flera år till att utreda, förbereda, besluta om och därefter bygga upp en ny skolform – yrkesskolan – som ska erbjuda samma sak som erbjuds redan i dag inom

den regionala vuxenutbildningen, och det samtidigt som matchningsproblemen på arbetsmarknaden växer?

Socialdemokraternas uppfattning är att utbildning ska vara tillgängligt för alla genom hela livet. Det förutsätter fler platser, fler möjligheter till utbildning i hela landet, fler vägar in och en vuxenutbildning som öppnar dörrar.

På det sättet kan en arbetslöshet brytas. På det sättet kan fler få en ingång till arbetsmarknaden eller fortsätta sina studier. På det sättet ökar vi också människors och individers frihet. Vi behöver en god vuxenutbildning.

Jag fick en direkt fråga från Ulrika om vårt tillkännagivande om eftergymnasial utbildning för särskoleelever. Jag vill gärna svara på den. Det var en viktig diskussion vi hade. Företrädare från både Socialdemokraterna och Centerpartiet var djupt engagerade i frågan.

Nu har den utredare som har till uppgift att på olika sätt se över regelverket för kommunal vuxenutbildning fått ett tilläggsuppdrag som också berör just den frågan. Utredningen kommer att presentera ett slutbetänkande i slutet av augusti det här året. Efter det kommer beredning, remissförfarande och sådant.

Det betyder att frågan inte kommer att lösas under den här mandatperioden. Men jag tror att diskussionen och frågeställningarna kommer att vara väldigt levande, både i remissarbetet och i den fortsatta diskussionen mellan partierna i utbildningsutskottet. Frågan är alltså på rull.

Jag ville svara på det eftersom det var ett gemensamt tillkännagivande och en viktig fråga som engagerar många.

Jag ber om ursäkt om jag har dragit över tiden. Men när hjärtat är fullt av något blir det så ibland.

(Applåder)

Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Håkan Bergman för svaret. Det är en mycket viktig fråga och, precis som Håkan Bergman sa, en fråga där det råder bred politisk enighet. Flera företrädare i våra utskott och i våra partier har jobbat hårt med frågan under många år. Det känns bra att utredningen kommer att komma med någon form av betänkande i slutet av augusti.

Håkan Bergman frågade också allianspartierna på vilket sätt vi kommer att stärka vuxenutbildning framöver, inte minst yrkesvux och yrkeshögskola. För Centerpartiets del är svaret att det är oerhört viktigt att det finns kompetensförsörjning och att individer ges möjlighet att utvecklas på olika sätt.

Då går jag vidare till min egen fråga i detta replikskifte. Håkan Bergman nämner behovet av regionalt yrkesvux, just för att kunna möta arbetslivets och arbetsmarknadens behov i många olika delar av Sverige och att det kan se ut på olika sätt. När det gäller yrkeshögskolan lyfter Centerpartiet upp ett behov av regional översyn. Det är en fråga som vi har diskuterat i olika forum där vi har träffats tidigare, även utanför denna kammare.

Majoriteten i utskottet säger i inledningen bara att man föreslår avslag på motionerna. Men i utskottets ställningstagande återkommer man inte på något sätt till den problematik som finns på olika ställen i Sverige. Också

socialdemokratiska företrädare har lyft upp det i motioner, inte minst småföretagens behov av bra kompetensförsörjning och studerande på yrkeshögskolenivå i olika delar av Sverige. Men det gäller också de fantastiska möjligheter som finns runt om i vårt land, men som kanske inte får tillräckligt stöd i den översyn där storstadsregionerna dominerar. Hur ser Håkan Bergman på det?

Anf. 58 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för Centerpartiets svar på mina frågor. Jag ställde dem eftersom allianspartierna i förra veckan gav besked om att man tänker bilda en gemensam regering.

Vad jag förstår ska allianspartierna också utbilda nyckelpersoner om den politik som bland annat fördes under förra perioden. Jag antar att det kommer att vara personer som var verksamma då som kommer att leda de utbildningarna.

Jag antar också att en del av dem som sitter i utbildningsutskottet kan vara aktuella som nyckelpersoner i den typen av utbildning. Då är det intressant att fråga sig: Hur kommer Alliansen som helhet att ställa sig till detta? Just nu har ni lite olika förslag och drar åt lite olika håll när det gäller vuxenutbildning.

Jag tror att det är viktigt att se att den här regeringen har genomfört en mycket omfattande utbyggnad av vuxenutbildningen och slagit in på en linje med mer permanenta utbildningsplatser. Man har också byggt upp en regionalisering av den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Då kan det vara viktigt att veta om det kommer att finnas kvar. Kommer det att kunna fortsätta att utvecklas? Det var anledningen till min fråga. Jag tackar för svaret från Centerpartiet. Vi får återkomma till det i diskussionen.

När det gäller yrkeshögskolan förs det nog i alla partier en diskussion om behovet av yrkeshögskoleplatser i olika delar av landet och behovet av en balans mellan dessa. Vi socialdemokrater har en mycket levande sådan diskussion.

Mitt svar handlar om yrkeshögskolans syfte ...

Anf. 59 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Då får jag med spänning vänta på svaret i nästa replik från Håkan Bergman.

Om det nu är en så levande diskussion inom Socialdemokraterna förvånar det mig att majoriteten inte med en bokstav nämner och problematiserar i utskottets ställningstagande. Det förvånar mig också att man inte väljer att lyfta den delen och att man inte belyser och visar att man ser den diskussion och det behov som finns runt om i landet.

Det är klart att vi från allianspartierna, och inte minst från Centerpartiets sida, vill bygga upp en struktur när det gäller kompetensförsörjning i hela landet. Håkan Bergman utger sig åtminstone för att vara orolig över vad som ska finnas kvar när det blir en ny regering efter valet. Det finns all anledning att vårda reformer som är bra, oavsett om de kommer från politiska motståndare. Jag ser ingen anledning att rycka undan fötterna för det som gynnar kompetensförsörjningen och som är bra för att stärka kompetensen i olika delar av Sverige.

Jag återkommer till min fråga om yrkeshögskolan. Varför inte med en bokstav beskriva att man ser problemtiken och har någon form av tanke

framöver hur man ska möta det behovet? Det finns ibland väldigt smala nischade utbildningar som kan finnas precis var som helst i Sverige och som då får en nationell spridning. Men sedan finns det också andra delar där det finns en regional logik där det skulle behövas en annan form av möjligheter för kompetensutveckling och vidareutbildning. För att möta det behovet krävs det alltså yrkeshögskolenivå på utbildningarna. Där skulle jag oerhört gärna vilja att Håkan Bergman under sina två minuter uppehöll sig vid min fråga.

Jag ska passa på att fråga en sak till. På vilket sätt har man satsat på vägledning för att göra det möjligt för studerande inom vuxenutbildningen att förstå alla de 51 olika paketen? Det kan säkert vara lovvärt att det finns många olika saker, men vilka vägledningsinsatser har ni gjort för att möta detta?

Anf. 60 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Svaret på den sista frågan är att dessa paket nyss är framtagna. De kommer att kunna användas i den regionala yrkesvuxskolan och i den kommunala vuxenutbildningen. Då kommer också vägledningsinsatser och annat att göras.

Yrkeshögskolan har ett väldigt tydligt uppdrag, och jag tycker att det är viktigt att hålla fast vid det uppdraget. Yrkeshögskolan ska möta kompetensbrister, och man ska se till att tillhandahålla kvalificerade yrkesutbildningar som möter arbetsmarknadens behov av arbetskraft inom dessa områden. Man ska också hålla en hög kvalitet. Det är de två målen som yrkeshögskolan har och som man ska jobba med.

Förutsättningarna för utbildningsanordnare är olika i Sverige. Det är det som utbildningarna prövas mot.

Yrkeshögskolan har verksamhet över hela landet. Om man inte har tillräckligt många deltagare på en kurs men det ändå finns ett stort behov av att arrangera en sådan yrkeshögskoleutbildning och om det är andra faktorer som är avgörande är de grundläggande kraven att man ska möta arbetskraftsbehoven av kvalificerad yrkesutbildning, och vi ska ...

Anf. 61 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Jag tycker nästan att det är lite gulligt att Håkan Bergman är så orolig över hur vi på allianssidan ska kunna samarbeta. Jag är inte alls orolig. Jag tycker snarare att det är ganska konstigt att vi har så otroligt likadana förslag fast vi är fyra olika partier som inte sitter tillsammans i en regering – detta särskilt med tanke på hur oenig den sittande regeringen kan vara. Ni sitter ändå i en regering med varandra, det gör ju inte vi.

En sak som jag återkommande får höra i kammaren från Socialdemokraterna och som börjar att störa mig ganska ordentligt är att vi påstås ha skurit ned på platser inom och medel till vuxenutbildningen. Det är inte sant. Jag tycker att vi kan hålla oss till sanningen. Det finns säkert mycket som man kan kritisera Moderaterna för. Vi tillhör två olika partier, så det finns också mycket som vi kan debattera och ha olika åsikter om. Men att hålla sig till sanningen är en ganska låg lägsta tröskel som man ska hålla sig över.

För att förtydliga ska jag berätta vad som är sanningen. Jo, det är att alliansregeringen efter flera år av socialdemokratiskt styre – då man på 90-talet ordentligt hade skurit ned på vuxenutbildningen och övergick från

riktade stöd till mer generella stöd, om man vill ha riktade eller generella stöd kan debatteras – tog bort riktade stöd till specifikt vuxenutbildning och gav det uppdraget till kommunerna som en helhet, så som regeringen själv nu gör på flera områden. Man kunde alltså styra om och lägga dessa pengar på elever som utbildas inom till exempel gymnasieutbildningen. På det sättet kunde insatserna komma lite tidigare.

Anf. 62 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Det är bra att ni tycker att jag är gullig när jag ställer frågor om ni kan samarbeta eller inte. Anledningen till att jag ställer dessa frågor är att jag är orolig över konsekvenserna när det gäller den stora förändring som nu är genomförd, om man bryter upp det kunskapslyft och de satsningar som nu görs för att öka den kommunala vuxenutbildningen, för att bredda utbudet inom yrkesvux och för att ge fler möjlighet att komma i arbete. Då ser jag ju att det spretar åt alla håll. Ni har olika förslag.

Två partier lanserar en yrkesskola som sannolikt – som jag ser det – redan kan genomföras inom den regionala yrkesvuxutbildningen. Ska detta då stöpas om igen? Ska villkoren förändras för den regionala och kommunala vuxenutbildningen ändras igen? Det oroar mig därför att det kommer att leda till fortsatta matchningsproblem på arbetsmarknaden. Det är min fullständiga övertygelse. Det var därför som jag ställde frågorna. Det var inte av någon allmän gullighet.

Det som hände efter förra valet var att konsekvensen av de beslut som alliansregeringen fattade var att drygt 15 000 studieplatser inom den kommunala vuxenutbildningen försvann. Kommunerna drog ned på sina möjligheter att erbjuda vuxenutbildning. Det var ett resultat av de beslut som regeringen fattade och som genomfördes.

Jag tror inte att Ida Drougge var med under den förra mandatperioden, men vi såg då ...

Anf. 63 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Det som är rätt i detta är mycket riktigt att vi gav kommunerna mer medel och större möjlighet att själva bestämma hur dessa medel skulle användas på utbildningssidan. Man skulle gå in med satsningar redan när eleverna gick på gymnasiet så att de inte hoppade av och därmed inte behövde börja på komvux. Man kunde också lägga medlen direkt på komvux. Därför varierade antalet platser på komvux och platser och insatser på gymnasieskolan. Olika regioner gjorde dessutom på olika sätt.

Detta behövdes just då eftersom den stora delen av dem som studerade på komvux bestod av sådana som hade hoppat av gymnasiet. I dag lägger vi mer pengar i form av riktade statsbidrag till yrkesvux och sfi, eftersom den målgruppen är större. De går inte i gymnasieskolan. Det är alltså naturligt att tycka annorlunda och också göra annorlunda i dag.

Om man ska vara ärlig vill vi bygga vidare på det som den här regeringen har gjort bra. Den har lagt fram förslag om ett yrkespaket. Jag kan lugna Håkan Bergman med att vi tycker att det är bra. Det är delvis exakt detta vi vill göra med en yrkesskola. Vi tycker heller inte att det är jätteviktigt att avgöra exakt vad yrkesskolan är: om det är en egen skolform eller om det ska vara en del av vuxenutbildningen.

Det viktiga är att även ungdomar som är yngre än 19 år kan läsa där, för det kan de inte göra i dag på den kommunala vuxenutbildningen. I stället måste de vänta och bli äldre, vilket är väldigt onödigt om de redan från början vet att de vill det här och ganska snabbt vill få jobb. Exempelvis kommer man kanske hit och som nyanländ behöver försörja sig.

Detta är vad vi vill göra. Bakom de nationella ramar som vi vill ha finns lite grann samma tanke som ni har med regionalt yrkesvux. Det ska bli enklare spelregler för alla de aktörer som bedriver utbildning så att de kan fokusera på innehållet och kvaliteten i stället. Vi vill gå vidare med detta.

Anf. 64 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Faktum kvarstår: 15 000 platser försvann. Åtminstone är det min bild att vuxenutbildningen under åren efteråt var ett slags konjunkturpassad verksamhet. Platser tillkom när det blev sämre tider, och platser försvann när det blev lite bättre tider. Detta skapade en väldigt stor ryckighet och osäkerhet i kommunernas planering, vilket även många kommunföreträdare från både borgerligt och socialdemokratiskt styrda kommuner vittnar om.

Nu finns en annan ansats. Om vuxenutbildningen är viktig för att möta matchningsproblematiken och för att erbjuda många en chans att skaffa en ny yrkesutbildning, byta karriär eller vad man nu vill göra behövs en mer permanent syn på hur utbildningssystemet ska fungera. Jag gläds över att åtminstone Moderaterna har börjat se att det i diskussionen kan utkristalliseras en utveckling av vuxenutbildningen som gör att den verkligen möter arbetsmarknadens behov och ger människor en väldigt stor frihet att utbilda sig längre fram i livet om de har sådana behov.

Det är i så fall positivt. Men ni är fyra partier som ska komma överens om detta. Jag vill inte peka ut något särskilt parti, men det finns partier som har mer långtgående besparingar och förändringar av yrkesutbildningen. Därför finns det ändå anledning att hålla diskussionen levande.

Vad gäller yrkespaketet finns det ...

Anf. 65 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ska väl låta Håkan Bergman avsluta sin mening och det han ville säga innan han börjar besvara mina frågor. Vi kanske kan samordna oss så.

Håkan Bergman är egentligen en mycket bättre politiker och debattör än han var nyss när han gick så lågt som han gjorde mot Sverigedemokraterna. Vi har så många gånger hört debatten om att vi har tagit pengar och att vi inte ger något tillbaka.

Fru talman! Låt mig vara extremt pedagogisk. Mattias Karlsson, Sverigedemokraternas gruppleddare, hade en gång en väldigt bra föredragning. Jag kommer inte ihåg om det var på våra landsdagar eller om det var någon annan gång. Han försökte i alla fall förklara detta på ett pedagogiskt sätt. Av en händelse har jag råkat få med mig en smurf, som jag håller upp här. Med hjälp av den här smurfen ska jag försöka förklara det som Mattias Karlsson försökte förklara.

Han sa: Ja, vi tar 13 miljarder från kommunerna. Vi tar dem och flyttar över i statlig ägo. När vi har dessa pengar i statlig ägo öronmärker vi dem

och ser till att vi har korrekta stimulansbidrag som går till faktiska saker som bidrar. Sedan tillför vi dessa bidrag till verksamheten igen.

Den här smurfen får alltså illustrera att Sverigedemokraterna visserligen tar pengar men sedan tillför exakt lika stor summa tillbaka. Vi styr dem bara från statens håll.

Det är med en ära som jag överränner smurfen till Håkan, fru talman, så att han i fortsättningen alltid påminns om denna debatt.

Anf. 66 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! En smurf i denna utformning är ju en fantasifigur. Jag vill påstå att Stefan Jakobssons argumentation och Sverigedemokraternas budgetförslag också är något av en fantasiprodukt.

Ni skär ned 13 miljarder på de allmänna bidragen till kommunerna. Jag tror att baktanken är att kommunerna ska stå för kostnaderna för integration, etablering och mottagande av flyktingar, vilket jag i väldigt mycket tycker är ett statligt ansvar. Konsekvenserna av detta vore att det blir besparingar i välfärdsverksamheter eller i andra verksamheter.

Erfarenheten säger att man först skyddar de verksamheter som är lagbundna och de verksamheter som känns mycket angelägna att bevara, vilket varje kommunpolitiker vet. Så har man gjort vid alla besparingar. Man skyddar äldreomsorgen, skolan och det som utgör den basala välfärden. I verksamheter som inte är lika tvingande eller som inte kräver lika mycket kan man göra besparingarna.

Visst går det bra att i sina budgetförslag säga att man stöder regeringens satsningar på regionalt yrkesvux, yrkeshögskola och kommunal vuxenutbildning, men sedan måste man göra ganska stora besparingar på ett annat område som drabbar vuxenutbildningen.

Med dessa ord skulle jag vilja återlämna smurfen, fantasifiguren, till Stefan Jakobsson.

Anf. 67 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Eftersom vi i en tidigare debatt införde ordet ”gullig” vill jag säga att det var väldigt gulligt att jag fick tillbaka smurfen. Jag lovar att återgälda den till mina barn som har glömt kvar den här.

Jag förstår inte riktigt Håkans resonemang, fru talman. Det här är ju precis vad Sverigedemokraterna vill göra. Vi anser att kommunerna inte är byxmyndiga nog att ta hand om dessa pengar. Att Sverigedemokraterna driver frågan att vi vill ha en statlig huvudman borde över huvud taget inte förvåna någon här.

Låt oss se på det vi diskuterar i dag: utbildningsområdet. Håkan Bergman borde bli lugnad, fru talman, av att vi inte tar några pengar från vuxenutbildningen. Det enda vi gör är att öronmärka och styra upp dem så att de säkert kommer till rätt saker.

Inom vissa områden som hör ihop med vuxenutbildningen, bland annat folkhögskolorna och folkbildningen som jag talade om förut, har vi sett hur extremt illa det har gått när vi inte styr upp dem med statliga medel. Vi har exemplen med Brunnsvik och Studieförbundet i Västerbotten där vi har sett hur illa det kan gå när vi inte har statlig kontroll och styrning av pengarna.

Det är precis detta vi vill göra. Vi anser att vissa enheter inte är byxmyndiga att ta hand om dessa pengar. För Sverigedemokraternas del har de i åratal visat att de inte är lämpade att göra detta.

Jag behåller smurfen och lovar att återgälda den till mina barn. Jag hoppas dock att vi kan släppa denna debatt nu, för vi tar inga pengar. Vi återför dem igen, om än öronmärkta.

Anf. 68 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag får den här möjligheten att reda upp en annan tankevrupa som jag tyckte fanns i Stefan Jakobssons tidigare anförande. Det gäller synen på folkhögskolan och folkbildningen. Jag tycker att det fanns en väldigt olycklig, eller kanske medveten, sammanblandning av vad kommunal vuxenutbildning respektive folkhögskoleutbildning är.

Folkhögskolorna kan vara en del av den kommunala vuxenutbildning som finns, men det sker på ett helt annat sätt. De har vuxit fram på ett helt annat sätt, och de har ett arbetssätt och en pedagogik som är annorlunda.

Jag tycker att det är bra och värdefullt. Det har varit värdefullt för väldigt många. Det är också därför regeringen satsar på folkhögskolorna. De har en väldigt viktig uppgift: att ge människor som kanske har lyckats mindre bra i det ordinarie skolväsendet en andra chans att få en utbildning. Det är också en väldigt bra möjlighet för nyanlända, som kan få ta del av folkhögskolornas verksamhet.

Jag tror att det är väldigt viktigt att folkbildningen får vara fri och att vi utnyttjar folkhögskolorna, som har ett väldigt starkt ideellt engagemang i sin uppbyggnad. De ska få fortsätta att utvecklas och vara ett högkvalitetsalternativ inom utbildning, men utifrån sin specifika prägel. Jag blir väldigt oroad när jag hör Sverigedemokraternas sammanblandning mellan kommunal vuxenutbildning – komvux – regionalt yrkesvux och folkhögskolor.

Anf. 69 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Låt mig inleda med att trösta Håkan Bergman. Alliansregeringar har förbättrat Sverige förr och kommer att kunna göra så också i höst. Det är inte så att det finns ett perfekt bygge som socialdemokratin byggt upp och som inte kan förändras i något.

För att svara på frågorna: Jag tycker att utbildningssatsningar måste variera med konjunktur. Jag tycker inte att man kan ha exakt samma omställningsstöd alltid. När det är större behov, till exempel vid en stor internationell kris, måste man biffa upp omställningsinsatserna i samhället. När det sedan blir lite bättre ska man fortfarande ha kvar omställningsinsatser, men man kan inte ha exakt lika mycket som i lågkonjunktur eller djup europeisk kris.

Till Daniel Riazat vill jag säga att det inte är så att alla borgerliga människor är elaka människor som vill se till att de som kommer som nya till landet får låglönejobb och fastnar i fattigdom. Det är inte heller så att vi anser att syftet med utbildning är att några ska göra sig rika på vinster på skattebetalarnas bekostnad.

Några av mina bästa vänner jobbar inom vuxenutbildning. Jag brukar säga att det är människor som sysslar med socialliberalism i praktiken. De ger människor en andra, tredje eller fjärde chans. De ser till att de som möter en förändrad arbetsmarknad får en förnyad chans att ta sig vidare

till ett nytt jobb. Det är de som ser till att människor som inte lyckades i gymnasiet får en andra, tredje eller fjärde chans att lyckas. Det är de som ser till att människor som vill byta inriktning i livet – inte för att samhället förändras utan för att de själva förändras – får en ny chans att fördjupa eller bredda sina kunskaper.

Vi har lite olika lösningar. Vi har lite olika förslag. Vi har lite olika prioriteringar. Men det är inte så att allt gott i världen kommer från röd-gröna partier.

Fru talman! Det svåra på det här området är att kombinera flexibilitet med överblickbarhet. Eftersom människor är så väldigt olika och har så olika förutsättningar och behov krävs det väldigt stor flexibilitet i vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Samtidigt innebär en väldigt stor flexibilitet att det är ganska svårt att överblicka vilka möjligheter som passar just en själv. Vilka ersättningar, bidrag och stöd har man rätt till? Vilka studiemedelssystem har man tillgång till om man går på de olika utbildningarna? Och vilket utfall ger utbildningarna? Vilka yrkesval innebär de?

Där får man vara lite ödmjuk, tror jag. Behovet av flexibilitet gör ibland att systemen blir oöverblickbara. Det som Alliansen gjorde som var så centralt och viktigt på det här området var att införa yrkeshögskolan, som nu hyllas som en socialdemokratisk konstruktion. Vi såg att det fanns flera olika sorters utbildningar på eftergymnasial nivå, vilket gav ett ganska svåröverblickbart system. Vi förde ihop dem till en yrkeshögskola – hösten 2009 tror jag att det var – som gjorde det mycket enklare att kombinera flexibilitet och överblickbarhet. Från Liberalernas sida har vi inspirerats så mycket av det där att vi tänker oss att man kanske skulle kunna göra likadant på det gymnasiala området. Det är det vi kallar yrkesskola. Man tar då de framgångsfaktorer som vi ser i yrkeshögskolan och använder dem även på den gymnasiala nivån.

Fru talman! I det här betänkandet lägger vi också fram förslag om att förbättra sfi, som måste knytas mer till jobb och knytas bättre till praktik. Det måste bli lättare att få sfi med yrkesinriktning och att använda sfi riktad till bristyrken för att snabbare komma in i arbete. Jag skulle med detta, fru talman, vilja yrka bifall till reservation 21 om sfi.
(Applåder)

Anf. 70 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för att Christer Nylander gick in i debatten. Jag tror att det är viktigt att även Liberalerna finns med i den här diskussionen. Det är ju ett av de partier som ska ingå i en eventuell ny regering.

Nej, det är inte så att allt som Socialdemokraterna gör är perfekt. De förändringar som föreslås faller inte alltid riktigt ut som man tänkt sig. Det gäller både för oss och för er. Så ödmjuka ska vi vara. Saker och ting behöver förändras när de har fått prövas i praktiken. Politik handlar också om att försöka se vad vi kan lära och vad vi kan göra nytt.

Jag reagerade på Christer Nylanders tes att yrkeshögskolan skulle vara Alliansens konstruktion och resultat. Det är inte riktigt sant. Det fanns en väldigt stor enighet om att bygga på de kvalificerade yrkesutbildningar som redan fanns runt om i landet. Jag skulle säga att det var ett socialdemokratiskt förslag. Men egentligen byggde det på att det fanns ett sådant

behov. Då byggdes den typen av utbildningar upp. Vad vi inte riktigt tyckte var att vi skulle ha en speciell myndighet i den här formen. Men sedan har yrkeshögskolan blivit en succé och en framgångssaga. Jag tror att det finns mycket att lära av det här och mycket att utveckla.

Jag tycker ändå att frågorna som jag ställt är obesvarade.

Anf. 71 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ingen fråga från Håkan Bergman. Men jag kan ställa en fråga till honom. Det var väl så att yrkeshögskolan inrättades 2009 och att vi då hade en alliansregering?

Jag tycker att det är jättebra att vi hade en bred enighet om att införa yrkeshögskolan. Jag tycker också att det vore intressant om vi nu kunde ha en bred enighet om att lära av de erfarenheterna och fundera på om detta också kan användas på gymnasial nivå, inte bara på högskolemotsvarande nivå. Finessen med yrkeshögskolan är ju att den är nära knuten till arbetsmarknaden och just av det skälet ger väldigt bra resultat. Jag skulle kunna tänka mig att man gjorde likadant på gymnasial nivå. Jag tror att man kan få ett väldigt bra resultat där också, och jag tror att vi verkligen behöver det.

Anf. 72 HÅKAN BERGMAN (S) replik:

Fru talman! Jag trodde att Christer Nylander kanske kom ihåg de frågor som jag ställde till samtliga allianspartier i mitt anförande. Ska vi nu frångå inriktningen på permanenta yrkesvuxplatser, komvux för alla, ytterligare satsningar på yrkeshögskola och uppbyggnad av en regional organisation för vuxenutbildningen? Ska vi inte använda oss av de yrkespaket som Skolverket har tagit fram? Jag menar att de är spännande och innovativa och kan leda till att vi kan lösa problemet med att få en snabbare utgång till arbetsmarknaden, ge människor jobb och lösa bristsituationer i utbildningen. Jag tycker att det är ganska dumt att då börja fundera över helt nya skolformer för att kunna lösa de problem som egentligen Kunskapslyftet och regionalt yrkesvux har till uppgift att lösa.

Jag roade mig med att titta på den valkrets som Christer Nylander tillhör och vad man där gör inom regionalt yrkesvux. Nästan samtliga kommuner ingår nu i ett samarbete om att bygga upp en regional vuxenutbildning med ett brett utbud av utbildningar kopplat till de arbetsmarknadsregioner som kommunerna tillhör. Vissa riktar sig mot Helsingborg och den arbetsmarknaden. Andra riktar sig mot Kristianstad och ingår i den arbetsmarknaden. Det är en spännande väg som man kan fortsätta att utveckla.

Anf. 73 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Det håller jag med om. Det är väl bra att det finns regional dimensionering av vuxenutbildning.

Jag ska ta alla frågorna på en gång. Arbetsmarknadsinsatser måste variera med konjunkturen. Det är inte något konstigt. Vi ska ha en hög lägstanivå. Men om det händer någonting i svensk ekonomi, europeisk ekonomi eller världsekonomin måste vi anpassa och biffa upp insatser som möter detta.

Komvux ska inte vara för alla men för alla som vill och behöver det. Vi har också infört de möjligheterna. Yrkeshögskolan ska ha höga ambitioner, och vi ska fortsätta att bygga ut den. Samtidigt ska det ske i en takt

om innebär att vi behåller kvaliteten. Finessen med yrkeshögskolan är att den matchar och därmed har väldigt bra resultat.

Yrkespaketen är intressanta. De liknar rätt mycket det som Liberalerna och andra partier har föreslagit om att vi ska ha kortare yrkesutbildningar på gymnasial nivå. Dimensioneringen måste som sagt anpassas.

Jag skulle ändå vilja tipsa Håkan Bergman om ett retoriskt knep som Socialdemokraterna brukar använda mot Alliansen när det gäller skattesänkningar. Ni plussar ihop alla skatteförslag som Moderaterna har, som Centern har, som Liberalerna har och alla som KD har. Sedan räknar ni ihop det och säger: Detta vill Alliansen sänka skatten med.

Jag skulle föreslå att Håkan Bergman och Socialdemokraterna gör samma sak när det gäller dimensionering av vuxenutbildning. Lägg ihop de förslag som Moderaterna har, som Centerpartiet har, som Liberalerna har och som Kristdemokraterna har. Då kan du säga: Detta är vad Alliansen vill satsa på högre utbildning för vuxna människor.

(Applåder)

Anf. 74 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Man måste beundra Christer Nylanders retoriska kompetens med tanke på att han när det kommer till politiken är ute och cyklar.

Jag vill ställa en fråga till Christer Nylander. Den handlar om vinstjakten inom välfärden. Du och jag har haft den debatten väldigt många gånger. Vi kommer att fortsätta att ha den debatten så länge det finns representanter i Sveriges högsta beslutande organ som försvarar ett system som är väldigt extremt. Det leder till att människor hamnar i kläm och att resurser försvinner från vår välfärd. Jag kommer att fortsätta att ta upp den frågan.

Hur kommer det sig, trots alla bevis och alla möjliga dokumentärer och program som har avslöjat olika slags missförhållanden hos privata vuxenutbildningsaktörer, att Christer Nylander och hans parti fortfarande kan försvara vinstjakten som inte finns någon annanstans i hela världen?

Varför ska Sverige vara så unikt jämfört med resten av världen just när det kommer till den frågan? Varför är det så viktigt att se till att miljarder kronor av våra skattepengar försvinner från Sverige? Varför tycker Christer Nylander att det är viktigt?

Det du tog upp i början var att syftet med er politik inte handlar om att försvara vinstjakten i sig. Det handlar om att ni vill ha det system som ni förespråkar. Ändå är det vad ni gör. Varför kan ni inte gå med på att sätta stopp för oseriösa aktörer? Det undrar jag.

Anf. 75 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att ställa en motfråga. Hur kommer det sig att Daniel Riazat efter alla rapporter, alla fakta och all mediegranskning av kommunala verksamheter som inte fungerar och inte levererar ändå försvarar att kommunala verksamheter ska få vara kvar? Jo, därför att han tror att det är viktigt att de finns. Jag tror att det är viktigt att de finns. Men jag vill att de finns kompletterade. Andra aktörer kan tillföra någonting som inte de kommunala kan. Det handlar om en flexibilitet, en öppenhet eller till exempel en nära knytning till branschen.

Det är möjligt att det finns de som jagar vinst. De jag möter, oavsett om de jobbar i kommunal verksamhet eller i fristående verksamhet, jagar

kunskap och success stories för de människor som går hos dem. Den bild som Daniel Riazat så gärna ritar upp kan finnas i något enskilt fall. Då ska vi bekämpa det genom att ha väldigt höga kvalitetskrav, väldigt tydlig inspektion och väldigt tydliga sanktioner mot dem som missköter sig.

Låt oss ändå ta vara på kraften bland alla de människor som letar efter att hitta möjligheter och förmågor hos människor som vill skola om sig. Låt oss jobba för att hitta det i stället för att i alla inlägg fokusera på att det finns några som du tycker inte sköter sig.

Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Det behöver absolut göras många åtgärder i den kommunala verksamheten. Det gäller både övriga skolväsendet och vuxenutbildningen. Det retoriska knepet kan vi ta bort.

Vi kan också ta bort det retoriska knep som handlar om att vi i de rödgröna partierna på något sätt vänder oss mot personalen som vill göra success stories. Nej, det är tvärtom. En majoritet av dessa människor röstar dessutom också på rödgröna partier. De håller inte ens med Christer Nylander i frågan om vinstjakten.

Det finns också en annan grupp som inte håller med Christer Nylander om vinstjakten. Det handlar om Liberalernas egna väljare. En majoritet av såväl Moderaternas, Kristdemokraternas och Centerpartiets som Liberalernas väljare är emot vinstjakten i välfärden.

Man kan återigen undra: Varför vill inte Christer Nylander sätta stopp för oseriösa aktörer om det inte är en så stor fråga? Vi kan komma överens om att åtgärda alla de problem som finns i den kommunala verksamheten. Varför kan då inte Christer Nylander komma överens med mig här och nu om att vi också ska se till att stoppa de aktörer som är ute efter att göra vinst?

Om de är de är så pass få, vad är det Christer Nylander är så rädd för? Vad är det som gör att ni snarare springer de så kallade få aktörernas ärenden snarare än att ta ansvar och se till att driva en politik som leder till ett utbildningssystem för alla och inte bara för dem som man kan göra vinst på? Jag menar att det är oansvarigt.

Nu kommer Christer Nylander att förbereda ett slutinlägg som är rent retoriskt och som inte över huvud taget innehåller ett svar. Jag skulle önska att du kanske någon gång gentemot dina egna väljare skulle kunna visa den respekten att tala om för dem varför du tycker att det är så viktigt att resurser försvinner från vår välfärd.

Anf. 77 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag ska ge ett väldigt öppet, ärligt och seriöst svar. Jag vill stoppa oseriösa aktörer. Jag lägger fram förslag för att stoppa oseriösa aktörer. Jag föreslår skärpt inspektion och skärpta åtgärder för dem som inte sköter sig. Jag gör det i denna kammare och i motioner tillsammans med Alliansen. Vi vill stoppa oseriösa aktörer.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 En ny organisation för etikprovning av forskning som avser människor

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU12

En ny organisation för etikprovning av forskning som avser människor
(prop. 2017/18:45)
föredrogs.

Anf. 78 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Om en forskare vill bedriva forskning på människor måste de ansöka om något som kallas etisk provning. Detta regleras i lag och gäller alltid, oavsett om forskningen sker på avlidna personer eller innebär hantering av känsliga personuppgifter. Kraven på etikprovning är viktiga, och det är bra. Men dessvärre visade fallet med forskaren och Karolinska institutets gästprofessor Paolo Macchiarini att dagens system inte fungerar optimalt.

För att återställa förtroendet för medicinsk forskning har regeringen därför föreslagit en förändring av organisationen av de nu verksamma etikprovningssammansättningarna så att de kommer att samlas under en enda ny myndighet. Den ska heta Etikprovningssammansättningen.

Vi i Alliansen, det vill säga Moderaterna, Centern, Liberalerna och Kristdemokraterna, välkomnar den nyordning och lagändring som regeringen föreslår. Men med tanke på att de regionala nämnderna kommer att kvarstå, om än under ett annat namn och i en annan organisation, tycker allianspartierna att det är på sin plats att en förändring av det här slaget utvärderas så att syftet om ökad effektivitet och enhetlig tillämpning av regelverket nås. Vi har stöd för denna uppfattning; bland andra läkemedelsindustrin trycker på detta i sitt remissvar.

Men regeringen säger, ihop med Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, nej. Vi tycker att det är anmärkningsvärt, inte minst med tanke på den stora påfrestning och den negativa publicitet som Sverige, och Karolinska institutet, har fått till följd av Macchiarinis oetiska förehavanden.

Herr talman! Alla som någon gång har kommit i kontakt med systematiskt kvalitetsarbete vet att kontinuerlig uppföljning och utvärderingar är viktiga redskap för att nå avsedd effekt. Faktum är att vi har debattörer från utbildningsutskottet som i andra sammanhang här under morgonen har fört fram önskemål om att det ena och det andra bör utvärderas. Jag tycker att det är rätt, för detta gäller alltid. Därför borde man tillämpa det också på den viktiga förändring som ändringen av lagen om etikprovning av forskning som avser människor innebär – detta i synnerhet som Lagrådet inte ens har haft möjlighet att yttra sig över ändringen.

Moderaterna, Centern, Liberalerna och Kristdemokraterna yrkar därför bifall till vår reservation i betänkandet. Vi hoppas på ett konkret svar från en majoritet av Sveriges riksdag som motsätter sig att vi ställer krav på utvärdering och uppföljning av denna stora lagändring.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Anf. 79 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! För att ett samhälle ska vara demokratiskt och präglas av de mänskliga rättigheterna krävs att samhället och vi som samhällsmedborgare vägleds av goda etiska principer. Det gäller även den forskning som avser människor och som detta betänkande handlar om.

Vi kan bara tänka på den debatt som följde i spåren av den så kallade Macchiariniskandalen för att alla ska veta vad vi pratar om och förstå hur viktigt det är att forskning styrs av goda etiska principer.

Vi behöver därför än mer tydliggöra de etiska principer som ska vägleda all forskning. Det handlar inte bara om att intellektuellt omfatta dessa principer, utan det handlar också om att etablera en organisatorisk struktur och systematik som säkerställer att nödvändiga etiska principer respekteras och följs av forskningens aktörer.

Det är glädjande att ett enhälligt utskott både välkomnar och tillstyrker regeringens förslag på en ny struktur för hur denna etikprövning ska organiseras. Förslaget innebär, som nyss nämndes, att de nuvarande sex regionala etikprövningsnämnderna ska avvecklas och att etikprövning av forskning som avser människor i stället ska hanteras av en ny myndighet, Etikprövningsmyndigheten.

Även om lagändringen innebär att etikprövningen ska hanteras inom en enda myndighet, i stället för av de nuvarande sex regionala myndigheterna, behålls fördelarna med den nuvarande decentraliseringen genom att Etikprövningsmyndigheten delas in i verksamhetsregioner med en eller flera avdelningar.

Det är också en fördel att etikprövningen av forskning som huvudregel ska fördelas slumpmässigt mellan myndighetens avdelningar och utanför den verksamhetsregion som forskningshuvudmannen tillhör eller där forskningen ska utföras. Det undanröjer risk för jävssituationer och medför en jämnare arbetsfördelning mellan de olika avdelningarna.

Det är särskilt viktigt att notera att denna lagändring ger förutsättningar för en mer enhetlig, likvärdig, rättssäker och effektiv hantering av regelverket över hela landet.

Herr talman! Mot denna bakgrund anser jag att reservationen från de fyra borgerliga partierna blir lite som att slå in öppna dörrar. Reservanterna skriver i sin reservation att ”den ledningsform som nu föreslås också behöver få ett tydligt uppdrag att säkerställa nationell sammanhållning och likformighet i ärendehantering och beslut mellan regionerna”.

Det är ju precis det som regeringen skriver i sin egen proposition! Man behöver inte upprepa det som regeringen redan har sagt. Om man avvecklar sex regionala etikprövningsnämnder och ersätter dem med en enda myndighet medför det med ganska stor sannolikhet att ärendehantering blir mer enhetlig och rättssäker. Det ligger i sakens natur.

Vidare skriver de fyra borgerliga partierna att regeringen bör ge ”den nya etikprövningsmyndigheten ett tydligt uppdrag att följa upp arbetet med sådana arbetsordningar samt säkerställa att den nya organisationen som helhet också följs upp och utvärderas”.

Ursäkta mig, herr talman, men det här är för mig en onödig politisk klåfingrighet. Vi kan konstatera att den verksamhetspraxis som har gällt etikprövningar under många år kommer att fortgå, men nu i en mer tydlig och enhetlig myndighetsstruktur. Att då yrka på att regeringen ska ge den

Prot. 2017/18:80

7 mars

*En ny organisation
för etikprövning av
forskning som avser
människor*

nya etikprövningsmyndigheten ett tydligt uppdrag att följa upp arbetet blir lite som att omyndigförklara myndigheten.

Tror verkligen reservanterna att den nya etikprövningsmyndigheten skulle strunta i att följa upp sitt arbete i en ny myndighetsstruktur? Och skulle regeringen missa att följa upp och utvärdera en ny myndighetsstruktur? Är det er egen erfarenhet från åtta år med en borgerlig regering som får er att yrka på detta? Tänk, jag tror att alla regeringar, oavsett politisk färg, är nogna med att följa upp och utvärdera sina beslut.

Dessutom vill jag i detta sammanhang hänvisa till regeringens regleringsbrev till de regionala etikprövningsnämnder som nu finns. Dessa gäller för innevarande budgetår. Där framgår klart och tydligt mål och återrapporteringskrav till regeringen. Jag tror inte att regeringen kommer att missa att ställa samma krav på återrapportering på en ny myndighet. Dessutom ger myndighetens årsredovisning underlag för regeringen att både följa upp och kontrollera myndighetens verksamhet.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 80 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Det känns kanske lite övermaga att begära replik i denna fråga, men den är principiellt viktig. Jag noterar att Thomas Strand framför allt uppehåller sig vid allt som vi är överens om. Vi är överens om den nya strukturen. Thomas Strand säger också att det finns förutsättningar för att vi kommer att få en högre grad av effektivitet och likvärdighet.

Men faktum är ju att en förutsättning inte heller är skäl till att vara säker på och trygg och förvissad om att så blev fallet, och det är det som vi från allianspartierna vill ska utvärderas och följas upp. Det handlar om viktiga saker, och jag tycker att det hanteras lite nonchalant med tanke på de erfarenheter vi i dag har med Paolo Macchiarini-affären, som kraftfullt har svärtat ned en del av den medicinska forskningen i Sverige. Det har vi inte råd med, och därför är det viktigt att vi också landar rätt och ser att den nya organisationen är till fyllest.

Faktum är ju, Thomas Strand, att den nya organisationen i huvudsak är baserad på exakt samma uppbyggnad som den som råder i dag. Det enda som skiljer är att de sex etikprövningsnämnderna slås samman och går in under en hatt. Det är därför som det är viktigt att vi kan se att de när de jobbar lokalt och regionalt faktiskt har en arbetsordning som fungerar och att man kan förutse en likvärdighet.

Det här är viktigt, och det är därför vi har yrkat på denna reservation.

Anf. 81 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Tack, Betty Malmberg, för frågan! Vi är alla överens om, särskilt med tanke på den debatt vi har haft efter Macchiariniskandalen, att vi behöver skärpa regelverket gällande etikprovning. Det är därför glädjande att alla partier i utskottet är eniga om att det behövs en skärpning. Vi vet också att vi har ett stort, starkt stöd från sektorn just kring behovet av en skärpning av regelverket.

Det är självklart att varje regering ställer krav på myndigheter via regleringsbrev, kräver återredovisning och får årsredovisningar. Detta gör att det liksom ligger i sakens natur att man följer sina beslut och de beslut som fattas i riksdagen.

Jag kan inte låta bli att tolka det som att Betty Malmberg och de borgerliga reservanterna utifrån egen erfarenhet av åtta års regering inte litar på att regeringen följer upp sina beslut. Därför kommer man med en reservation som jag faktiskt tycker är både lite onödig och lite klåfingrig.

Anf. 82 BETTY MALMBERG (M) replik:

Herr talman! Detta är ingen onödig politisk klåfingrighet. Både Thomas Strand och jag vet att regeringar inte alltid väljer att följa upp sina beslut. Det är också därför vi i utskotten har ett utökat ansvar för den här funktionen i dag jämfört med vad som tidigare förevarit, och vi har också gemensamt i utbildningsutskottet gjort många viktiga genomlysningar av utvärdering och uppföljning.

Åter till just detta ämne: Visst finns det en stor samstämmighet, och vi är alla överens, men faktum är att även läkemedelsindustrin är bekymrad för att det inte kommer att bli en likvärdig bedömning. Det är det vi vill säkerställa.

À la bonne heure – om det är så att det här kommer att bli den mest fantastiska myndigheten där allt kommer att fungera är det ju inget problem. Då kan en utvärdering i så fall få visa att detta var ett förstklassigt beslut. Men det är detta vi skulle vilja ha belagt.

Anf. 83 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Vi har ju den ordningen i vårt riksdags- och regeringsarbete att regeringen lägger fram propositioner och riksdagen fattar beslut. Riksdagen följer sedan de beslut som fattas, och regeringen verkställer saker och ting och styr sina myndigheter via regleringsbrev och krav på återredovisningar. Jag menar att det är en bra och god ordning som man inte bör skriva dem på näsan i en reservation.

Om den förändring som nu sker säger regeringen själv i sin proposition att det blir en mer enhetlig, likvärdig, rättssäker och effektiv hantering av regelverket. Det säger man efter att ha lyssnat på de remisser som kom in i lagrådsremissen, så det här är en tydlig betoning av att vi ska få ett skärpt regelverk som ger bättre förutsättningar för forskare att följa de regler som gäller.

Varje statlig myndighet har också ett kvalitetsarbete som innebär att de följer upp sina rutiner och sin hantering av ärenden. Jag är därför ganska säker på att det här kommer att bli bra mycket bättre än vad det är nu.

Man kanske aldrig kan vara förvissad om det till hundra procent, men där är såväl Betty Malmberg som jag och övriga ledamöter i riksdagen garanter för verksamheterna noga följs och att det ställs krav.

Jag menar därför fortfarande att den här reservationen är lite onödig, lite klåfingrig och detaljrik.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 9 Naturvård och områdesskydd och Biologisk mångfald

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU9
Naturvård och områdesskydd och
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU10
Biologisk mångfald
föredrogs.

Anf. 84 MONICA HAIDER (S):

Herr talman! I dag debatterar vi MJU9 *Naturvård och områdesskydd* och MJU10 *Biologisk mångfald*.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande MJU9. Vidare yrkar jag bifall till reservation 4 i MJU10 och under övriga punkter bifall till utskottets förslag.

Regeringen har under senare år gjort stora satsningar för skydd och skötsel av värdefull natur. Detta gör vi eftersom det är viktigt för den biologiska mångfalden men också för att leva upp till de åtaganden vi har förbundit oss till.

Regeringen har höjt anslagen med stora belopp. I anslaget för skydd av värdefull natur kan vi konstatera att 90 procent av anslaget 2016 har gått till ersättning till markägare för att värdefulla områden ska skyddas, vilket är välkommet. Vi som har varit med ett tag och jobbat på det lokala och regionala planet vet att det har varit kö till dessa pengar, och markägare har fått vänta flera år på att markersättningen ska bli klar.

Under 2016 hade 637 beslut fattats eller avtal ingåtts med markägare om markersättning. Dessa beslut och avtal omfattar 73 000 hektar, vilket kan jämföras med 542 ärenden och 13 000 hektar 2014. Det är alltså en ganska kraftig ökning som visar att regeringen tar saken på allvar och att det är orimligt att markägare ska få vänta flera år på ersättning. Vi är inte framme, men vi har kommit en bra bit på väg.

Regeringen har också föreslagit att inrätta en ny nationalpark – Åsnen – i Kronobergs län. Det är jag väldigt glad för, och det kommer att få stor betydelse för länet jag kommer ifrån. Många har väntat länge på detta ska bli verklighet, inte minst många företagare.

Mycket är på gång för att utveckla turismen och för att få fler besökare till området. Många har också jobbat väldigt länge för att det ska bli verklighet. Det är också viktigt för att bevara den biologiska mångfalden i området.

Jag kan inte låta bli att nämna att Huseby slott ligger i anslutning till nationalparken, och sedan *Antikrundan* gick på tv är det väl ingen som inte vet var Huseby slott ligger. Ni är hjärtligt välkomna att besöka både Huseby slott och nationalparken som invigs den 25 maj!

Herr talman! Centerpartiet har ett yrkande om dynamiskt naturskydd som innebär att tidigare beslut ska utvärderas och vid behov omprövas eller förändras för att se till att besluten även fortsättningsvis bidrar till att skydda värdefulla miljöer.

Vad menar Centerpartiet med dynamiskt naturskydd? Har man skyddat fel natur? Är skyddsvärd natur inte längre skyddsvärd? Vad är dynamiskt – att man efter eget tyckande kan ändra naturskyddet?

Det finns redan i dag regler för hur man kan ändra beslut om naturvårdsområden, och när man har fattat beslut om naturskydd är det per definition något som är skyddsvärt. Jag förstår inte riktigt vad Centerpartiet menar med denna motion.

Strandskydd har varit aktuellt lika länge som jag har varit politiskt aktiv. Många tycker att man ska ändra strandskyddsreglerna. Ja, strandskyddet är en viktig fråga, men jag tror inte att det löser landsbygdens problem. Det kan vara en liten del men inte den enda lösningen – som det ibland låter. Vi vet också att det inte alltid hjälper att ändra lagstiftningen. För att ändra myndigheters tolkning krävs en ny lagstiftning. Det vet alla som sitter i riksdagen.

Herr talman! Det pågår ett omfattande arbete att rusta upp det statliga ledsystemet i fjällen och på andra ställen. Det finansieras i anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Där har regeringen lagt närmare 1 miljard i nya pengar för att rusta upp våra leder. Man har byggt broar och spångar, man har röjt, förbättrat skyltning och byggt nya rastskydd. Detta har också gett många arbetstillfällen. Det är gröna jobb som är viktiga för dem som står längst från arbetsmarknaden. I denna fråga är också det ideella arbetet viktigt, och många ideella föreningar gör att det finns så många leder i Sverige.

Terrängkörningslagen behandlas också i betänkandet. Där avser regeringen att utreda närmare att det ska bli möjligt för människor med funktionsvariationer att delta i jakt och fiske. Vi vill att det ska ges ett generellt tillstånd, inte att man ska behöva söka tillstånd i varje kommun.

Herr talman! I betänkande MJU10 *Biologisk mångfald* behandlas många frågor, nämligen biologisk mångfald, invasiva arter, viltförvaltningsdelegationerna och förändring av art- och habitatdirektivet.

Det är viktigt att behålla den biologiska mångfalden. Åren 2012 och 2014 beslutades det om tio etappmål. Regeringen beslutade om en kontrollstation 2017 för att följa upp målen. Viktiga insatser har gjorts och pågår, men vi behöver göra mer för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna. Regeringen har en hög ambition, men vi behöver göra ännu mer.

Viltförvaltningsdelegationerna är också ett kärt ämne i kammaren, och de har debatterats flitigt. Utskottet tillstyrker att arbetet i viltförvaltningsdelegationerna ska utvärderas i syfte att säkerställa det regionala inflytandet. Man menar att regeringen har ändrat balansen.

Regeringen har redan gjort en utvärdering av viltförvaltningsdelegationerna, men detta är tydligen inte tillräckligt. Utvärderingen visade att 61 procent av ledamöterna i delegationerna identifierade sig som jägare, vilket inte är så konstigt med tanke på uppdraget. Man väljer personer som har kunskap i frågan. Samtidigt handlar viltförvaltningsdelegationernas arbete inte bara om jakt, utan det handlar också om att våra skogar ska kunna växa och att våra bönder och lantbrukare ska kunna leva på landsbygden.

Jag sitter själv i Viltförvaltningsdelegationen i Kronobergs län, och jag konstaterar att där fungerar arbetet bra. Jag vet dock att det inte är så överallt. Men jag kan faktiskt inte se vad en ny utvärdering skulle tillföra för att säkerställa det regionala inflytandet. Det blir inte mindre regionalt inflytande för att det kommer in ytterligare två personer från regionen i delegationen. Sedan kan man tycka att de inte representerar vad man vill, men det påverkar inte det regionala inflytandet.

Några motioner handlar också om beslutsmandatet i delegationerna. Där kan jag hålla med om att det inte är alldeles solklart i alla delar. Men vi är överens om att det ska vara en regional förvaltning, och det tycker jag är viktigt. Beslut ska fattas nära de berörda.

Herr talman! I detta betänkande behandlas också frågan om våra rovdjur. Det är också en populär fråga i kammaren – en evig fråga. Vi är överens om att besluten ska fattas regionalt, och så görs i dag. Vi har också fått ordning och reda i denna fråga, det vill säga att beslut fattas i god tid så att överklagandeprocessen kan bli klar innan jakten ska börja. Det är också samma domstol som avgör frågan.

Vad gäller antal patroner vid björnjakt har Näringsdepartementet presenterat en promemoria om ändringar i jaktförordningen. Där förordas att frågan ska prövas av samma myndighet, och man anser att länsstyrelsen är lämplig att pröva frågan. Promemorian har remitterats.

Frågan kommer att hanteras i vapendirektivet, där även frågan om ljuddämpare kommer att tas upp. Direktivet kommer att behandlas senare i höst, inte under detta riksdagsår. Förhoppningsvis finns enighet i dessa frågor, och de hanteras av justitieutskottet.

I motionen som rör frågan om länsvisa miniminivåer för minsta antal föryngringar av vissa rovdjur föreslås att dessa ska ersättas med gemensamma miniminivåer för varje förvaltningsområde. Regeringen bereder just nu en sådan skrivelse som föreslår precis det motionären vill.

(Applåder)

Anf. 85 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Sverige har en fantastisk natur med en rik biologisk mångfald. Det är en mångfald som är viktig att värna inte bara utifrån att det är viktigt ekologiskt utan också för att det spelar roll för ekonomi och sociala frågor. Förlust av biologisk mångfald leder just till stora förluster. Naturens fabrik – om man kan göra en sådan liknelse – är ständigt igång och levererar de mest grundläggande tjänsterna såsom luft och vattenrening, liksom produktion av grödor till det vi ska äta och virke som vi kan använda till det mesta.

Vår ekonomi, vårt välstånd och våra liv förutsätter också att tjänsterna som våra ekosystem producerar fungerar. Ett fungerande ekosystem måste innehålla alla kugghjul, det vill säga det krävs en biologisk mångfald.

Herr talman! Är det några som förstår den komplexa bilden är det svenska markägare. De, om några, förstår att det inte finns en ekonomisk verksamhet på en död planet. Därför brukar man också sin mark med stor omsorg. Man tar kortsiktiga kostnader för att investera i ett långsiktigt brukande. Det man äger vårdar man. Det tycker jag att Sveriges jord- och skogsägare verkligen visar. Många av dem gör också investeringar som de själva inte kommer att få realisera.

Avsaknaden av äganderätt leder ofta till rovdrift på naturens resurser och i det långa loppet ekologisk utarmning. Ett tydligt exempel på det är ett annat ämne som vårt utskott ofta debatterar, nämligen fiskeripolitiken. I dag är omkring 80 procent av världens fiskbestånd antingen överutnyttjade eller maximalt fiskade. Det är till stor del ett resultat av att ingen äger bestånden. Det är en så kallad allmänningens tragedi; gemensamma resurser tenderar att bli överutnyttjade. Om det inte finns till exempel överförbara fiskekvoter, finns ett incitament att själv försöka fiska upp resursen

innan en konkurrent hinner göra det. Att värna äganderätten blir därför på sätt och vis att värna ett hållbart brukande.

Givet den insikten finns skäl att ifrågasätta, eller åtminstone problematisera, det som inom svensk politik är en ständig strävan, nämligen att undanta mer och mer mark från brukande och öka arealen för formellt skyddad mark. Det finns absolut skäl som motiverar att mark ska undantas från brukande, men ibland i debatten, särskilt när man lyssnar på miljöpartister och vänsterpartister, låter det lite som att det är av Gud givet att naturvården och den biologiska mångfalden alltid blir bättre om marken tas ifrån privata markägare och undantas brukande. Men så är alltså inte fallet.

Nu, herr talman, debatterar vi, som ledamoten Monica Haider nämnde tidigare, samlat två betänkanden från miljö- och jordbruksutskottet, dels MJU9 *Naturvård och områdesskydd*, dels MJU10 *Biologisk mångfald*. Det är bra att vi har debatten gemensamt eftersom det är frågor som intimt hänger ihop.

Målet som vi är brett överens om i kammaren är att Sverige ska värna och aktivt arbeta för den biologiska mångfalden på hemmaplan och internationellt. Sedan är olika former av områdesskydd verktyg för att nå målen. Poängen med mitt tidigare resonemang är att inrättandet av exempelvis ett naturreservat inte är ett mål i sig utan ett verktyg för att nå mål. Min poäng är att det ibland är det rätta men långt ifrån alltid det rätta. Vissa arter och naturtyper behöver mark som får utvecklas fritt medan andra behöver brukande och skötsel. Låt mig ta jordbruksmarken som exempel.

För att klara miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är det inte mindre utan mer brukande som behövs.

I den senaste fördjupade utvärderingen av målet, som gjordes 2015, slås det fast att ett centralt problem är att behålla aktivt jordbruk i hela landet. Därför menar jag att kostnaderna för det svenska jordbruket behöver sänkas och konkurrenskraften stärkas. Därför behöver Sverige en ny moderatledd alliansregering som kan göra verkstad av livsmedelsstrategins vackra ord och ge svenskt jordbruk bättre förutsättningar att finnas i hela landet och på en internationell marknad.

Herr talman! De olika skyddsformer som finns måste vara väl utformade och användas klokt. Här ser vi i dag vissa problem. Inte minst strandskyddsreglerna måste i grunden reformeras. Jag tvingas konstatera att regeringen hittills inte har gjort riksdagsmajoriteten till viljes. Riksdagen har ju gjort tillkännagivanden om att det behövs ett mer flexibelt strandskydd, men regeringen har valt att inte göra någonting åt den frågan.

När det gäller annan formellt skyddad mark och då särskilt skogsmark, som ofta står i fokus när vi debatterar biologisk mångfald, är det för oss moderater centralt att sträva efter att till exempel biotopskyddsområden tillkommer på markägarens initiativ.

Alliansen införde på prov den så kallade Kometmodellen, som 2017 permanentades och infördes i hela landet. Redan nu kan vi se ganska goda resultat i form av ökat skydd av skog med höga naturvärden som kommer till utifrån markägarnas intresse och engagemang.

Det stora engagemang som Sveriges omkring 330 000 skogsägare visar för naturvård och ökad biologisk mångfald måste vi värna och bejaka. Detta engagemang är nämligen helt avgörande för att Sverige ska ha möjlighet att klara sina högt ställda miljömål.

Därför oroas jag och hela mitt parti Moderaterna mycket av att bland annat artskyddsförordningen och klassificeringen av nyckelbiotoper tillämpas på ett sätt som gör att markägare som bedrivit och bedriver ett skogsbruk som skapat eller skapar höga naturvärden på sätt och vis straffas genom inskränkningar i sin ägande- och brukanderätt. Vi har länge drivit på för en översyn av både artskyddsförordningen och nyckelbiotopbegreppets tillämpning, och det kommer vi att fortsätta göra även efter valet i höst. För oss moderater är det självklart att vi måste ha förutsägbara, rätts-säkra regelverk som också skapar incitament för fortsatt utveckling av naturvårdsarbetet inom skogsbruket. Det är mycket bekymmersamt att vi har en regering som verkar vara av en annan uppfattning.

Herr talman! Jag står självklart bakom samtliga moderata reservationer i betänkandena, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation nr 5 i MJU10. Den reservationen handlar om att vi moderater vill stärka viltförvaltningsdelegationerna genom att förändra delegationernas mandat, beslutanderätt och sammansättning. Att ha viltstammar i balans och en rovdjurspolitik med lokal och regional förankring är viktigt i arbetet för biologisk mångfald. Därför behöver viltförvaltningsdelegationerna på egen hand kunna fatta beslut om bland annat skydds- och licensjakt.

På Alliansens initiativ vill miljö- och jordbruksutskottet att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att utvärdera viltförvaltningsdelegationernas arbete i syfte att säkerställa det regionala inflytandet. En sådan utvärdering tror vi vore ett bra första steg för att göra det som Moderaterna vill i det långa loppet, nämligen stärka delegationernas viktiga arbete.

(Applåder)

Anf. 86 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! En hel del saker är vi överens om också inom detta område, till exempel att det är viktigt att bevara den biologiska mångfalden och att man frivilligt men även i överenskommelse med staten gör avsättningar av skog och annan mark.

Om det nu är viktigt och bra att vi bevarar den biologiska mångfalden blir jag fundersam när jag tittar på Moderaternas budget. Det finns ju ganska lite pengar hos er för avsättningar till att bevara till exempel skog. Det var det vi såg när vi tillträdde denna mandatperiod – det var en gigantisk kö till pengarna för att sluta avtal med staten om till exempel naturre-servat eller sådana områden som man själv vill bevara.

Min fråga till Jesper är: Hur tänker ni klara den biologiska mångfalden när ni har så väldigt lite pengar till det i er budget?

Anf. 87 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten Haider för den frågan! Det enkla svaret är att vi inte vill undanta lika mycket mark som regeringen vill. Den mångdubblade farten och de stora utlysningarna av naturskyddsområden är inte vår väg framåt.

Som jag sa i talarstolen är vi övertygade om att biologisk mångfald kräver inte bara att man har formellt skydd utan också att man på många ställen har ett aktivt brukande. För det behövs alltså inga pengar utan snarare en rimlig möjlighet för svenska jord- och skogsbrukare att bedriva verksamhet.

Jag ser alltså inte att vägen framåt måste vara formellt skydd. Det kan vara en lösning i vissa fall. Då ska självklart ersättning utgå, och den ska vara skälig. Men det är inte så att den ökade takten är någonting som vi ser på med blida ögon och tycker är helt oproblematisk. Det kan jag inte påstå.

Anf. 88 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Jesper Skalberg Karlsson! Det jag funderar på är hur ni tänker er att vi ska leva upp till de åtaganden som vi har gjort i den här frågan, både nationellt och internationellt. Vi har inte gjort det hittills. Vi är på god väg nu, men tycker inte ni i Alliansen eller ni i Moderaterna att vi ska leva upp till de åtaganden som vi har gjort internationellt?

Anf. 89 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Nu blir det här lite av en budgetdebatt, och den har vi vanligtvis på hösten.

Jag är förvånad över att Socialdemokraterna slår sig för bröstet så mycket över hur mycket pengar de kan sprätta iväg på olika budgetområden. En gång i tiden fanns det socialdemokrater som brydde sig om finansiell stabilitet. Göran Persson var en sådan, och han kunde till och med sänka pensionerna för att säkra statskassan. Nu har vi en annan regering, som har sänkt överskottsmålet en gång och vill sänka det en gång till. Vi har en regering som slösar i högkonjunktur och tycker att det där med finansiell stabilitet inte är så viktigt.

Jag kommer från ett parti som tycker att det är desto viktigare. Därför har vi en budget där vi avsätter 10 miljarder mer till den tid som komma skall när konjunkturen vänder. Det gör den ganska snart, antagligen redan i slutet av det här året, när vi ser att unga och gamla blir fler och de som jobbar färre.

Jag tänker alltså inte stå här och försöka få det till att vi ska spela bingo om vem som kan satsa mest. Jag tror inte att det är det detta handlar om; jag tror att man behöver ha en samlad bild av den ekonomiska politiken, och då är inte leder i Norrland prioriterade över exempelvis arbetsmarknadsinsatser för unga, nyanlända, gamla, de som saknar utbildning och ensamstående. Det kommer att behövas pengar till det, och de pengarna finns i vår budget. De pengarna finns inte i Socialdemokraternas budget, och jag kan tycka att det är okej att det finns en sådan skillnad mellan våra förslag. (Applåder)

Anf. 90 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! Vi debatterar naturvård och biologisk mångfald. Vi i Sverigedemokraterna står självfallet bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 8 om terrängkörning i MJU9 *Naturvård och områdesskydd* samt reservation 3 om art- och habitatdirektivet i MJU10 *Biologisk mångfald*.

Vi debatterar som sagt två betänkanden, som i många fall går in i varandra rent politiskt och beslutsmässigt. Frågor om naturvård och biologisk mångfald berör många områden, men jag kommer i mitt anförande främst att lägga fokus på frågan om hur äganderätten hotas av miljöaktivistiska myndigheters klåfingrighet och en absurd svensk tillämpning av art- och habitatdirektivet.

Först vill jag dock nämna vår reservation om en utredning av terrängkörningslagen. Den har sin bakgrund i Naturvårdsverkets skrivelse *Förslag till en strategi för miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö*, där man lyfter fram att den tekniska utvecklingen av snöskotrar och ett annat körsätt än tidigare har lett till att man numera kör i tidigare opåverkade områden.

Varje år ökar antalet fyrhjulingar och snöskotrar, vilket leder till ökade störningar och skador. Därför anser vi att regeringen behöver göra en översyn av terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen. Vi anser att en utredare bör ges i uppdrag att tillsammans med relevanta aktörer se över denna lagstiftning, vilket också Naturvårdsverket föreslagit i återrapporteringen om miljömålet Storslagen fjällmiljö 2014. Enligt uppgifter från Regeringskansliet, Miljö- och energidepartementet, har Naturvårdsverket inte som förut aviserats fått ett sådant uppdrag att se över terrängkörningslagstiftningen. Det vill vi se.

Herr talman! Artskyddsdirektivet skulle, om det följdes strikt, innebära att skogsbruk i praktiken skulle vara förbjudet. Det innehåller nämligen ett förbud mot att störa fåglar eller skada deras häckningsplatser, oavsett var de befinner sig. Implementeringen av direktivet i svensk lagstiftning går främst genom artskyddsförordningen betydligt längre än vad direktivet kräver, särskilt vad gäller fåglarna.

Rapporteringen har främst hanterats av Artdatabanken och Sveriges lantbruksuniversitet, utan erforderlig insyn från andra som kan ha intresse av och vet mer om det naturvårdsarbete som bedrivs i skogen och om dess betydelse för hotade arter och livsmiljöer.

Mot bakgrund av dessa oklarheter i redovisningen och rapporteringen anser vi det inte lämpligt att använda detta underlag för att utvärdera vare sig miljömålet Levande skogar i stort eller huruvida vissa naturtyper har gynnsam status eller inte. Sverige bör i stället sätta upp mål för bevarandet utifrån egna definitioner av olika naturtyper och utvärdera naturvårdsarbetet mot dessa mål. De befintliga definitionerna av EU-habitaten bör man då bortse från.

I april 2017 meddelade miljöministern att regeringen inte kommer att genomföra någon översyn av artskyddsförordningen, trots att dagens tillämpning av förordningen uppenbarligen inte fungerar tillfredsställande, vilket bland annat domen från Mark- och miljööverdomstolen i det så kallade bombmurfallet har visat.

Att tillämpningen inte fungerar har även uppmärksammats av ansvariga myndigheter. Generaldirektörerna för Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen begärde redan förra sommaren i en gemensam skrivelse en översyn av förordningen i syfte att göra myndighetsutövningen förutsebar, rättssäker och effektiv.

Det är dags för regeringen att faktiskt skriva om artskyddsförordningen. Det finns flera skäl till detta. I förordningstexten anges inte att förbuden endast gäller när den gynnsamma bevarandestatusen påverkas. Den gynnsamma bevarandestatusen blir aktuell först vid dispensprövningen. Sveriges implementering av artskyddsförordningen kan därför ifrågasättas.

Det vore också högst önskvärt att förordningen klargjorde om bedömningen av den gynnsamma bevarandestatusen ska göras på lokal, regional eller nationell nivå samt hur markägaren ska få ersättning om denne hindras i pågående markanvändning.

Herr talman! Ett exempel från tidningen Land Skogsbruk belyser hur dagens situation ser ut. En markägare i byn Draven i Härjedalen stoppades av Skogsstyrelsen från att avverka 7,4 hektar granskog; området hade klassats som nyckelbiotop. En värdering visade att en kvarts miljon kronor i ersättning skulle utgå från staten, men efter ett års väntan utan att ha fått betalningen valde markägaren att gå till domstol för att få ut sina pengar. Från Kammarkollegiet kom då plötsligt nya besked: Staten sa helt nej till ersättning. Om det skulle utgå någon skulle den bara bli 12 014 kronor – ynka 5 procent av vad värderingen sa.

Nyligen uttryckte miljöminister Karolina Skog i en interpellationsdebatt att det om ”en markägare i alla de fall som en miljölagstiftning inskränker någon form av markanvändning skulle hävda en ersättningsrätt skulle innebära en markant och omvälvande förändring av den markpolitik som förts i Sverige under lång tid, oavsett regeringar”. Frågan som ställdes till ministern var om det är stöld att ta något utan att betala för sig. Svaret från miljöministern låter fortfarande vänta på sig.

Jag vill därför påminna riksdagens ledamöter om att det när den nuvarande skogspolitiken utreddes och beslutades 1990–1992 gjordes en frivillig överenskommelse mellan staten och skogsbruket om att skogsägarna skulle avstå från skogsbruk på sina fastigheter på en nivå motsvarande 1 procent, samtidigt som man skulle ta så kallad generell hänsyn. Staten skulle ta sitt ansvar för större avsättningar.

Äganderätten är ett av det demokratiska samhällets viktigaste grundfundament. Det enskilda ägandet utgör och möjliggör frihet och självbestämmande som är nödvändiga i ett demokratiskt och fritt samhälle. Dessutom talar vi om mycket långsiktiga investeringar, där man exempelvis låtit plantera skog åt sina barn eller barnbarn och sedan skött marken under decennier och generationer. Detta är investeringar som alltså riskerar att gå om intet.

Vi ser nu att skogspolitiken går åt fel håll. Uppfinningsrikedomen hos miljöaktivister och myndigheter leder till att begrepp som nyckelbiotoper, talerätt, värdestrakter, grön infrastruktur och artskyddsförordning nyttjas som verktyg för att uppnå mer eller mindre relevanta miljömål.

Vi i Sverigedemokraterna motsätter oss denna utveckling och anser att skogsägare ska hållas skadeslösa i de fall avverkning inte kan ske. Ur skogsägarnas perspektiv ser detta ut som ren kollektivisering av det enskilda skogsägandet och en underminering av brukanderätten.

Enligt regeringsformens 2 kap. 15 § ska den som genom expropriation eller något annat sådant förfogande tvingas avstå sin egendom vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten. Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag, i Europakonventionen och i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Våra lagar har till både bokstav och anda som syfte att värna den enskilde mot övergrepp från myndigheternas sida.

Sverigedemokraterna anser att en väl fungerande skogspolitik är att ta ansvar för Sveriges naturresurser och ekonomi. Med en skogspolitik som gynnar brukande av skogen och respekterar äganderätten kan skogsbruket skapa utveckling och sysselsättning i hela Sverige.

Anf. 91 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Vi debatterar i dag naturvård, områdesskydd och biologisk mångfald. För Miljöpartiet handlar det om att värna alla de växter och djur som i dag finns i vår natur och om att skydda värdefull natur, samtidigt som naturen ska vara tillgänglig för oss alla att vistas i. Det handlar också om att på många andra sätt arbeta mot utrotningen av växter och djur.

Detta är också något som en stor majoritet av svenska folket tycker är viktigt. Det finns ett mycket starkt stöd för skydd av naturen. I en ny undersökning av Naturvårdsverket instämmer 80 procent av de tillfrågade helt i att det är viktigt att skydda natur. Och ännu fler, 85 procent av oss, vill vistas i naturen.

Men att naturen är viktig för svenska folket avspeglar sig dåligt i denna debatt och även i de motioner som företrädare för de borgerliga partierna lämnade in i höstas och som vi nu behandlar. Det är motioner som handlar väldigt mycket om att sluta skydda värdefull natur, om att fler utrotningshotade djur borde skjutas och om att svenska folkets möjligheter att vistas i naturen borde begränsas.

Herr talman! I dag är tillståndet för många arter akut. Vi befinner oss i ett massutdöende av arter. Det är den enda massutrotningen som ägt rum under människans tid på jorden och som orsakats av oss. Vår population och framför allt vår livsstil tar alltmer plats på jorden och minskar andra arters utrymme. Framför allt är ohållbart skogs- och jordbruk samt överfiske akuta hot, men vi förstör också andra arters livsmiljöer genom utsläpp av föroreningar och genom att sprida invasiva arter. Även klimatförändringarna blir en orsak till artutrotningen.

Nu kanske någon tänker: Vad spelar det för roll om det försvinner växt- och djurarter? Vad är det för problem att lavar och mossor i skogen, hackspettar och lavskrikor och bin och humlor försvinner?

Ja, svaret är ju – förutom den etiska aspekten, att andra djur och växter också har rätt att leva på vår jord – att vi som människor är beroende av att ekosystemen fungerar. De ger oss mat, friskt vatten, luft etcetera, och vi vet egentligen inte vad som händer när en art försvinner.

Eftersom flygdebatten är het just nu kan jag ju dra liknelsen med ett flygplan. Det kan i för sig gå bra att plocka bort en skruv här, en mutter där och en annan del där, men om man fortsätter att plocka bort olika smådelar utan att veta vilken betydelse de har för helheten, så får det förr eller senare väldigt allvarliga följder.

En sådan mycket allvarlig följd som vi nu ser är förlusten av insekter i naturen och i jordbrukslandskapet. I höstas nåddes vi av en oroväckande rapport från Tyskland. Där har forskare studerat förekomsten av insekter i några områden. De har kommit fram till att mängden insekter har minskat med 80 procent på knappt 30 år. Det är skrämmande, för insekterna har en oumbärlig roll i naturen omkring oss. Till exempel utför de ett viktigt arbete med pollinering av många grödor som sedan blir vår mat.

Förlusten av biologisk mångfald är ett av de absolut allvarligaste och akuta miljöhoten. Det är något som Miljöpartiet tar på stort allvar.

Herr talman! Naturvård och områdesskydd har en lång historia i vårt land. Sverige var det första landet i Europa att inrätta nationalparker när riksdagen den 24 maj 1909 avsatte mark till nio parker. I dag har vi 29 nationalparker. Den senaste invigdes för tio år sedan, 2009, då Kosterhavet blev Sveriges första marina nationalpark. Och strax ska vi, som redan har

nämnts i den här debatten, besluta om den 30:e nationalparken, Åsnen, i Alvesta och Tingsryds kommuner, som kommer att invigas den 25 maj.

Det är mer natur som skyddas nu, med denna regering, än med alliansregeringen. Vid årsskiftet 2016–2017 fanns det totalt 4 213 statliga naturreservat i Sverige. 272 av dem kom till under 2016. Det var nästan dubbelt så många som året innan.

Regeringen har kraftigt ökat anslagen för skydd av värdefull natur. I år ligger anslaget på 1,4 miljarder. Det är en ökning med 75 procent jämfört med 2014, då alliansregeringen styrde. Även anslagen för biotop och naturvårdsavtal och andra natur- och kulturmiljöåtgärder som ligger under Skogsstyrelsen har fördubblats under mandatperioden. Som tidigare har sagts här är det många markägare som under flera år har stått i kö för att få ersättning som nu får ersättning för att deras marker skyddas.

Herr talman! Eftersom 80 procent av svenska folket tycker att det är viktigt med skydd av värdefull natur, inte minst skogsskydd, så skulle man kunna tro att regeringens satsningar skulle få beröm av den borgerliga oppositionen, men icke, sa Nicke. Vi har hört det i debatten så här långt.

De borgerliga tidningarna runt om i landet fylls i dag av märkliga ledare och debattartiklar, alla med samma absurda påståenden: Miljöpartiet styr skogspolitiken, hotar äganderätten och vill konfiskera skog utan ersättning till skogsägarna. Artiklarna är ofta skrivna av företrädare för borgerliga partier, ofta centerpartister. En del av skribenterna deltar i dagens debatt.

Jag måste dock säga att ni verkar lida av dåligt minne, för ni verkar helt ha glömt bort att det var under alliansregeringen, under den centerpartistiska miljöministern Lena Ek, som man tog beslutet att 20 procent av Sveriges natur ska skyddas. Det var också alliansregeringen som 2014 för riksdagen lade fram de nya etappmålen för skydd av skog, som innebär att det formella skogsskyddet ska öka med 150 000 hektar nedom gränsen för fjällnära skog till år 2020. Då antogs även målet att de frivilliga avsättningarna skulle ökas med 200 000 hektar till 2020.

Det är 90 000 hektar av det formella skyddet som återstår. Det är bara två år kvar. Vår regering har därför, vilket jag nyss redogjorde för, ökat anslagen kraftigt, för att uppnå riksdagens mål, som beslutades under alliansregeringen. Samtliga allianspartier och SD stryker i sina skuggbudgetar kraftigt i dessa anslag. Hur de har tänkt sig att målen ska uppnås? Kanske genom att konfiskera skogen utan ersättning?

Herr talman! Något som också är viktigt när det gäller att gynna biologisk mångfald är att värna strandskyddet. Stränderna är många arters barnkammare, tillika livsviktiga vattenhål för många djur. Det finns även flera andra anledningar att freda stränderna – jag har förut vid flera tillfällen i den här kammaren redogjort för dem. Det handlar bland annat om jämlikhet, om allas rätt att vistas på stränderna, och också om klimatanpassning, att inte bygga där det finns risk för översvämningar och ras.

Även vårt strandskydd har en lång historia. Vi har sedan andra världskriget varit överens om att fredade stränder är bra för folkhälsan, friluftslivet, jämlikheten och den biologiska mångfalden. Vi var i alla fall överens fram till slutet av förra seklet, då parti efter parti började instämma i privatiseringskören även på detta område. Miljöpartiet sätter den biologiska

mångfalden, allas människor rätt att vistas i naturen, friluftslivet och klimatanpassningen främst. Vi står upp för strandskyddet när andra partier sviker.

Herr talman! Jag ser att jag har dragit över tiden, men jag vill ändå avslutningsvis säga några ord om vargen. Min partikamrat Jan Lindholm tar i sin motion i det här betänkandet upp en viktig fråga: tjuvjakt på varg. Ska vi få en frisk vargstam är det viktigt att de vargar som kommer invandrade till vårt land får leva och fortplanta sig. Alltför många vargar med nytt friskt blod har fallit offer för tjuvjägarnas kulor.

Så många som varannan av de vargar som dör, dör av illegal jakt, menar vargexperten Håkan Sand, som arbetar som projektledare inom vargforskningsprojektet Skandulv. Han menar att det troligen är fler vargar som blir skjutna nu än det var i början av 2000-talet.

Jag ser detta som ett stort misslyckande för rovdjurspolitiken och införandet av licensjakt på varg. Ett viktigt syfte med den var att vi i jägarkåren skulle få en ökad acceptans för vargen. Här har både politiken och jägarförbunden en läxa att göra.

Det är också viktigt att de regionala viltförvaltningsdelegationerna är demokratiskt sammansatta. Jag ska inte prata så mycket om det. Jag tyckte att Monica Haider tog upp det ordentligt i sitt anförande. Innan regeringen ändrade sammansättningen identifierade sig 61 procent av ledamöterna i delegationerna som jägare. Det kan jämföras med att samma grupp i befolkningen i allmänhet utgör 3 procent. Jag tycker att det är bra att vi har fått ytterligare två representanter i delegationerna, en för miljö- och naturvårdsorganisationer och en för de lokala natur- och ekoturistföretagen. Det är ju viktigt att vi får en balanserad och demokratisk representation i delegationerna.

Jag vill därför yrka bifall vår reservation om utvärdering av viltvårdsförvaltningarna, reservation 4. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 92 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Stina Bergström, för ett roligt och intressant anförande! Ja, 80 procent vill ha mer naturskydd, men med statistik kan man ju säga lite vad som helst, till exempel att det är 4 procent av svenska folket som vill ha Miljöpartiet i riksdagen.

Centerpartiet skriver artiklar om äganderätt, och det tycker Stina Bergström är märkligt. Jag tycker att det är märkligt att Stina Bergström framhåller Jan Lindholm som en person som motionerar om klyftiga ämnen. Han är en ledamot från Miljöpartiet som har gett utredningsuppdrag till RUT om chemtrails, och han är skribent på alternativa sajter där man påstår lite allt möjligt, bland annat att man kan bota homosexualitet med god hygien. Det är mycket som är konstigt bakom kulisserna.

Men min fråga handlar om Östersjötorsken, eftersom vi talar om biologisk mångfald.

Östersjötorsken betar sig på många sätt som en egen art, eftersom den har anpassat sig till salthalten och temperaturen i det östra förvaltningsområdet. Just nu är vi på väg in i en period när torsken leker och då det därför ska finnas ett torskfiskestopp, vilket alla borde respektera. Tyvärr gör inte

alla det. Till exempel Danmark fiskar en enorm kvot rödspätta och får därför upp en hel del torsk.

När man frågar regeringen om det inte är dags att lyfta på luren och prata med Danmark om att respektera torskfiskestoppet säger de: Nej, det blir så jobbigt, och det blir så svårt.

Därför är min fråga: När ska regeringen börja göra någonting åt den katastrofala situationen för Östersjötorsken? Det är en fisk som är viktig för den biologiska mångfalden, eftersom det är en stor rovfisk. Men det är också en oroande situation eftersom den är en indikator på hur Östersjön faktiskt mår.

Anf. 93 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Tack, Jesper Skalberg, för en jätteviktig fråga! Miljöpartiet har varit djupt engagerat i fiskepolitiken. Vi har också fått förändringar på EU-nivå, vilket är viktigt. Vi fiskar tillsammans i dessa vatten. Det är då viktigt att vi har ett regelverk som inte bara är skarpt utan som också följs. Precis som Jesper Skalberg säger följs det inte av alla.

Vad regeringen säger när man lyfter på luren och ringer till dem vet jag inte. Detta får stå för Jesper Skalberg. Jag vet att man har försökt prata med Danmark om dessa frågor och att vi inte har samma syn på hur detta regelverk följs. Jag ser att det är ett problem och är precis lika oroad som Jesper Skalberg. Jag ser också att det är ett problem att reglerna kring landningsskyldigheten inte heller följs.

Anf. 94 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Herr talman! Ja, men situationen är på många sätt alarmerande, kanske inte bara för att det skulle vara få fiskar, som ofta är problemet i andra bestånd. Men här är problemet verkligen att fiskarna inte mår bra. Det ser vi inte minst eftersom de inte växer. Stora torskar, gamla torskar, får vi inte ens upp när vi provfiskar. De som är mellangamla ser ut som unga torskar, och de unga torskarna ser ut som sill. Det är klart att det finns en stor obalans i detta bestånd.

Det enda som egentligen har hänt kring detta de senaste åren är att vi har reglerat tyskt fritidsfiske, vilket är en rimlig linje. Det stödde också Moderaterna i miljö- och jordbruksutskottet och i EU-nämnden. Men det kom inte heller till på ett svenskt initiativ, utan det kom från andra EU-länder. Så frågan är: Vill inte regeringen göra åtminstone någonting?

Det är klart att vi kan sitta och försöka få andra medlemsländer att följa Ices rådgivning – det ska vi fortsätta att göra. Men finns det inte några andra samarbeten man kan inleda, utveckla eller fördjupa? Saken är ju den att vi inte fiskar jättemycket torsk i det östra förvaltningsområdet. Det är Polen som står för lejonparten. Det skulle vara intressant att höra om Miljöpartiet har några idéer om hur vi kan rädda denna art. Om alla fiskar är lika stora har de också samma kost, vilket gör att det blir enorma följdverkningar i hela näringsväven. Det leder i sin tur till andra problem. Torskens problem är alltså en stor del av Östersjöns problem.

Anf. 95 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Jag kan inte mer än instämma i att detta är ett problem. Det handlar om torskens överlevnad och om vad man ska göra åt detta. När det gäller fiskepolitiken och när det gäller att förhindra överfiskning av utrotningshotade arter tycker jag nog ändå att regeringen har försökt göra mycket. Det gäller inte minst ålen, som är en annan utrotningshotad art. Regeringen försökte få en mycket skarp lagstiftning kring detta på EU-nivå. Det är vi i Sverige som fiskar mycket ål i södra Sverige. Där hade vi inte något stöd från Moderaterna. Det handlade bland annat om att jobba med ett stopp under i alla fall några år för att få den arten att må bättre.

Men vi får väl försöka fortsätta att hjälpas åt i fiskefrågorna. Vi har haft en bra enighet, tycker jag, i de politiska partierna i riksdagen. Oavsett vilken regering som har suttit har vi kunnat jobba framåt i fråga om detta. Inte minst har vi haft EU-parlamentariker som har jobbat med frågorna och som har lyckats ta ett steg i taget. Men visst behöver det göras mycket mer.

Anf. 96 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Att skydda värdefull natur och att värna och utveckla den biologiska mångfalden är en central uppgift för miljöpolitiken. Kombinationen av olika livsformer och samspelet mellan dem ger upphov till tjänster som är helt grundläggande för att vårt samhälle, vår ekonomi och vår vardag ska fungera. Såväl människor som företag är direkt och indirekt beroende av ekosystemtjänster. Det handlar till exempel om tillgång till virke, om pollinering av grödor och om havens förmåga att producera fisk. På så sätt är också ekosystemtjänster nödvändiga för att långsiktigt trygga jobb och företagande i hela landet. Därför är dessa två betänkanden om naturvård och biologisk mångfald så viktiga.

För att naturvården ska vara långsiktigt hållbar behöver den bygga på legitimitet och delaktighet hos dem som berörs. Med äganderätten och brukanderätten kommer ett ansvar men också ett intresse av att långsiktigt förvalta den resurs som man äger. Centerpartiet tror väldigt starkt att engagerade markägare och engagerade brukare är det långsiktigt mest hållbara när det gäller att vårda vår natur. Det är ofta i den betade hagen, i den av generationer skötta skogen och på ängen där gräset betas som de största naturvärdena och den biologiska mångfalden finns.

Värdefull natur kan behöva utökat skydd, men det innebär samtidigt ofta att äganderätt och brukande begränsas. Det måste vara självklart att ägare eller brukare också ersätts för de inskränkningar som görs. Kostnaden för åtgärderna måste också stå i proportion till vilken miljönytta som de naturvårdande åtgärderna leder till, och det är viktigt att markägare och brukare involveras i processen. Detta måste vara grundläggande principer när vi diskuterar naturvård.

Herr talman! Ett väldigt konkret och framgångsrikt exempel på när naturvården bygger på legitimitet och delaktighet hos dem som berörs är Kosterhavets nationalpark. Nationalparken, som utskottet kommer att besöka under våren, har tillkommit genom lokala initiativ. Och nationalparkens utformning och regelverk har framarbetats med alla de olika aktörer som berörs av nationalparken och som på olika sätt är aktiva inom området.

Från Centerpartiets sida ser vi att det är en modell som förtjänar att lyftas fram som ett gott exempel. Det är ett arbetssätt som Centerpartiet vill se fler exempel på när man arbetar med att inrätta fler skyddsområden. Det är ett exempel där olika intressen kan samsas och där brukande och naturvård får samspela.

En annan fråga som rör naturskydd kopplat till vårt vatten är strandskyddet. Det finns över 400 000 kilometer strand i Sverige – det motsvarar mer än tio varv runt jorden. Dessa stränder är en fantastisk resurs och en miljö att både värna och utveckla. Även här ser vi ett starkt behov av större fokus på legitimitet och delaktighet.

Centerpartiet vill se ett decentraliserat och närodlat strandskydd, där kommunen ges mer makt att bestämma över vilka strandområden som ska skyddas och bevaras och vilka som ska kunna bebyggas. Regelkrånget behöver minska. De verkligt viktiga områdena behöver skyddas. Riksdagen har tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om ett förändrat strandskydd. Tyvärr kan vi konstatera att regeringen inte heller på det området levererar.

Herr talman! Även det vilda är en viktig del av den biologiska mångfalden. Det finns allt mer vilt i Sverige i dag. Det skapar både möjligheter och utmaningar. Det ger möjligheter till mer jakt och naturupplevelser. Det ger dessutom möjlighet att sälja mer klimatsmart viltkött till konsumenter, såväl till privatpersoner som till det offentliga. Men det ställer också krav på viltförvaltningen.

Att vi har starka stammar av vilt i Sverige är i grunden givetvis bra, men alltför stora stammar skapar också problem, både för människor och för ekosystemet. Att det finns ett brett förtroende för jakt och viltvård är en viktig förutsättning för att politiken ska ge effekt i praktiken, och det förutsätter att de som lever och verkar i områden med mycket vilt och stora rovdjur har inflytande över förvaltningen. Att politiken tar hänsyn till miljö, natur och människa är nyckeln för att vi ska lyckas med en hållbar förvaltning.

I detta är viltförvaltningsdelegationerna en central del. Genom viltförvaltningsdelegationerna decentraliseras beslutsmakten så att den är närmare dem som berörs. Genom att lokala representanter är med i processen ökar också transparensen. Hur viltförvaltningsdelegationerna fungerar är olika i landet. Men det är viktigt att säkerställa att det regionala inflytandet från dem som berörs praktiskt verkligen slår igenom. Detta står klart inte minst sedan regeringen ändrade balansen i delegationerna genom att tillsätta fler ledamöter från naturvård och naturturism.

Att se över viltförvaltningsdelegationernas arbete och sammansättning är viktigt för att vi ska få en långsiktigt fungerande regional förvaltning i hela landet. Därför är vi glada över att utskottet nu uppmanar regeringen att göra just detta.

Herr talman! Låt mig avsluta med det område som just nu upptar stor del av naturvårdsdebatten: skogen.

Skogsägare borde kunna känna stolthet över att skogen som de under generationer har förvalt har fått värden i form av lavskrikor eller bombmurklor. Det är ju ett tecken på att de har gjort någonting rätt i sin naturvård. Men i stället går många skogsägare i dag omkring med en känsla av olust – tänk om de har skapat någonting värdefullt på sin mark och helt plötsligt förlorar makten över sin skog!

När brukare och markägare är rädda för att skapa biologisk mångfald är vi väldigt fel ute. Centerpartiet anser att skogsvårdslagstiftningen i fortsättningen ska bygga på jämbördiga mål om brukande och bevarande. Denna princip har varit framgångsrik både när det gäller att utveckla branschen och ett förbättrat miljöskydd.

Skog och skogsråvara är avgörande för den gröna omställningen. Vi behöver därför utveckla och utforma regelverken för att möjliggöra ett fortsatt ökat och långsiktigt hållbart uttag av skogsråvara, för ökad klimatnytta och minskat beroende av fossila resurser. Centerpartiet vill till exempel se över artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker.

Det är också viktigt att naturskyddet är dynamiskt och inte statiskt. Naturen, liksom hot och därmed skyddsbehov, utvecklas och förändras. Naturskyddet måste ta höjd för sådana förändringar.

En mycket stor del av naturskyddet bygger i dag på frivilliga åtgärder och avsättningar. De initiativ från markägare för skydd av mark som till exempel fick stöd under Kometprogrammet har varit något positivt. Dessa erfarenheter bör vi ta till vara och utveckla.

Ett kostnadseffektivt sätt att skydda mark är att använda statlig produktiv skogsmark, till exempel från Sveaskog, som ersättningsmark vid bildande av naturskyddsområden.

Ett annat sätt att öka den biologiska mångfalden i skogen är att i större utsträckning använda ekologisk kompensation och system för att till exempel sälja krediter kopplade till åtgärder som minskar negativ påverkan på ekosystemet eller den biologiska mångfalden.

Det finns mycket att göra när det gäller att utveckla hur vi kan skydda vår skog. Skydd av skog är dock en fråga som i dag omgärdas av stor oro från skogsägarna. Vi ser också en tilltagande polarisering i skogsdebatten.

Tyvärr underblåser regeringens spagat i skogsfrågor denna oro och polarisering. Medan den socialdemokratiske landsbygdsministern lovar guld och gröna skogar ifrågasätter den miljöpartistiska miljöministern om skogsägare ens ska kunna ha rätt att få ersättning för förlorad mark. Landsbygdsministern utlovar en översyn av artskyddet, medan miljöministern menar att den dörren är stängd.

Under flera år har olika aktörer som har med skogsfrågor att göra deltagit i arbetet med att ta fram ett nationellt skogsprogram, som när Centerpartiet sjösatte detta arbete i alliansregeringen syftade till att lösa de knutar som finns i skogsfrågorna, bland annat vad gäller naturvård och biologisk mångfald. Men efter att propositionen har skjutits fram från våren 2017 till hösten 2017 och sedan till våren 2018 är det nu osäkert om det över huvud taget kommer någon proposition. Det är inget annat än ett underbetyg.

Sverige måste ha en naturvård som uppmuntrar människor att vårda och förvalta och som hjälper och uppmuntrar dem att bevara värdefull natur och att skapa ny biologisk mångfald. Men dit har vi tyvärr ännu en bit att vandra.

Jag ställer mig såklart bakom alla Centerpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 2 i betänkande MJU9.

Anf. 97 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Detta är ingen budgetdebatt, men jag tog ändå med mig budgetbetänkandet från i höstas där vi diskuterade våra olika anslag. För skydd av värdefull natur anslår regeringen i år 1,4 miljarder. Centerpartiet vill skära bort hälften av detta anslag – 740 miljoner.

Precis som jag sa i mitt anförande tog riksdagen 2014, utifrån det arbete som hade gjorts i Miljömålsberedningen, beslut om ett etappmål för skydd av skog till 2020. Ytterligare 150 000 hektar skulle skyddas. För att nå detta mål återstår nu ungefär 90 000 hektar. Jag är därför lite nyfiken på hur Centerpartiet tänker sig att man ska uppnå detta mål, som partiet självt har ställt sig bakom.

Anf. 98 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack, Stina Bergström, för frågan!

Jag tycker att det är synd att vi hela tiden fastnar i tankegången att skydd av skog och arbete med biologisk mångfald i skogen är lika med att det ska avsättas pengar i en budget. Som jag försökte att lyfta fram i mitt anförande tror jag att det finns stora möjligheter att kunna utveckla hur vi skyddar skogen. Allting måste inte innebära att vi ska avsätta skog för all framtid på ett och samma område.

Monica Haider frågade tidigare vad flexibelt och dynamiskt skogsskydd innebär. För mig och Centerpartiet innebär detta till exempel att det i ett skogsområde kan finnas ett värde under en viss tid av skogens livstid men att det sedan kanske är mer relevant att flytta skyddet någon annanstans, där skogen har ett värde under en annan tid. Det innebär att man kan se att de värden som vi vill bevara i Sverige finns skyddade, men de behöver inte vara på exakt samma plats hela tiden.

Centerpartiet sjösatte under alliansregeringens tid ett arbete med ersättningsmark som omfattade 100 000 hektar. Detta har av bland andra Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen lyfts fram som ett betydligt mer effektivt sätt att skydda skog än när man går in och köper eller finansiellt ersätter mark. Det är mer effektivt, och för skogsägarna upplever man det dessutom som mer positivt att få fortsätta att äga och bruka skogen och att kunna vara aktiva i skogsbruket. Detta är någonting som vi också ser att vi skulle kunna arbeta med framöver.

Jag tycker att det är synd om man fastnar i siffror och pengar. Jag tror nämligen att det finns otroligt mycket mer att göra för att utveckla skogsskyddet om vi kan ha en konstruktiv debatt om naturvården framöver.

Anf. 99 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Herr talman! Tack för svaret, Kristina Yngwe!

Det är självklart att det finns många sätt att skydda natur på. Vid sidan av det formella – alltså det lagliga – skyddet finns det frivilliga skyddet, som är jätteviktigt. Även för detta sattes ett mål 2014: Det frivilliga skyddet ska öka med 200 000 hektar till 2020.

Skogsstyrelsen säger tyvärr att detta mål inte kommer att nås, men vi ser ändå att certifieringen – FSC och PEFC – har betytt jättemycket för att skydda mer och för att få mer frivillig avsättning. Det är också en bit av den politik som kom fram under 90-talet, med frihet under ansvar, handslag och så vidare.

I dag är 63 procent av den produktiva skogen certifierad. Det innebär bland annat att skogsägarna förbinder sig att skydda minst 5 procent av skogen. De förbinder sig också att inte avverka nyckelbiotoper. Det är väldigt viktigt att skogsägare vet vilka nyckelbiotoper de har. Vi har sedan 90-talet haft en överenskommelse om att de stora bolagen själva kollar var de har sina nyckelbiotoper, medan de privata skogsägarna ska få hjälp med det. Detta sagt om vikten av att ha en rikstäckande nyckelbiotopsinventering.

Ersättningsmark är jättebra, men inte heller det blir gratis, även om också jag tycker att det är en effektiv form för staten att lagligt skydda skog.

Jag vill återkomma till frågan. Vi har ett mål om att vi ska skydda ytterligare 90 000 hektar till 2020. Centern skär bort halva anslaget till ersättning för skogsägarna. Hur ska detta gå till?

Anf. 100 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Ni är så väldigt fast i att det ska vara i en viss form – i legal form. Det som inte är i legal form är frivillig avsättning, och då räknas det inte riktigt på samma sätt. Jag kan känna att det är väldigt synd att vi fastnar i denna diskussion.

Vi måste titta på vad vi vill göra. Vi vill öka den biologiska mångfalden i landet. Jag förutsätter att Miljöpartiet tycker att det är viktigt med den omställning som vi ska göra med att gå över till ett fossilfritt Sverige. Skogen är en otroligt viktig del i detta, och vi måste kunna öka uttaget i skogen för att kunna få till denna omställning.

Vi måste dock även kunna balansera det med ett hållbart skydd och en hållbar vård av skogen. Där finns det jättemycket att utveckla, men jag tror inte att allt måste ske via formella skydd där staten går in och tar mark. Detta kommer också att behövas, men då måste vi ha en diskussion på nationell nivå om vad det är som vi vill vårda långsiktigt, vilka värden vi ska ha och var dessa ska finnas.

Jag hade önskat att det nationella skogsprogrammet hade kunnat komma i mål, för där har man haft diskussioner kring hur vi vill att skogen ska se ut långsiktigt och hur vi löser de knutar som finns inom skogsskyddet och skogsarbetet. Tyvärr kan jag bara konstatera att där har man inte kommit i hamn. Men det gör att det finns mer för oss i alliansregeringen att ta tag i efter valet.

Anf. 101 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Tack, Kristina, för ett bra anförande!

Efter det förra replikskiftet blev jag lite konfunderad över det som du sa, Kristina, att du tycker att det är bättre med ersättningsmarker och att man inte ska betala. Men i artikeln i tidningen var väl kravet att man skulle få betalt för avsättning av mark. Jag blir därför lite konfunderad över vad Centerpartiet egentligen vill, men det var väl också någon annan centerpartist som skrev under artikeln.

Det var inte därför som jag begärde replik, utan det var bland annat för detta med viltförvaltningsdelegationerna, som ni tycker ändrar balansen. Jag undrar om ni från Alliansen eller ni i Centerpartiet, Kristina Yngwe, har någon indikation på att det har stött på problem sedan vi ändrade sammansättningen i viltförvaltningsdelegationerna. Jag kan bara referera till

min egen, och där har vi inte sett någon sådan ändring sedan vi fick två nya ledamöter.

Även vi socialdemokrater använder ju bytesmark när det behövs. Det är inget som är unikt för er.

Alliansen satte upp som mål att 150 000 hektar ska avsättas men att 200 000 hektar ska vara frivilligt. Vi har alltså två mål att förhålla oss till. Här står du och i princip bara talar om de frivilliga avsättningarna, inte de andra. Vi kommer att bli tvungna att betala för mark, och det tycker jag är självklart. Om någon ska avsätta mark och någon annan ska ta hand om den åt brukaren är det klart att staten ska betala för det. Det tycker jag är en självklarhet.

Anf. 102 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket för många frågor på en gång, Monica Haider! Det är härligt att vi har mycket att diskutera här.

Jag börjar med din första fråga om att jag talar om utbyte av skog medan det finns centerpartister som har skrivit att vi måste betala en ersättning. Det som du nog hänvisar till är det som har uppkommit med den fjällnära skogen. Kammarkollegiet har sagt att där ska man inte få någon ersättning. Vi höjde ersättningen till 1,25 gånger värdet. Tidigare har man alltså fått ersättning, men nu får man inte det längre. Jag tycker att det är synd att Socialdemokraterna, som i alla fall tidigare har varit positiva till skogen och stått på skogens sida, inte säger så himla mycket i frågan.

Vad vi har sagt, och som jag också sa i mitt anförande, är att det måste finnas en principiell linje från statens sida, att om man går in och tar mark måste det ersättas. Det är det som är grundproblemet i den här frågan. Givetvis är vi inte emot att skogsägarna ska ersättas med pengar. Det är det som vi säger att man måste göra. Men när regeringen går fram så hårt som den nu gör säger vi från Centerpartiets sida att det kanske inte är den här vägen vi ska gå.

I tidigare anföranden har det också talats om de finansiella frågorna och varifrån de här pengarna faktiskt tas. De tas ju från skattebetalare och företagare.

Vi är på inget sätt emot ersättning, men vi behöver komplettera skyddet för skogsägarna.

Anf. 103 MONICA HAIDER (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaren.

Det jag funderar på, Kristina Yngwe, är hur ni tänker uppfylla de mål som alliansregeringen beslutade om när det gäller avsättning av skog både frivilligt och inte frivilligt.

Vad gäller ersättning eller inte ersättning pågår en rättsprocess om några av de här frågorna. Den är inte avslutad ännu, så det är svårt att uttala sig om var det här hamnar.

Jag vet vad jag tycker. Jag tycker att om man tar mark från en skogsägare ska man betala för den, och det tror jag också övriga socialdemokrater står för.

Vi är positiva till skogen. Vi tycker att vi kan använda skogen till ganska många saker, så det är klart att vi måste vårda skogen. Men vi måste också vårda den biologiska mångfalden.

Därför återkommer jag till frågan om dynamiskt naturskydd. Du sa att man skulle kunna skydda ett område en viss tid, kanske tio år, och sedan skydda ett annat. Men om vi nu ska ersätta skogsägarna för detta, innebär det då att man ska ha skogen i tio år och sedan byta skogen mot en annan skog de följande tio åren? Jag förstår inte riktigt det här med dynamiskt naturskydd.

Jag förstår att det kan bli olika värden i skogen vid olika tidpunkter i processen. Men jag förstår inte hur det ska gå till om vi nu ska betala skogsägarna och lösa in deras skog för att de avsätter skogen.

Anf. 104 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Herr talman! Man måste inte ta all mark i besittning för all framtid. Det finns till viss del i dag naturvårdsavtal. Men jag tror att det finns betydligt mer att utveckla i naturvårdsavtalet.

Under en viss tid får man ett arrende för att det här skyddet eller de här värdena finns. Om jag ska jämföra med jordbruket får man där ersättning för olika åtgärder som höjer den biologiska mångfalden i kombination med produktion. Den möjligheten ser vi inte riktigt finns i skogen i dag.

När det gäller nyckelbiotoper kanske det finns jättemöjligheter att använda hästar för att avverka skog på ett skonsamt sätt så att inte värdena som finns där försvinner. Det jag menar med flexibelt och dynamiskt skydd är att vi måste se att naturen är föränderlig, och då kan vi inte komma med ett statiskt skydd av värden på vissa områden för all framtid. För viss skogsmark kommer det att behöva vara så, men jag tror att det finns ett helt annat sätt att tänka när det gäller annan skogsmark och andra värden. Jag skulle verkligen önska att vi i den politiska diskussionen kunde lyfta upp det här i stället för att gräva ned oss i procentsatser, hektar och hur mycket pengar den ena och den andra lägger. Det tror jag inte att svensk naturvård och svensk skog vinner på i längden.

Anf. 105 JENS HOLM (V):

Herr talman! Den här debatten handlar om de två betänkandena *Naturvård och områdesskydd* och *Biologisk mångfald*. När det gäller den biologiska mångfalden får jag ibland frågorna: Varför är det så viktigt med mångfald? Varför är det viktigt med många olika arter? Räcker det inte att ha samma slags träd i skogen, att det finns gröna gräsmattor och åkrar med blott en eller ett par grödor? Nej, det räcker inte. Ju färre arter som finns, desto bräckligare blir vårt ekologiska system. Låt mig ta några exempel.

Om en skog angrips av en illasinnad insekt drabbas sannolikt endast ett fåtal av träden om variationen i skogen är stor, men risken är uppenbar att granskogen slås ut helt och hållet om granbarkborren får gå lös på en plantage med en monokultur.

Vilken skog klarar sig bäst vid ett extremväder, som en storm? Är det en plantage med samma slags träd i räta rader eller skogar med en stor mångfald av växter? Plantagerna står sig här slätt när träden faller som plockepinn om olyckan är framme – något som vi såg vid stormen Gudrun 2005.

Utan insekter som pollinerar, det vill säga möjliggör för växter att fortplanta sig, skulle en stor del av det som vi i dag tar för givet inte finnas: blommorna, frukten, bären, spannmålen och så vidare.

På och omkring en ek kan så många som tusen olika arter leva. Det kan handla om lavar, svampar, insekter och så vidare. Och eken och andra träd är helt avgörande för att underlätta markens vattenupptag när det regnar, för att sänka temperaturen och ge skugga i våra städer och inte minst binda koldioxid och även skapa bättre lokal luft.

Med andra ord: Den biologiska mångfalden är avgörande för våra liv och för vår välfärd.

Precis som Stina Bergström från Miljöpartiet anförde tidigare skulle ingen gå in i ett flygplan om var tionde komponent i motorn var borttagen. Men det är precis det vi gör med våra ekosystem i dag. Av de drygt 60 000 arter som finns i Sverige är ungefär 2 000 hotade, enligt Artdatabankens senaste genomgång.

Trots offentligt satta mål om ökad biologisk mångfald, levande skogar och ett rikt växt- och djurliv har situationen inte förbättrats under tid. Även om arters förekomst naturligt förändras är det ohållbart med den utarmning som människan gör i dag.

Låt mig åter knyta an till Stina Bergström från Miljöpartiet. Jag instämmer i att den forskningsrapport som kom från Tyskland i fjol var riktigt skrämmande. Forskare har studerat insekter i ett sextiotal naturreservat i Tyskland under de senaste 25 åren. Deras slutsats är att 75 procent av insekterna hade försvunnit under denna tid. En av forskarna beskrev det som en ekologisk världskatastrof och menade att utvecklingen kan vara lika illa i andra delar av världen.

Världsnaturfondens Living Planet Index pekar åt samma håll och visar att andelen ryggradsdjur har minskat med 60 procent sedan 1970. Arter som lever i sötvatten har minskat ännu mer, med drygt 80 procent.

Detta kallar forskare ibland för den sjätte massutrotningen av arter. Tidigare har det varit mer naturgivna orsaker som har utplånat djur och växter, till exempel meteoriter som slog ut dinosaurierna, men i dag är det människan som bär det fulla ansvaret för utrotandet av arter. Situationen är minst sagt akut, och vi människor bär också det fulla ansvaret för att göra något åt den.

När jag hör landsbygdsministern, socialdemokraten Sven-Erik Bucht, och borgerliga företrädare hylla det svenska skogsbruket, som till stor del bygger på att skapa plantager av levande skogar, blir jag djupt oroad. Jag blir också djupt oroad av de företrädare som tycker att vi kan sprida mer kemiska bekämpningsmedel på våra åkrar. Jag blir även djupt oroad av att de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna kraftigt vill minska anslagen till biologisk mångfald i statsbudgeten.

Herr talman! Detta är inte att ta ansvar för mångfalden i vår natur. Tvärtom, det är att spä på den pågående utarmningen.

Herr talman! Det är svårt att inte fascineras av hur allt hänger samman i naturen, hur sambandet inte är starkare än kedjans svagaste länk.

Låt oss ta vårens blommor som exempel. De gör sig maximalt attraktiva för att biet och humlan ska besöka just dem och säkerställa fortplantningen genom pollinering. Rosens kronblad är färgrika och inbjudande, och blomman doftar oemotståndligt för pollinerarna. Det är en signal om att det finns en belöning att hämta för biet eller humlan, och pollineraren får också den i form av söt nektar och pollen.

Utan insekter som pollinerar skulle vi få betydligt mindre eller ingenting alls av det vi i dag tar för givet: päron, äpplen, jordgubbar, raps och inte minst den stora praktan av blommor varje vår och sommar.

Biologisk mångfald må vara en fråga om blommor och bin, men det handlar ytterst om grunden för vår existens på denna planet. Därför är det så viktigt att ta ett politiskt ansvar för att stoppa massutrotningen av arter och öka mångfalden i vår natur.

Det är precis vad vi i Vänsterpartiet vill göra. Vi sätter en levande planet med biologisk mångfald först. Exploatering och kortsiktig vinst får stå tillbaka. Utan biologisk mångfald, inget liv.

Herr talman! Förslagen på det som jag har tagit upp i mitt anförande finns i Vänsterpartiets motion *Biologisk mångfald* som behandlas i dessa båda betänkanden.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation, nr 4, som finns i betänkandet MJU9 och handlar om att öka skyddet av marina områden till minst 20 procent.

Anf. 106 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Det har sagts mycket klokt hittills i dag. Jag hoppas att jag har något att tillföra.

Jag yrkar bifall till reservation nr 3 i betänkande MJU9. Det handlar om skydd av marina områden, med fokus på hur det ska gå till. Jag står givetvis bakom samtliga reservationer där Liberalerna finns med och även övriga tillämpliga delar av de båda betänkandena.

Att vi diskuterar de två frågorna naturvård och områdesskydd samt biologisk mångfald samtidigt är inte så konstigt. De går ju helt i varandra, så det känns naturligt. Förra veckan diskuterade vi vattenvård, och det hör också hit. När jag hör debatten och tänker efter inser jag att även i de kommande debatterna då vi diskuterar skog, jordbruk och fiske kommer den biologiska mångfalden att vara i fokus. Det är ju detta det kretsar kring, och det är naturens styrka.

Som tidigare har nämnts har den biologiska mångfalden ett stort egenvärde. Det är svårt att sätta fingret på vad den är värd i kronor och ören, så det är viktigt att ha med sig att den har ett egenvärde.

Den biologiska mångfalden har också ett påtagligt värde för att vi ska kunna utnyttja de så kallade ekosystemtjänsterna, och människans överlevnad här på jorden bygger på att de fungerar. Här finns många självklara exempel: fiske, jordbruk och skogsbruk. Annat, lite mer perifert, är ekoturism och jakt. Här bygger i princip allt på att vi har en fungerande biologisk mångfald.

Klimatfrågan diskuterar vi mest hela tiden. Här finns också en tydlig koppling till att ha en väl bevarad mångfald. Robustheten i naturen är en förutsättning för att den ska kunna anpassa sig till de oundvikliga klimatförändringar som ligger framför oss. Även om vi försöker att förhindra dem ser vi redan i dag att det finns de som är oundvikliga.

Herr talman! När vi diskuterar bevarande och skydd av biologisk mångfald handlar mycket om långsiktighet och hållbar förvaltning. Vi måste ha en balans mellan bevarande och brukande. Vi hamnar lätt i bevarandefacket, och där ställs bevarande och brukande mot varandra. Vi måste dock se att bevarande och brukande kan gå hand i hand och inte är i motsatsställning.

Till exempel har det tidigare i debatten nämnts att det krävs jordbruk och betande djur för ett öppet landskap, och när det gäller skogen talar vi om produktionsmål och miljömål som likvärdiga – och så vidare. Denna dimension är viktig att ha med sig.

Herr talman! Vi talar om värdefull natur, och Liberalerna tycker att naturreservat och nationalparker är ett bra verktyg i det sammanhanget. Det är tillfredsställande att vi nu får vår trettionde nationalpark genom Åsnens nationalpark. Den följer på den tjugonionde, Kosterhavets nationalpark – så fick jag sagt det också.

Jag går vidare till processer kring skydd. Tillsammans med Centerpartiet har vi väckt en motion om marint skydd. Men det är väldigt allmängiltigt hur processen ska gå till, och vissa grundläggande arbetssätt är en förutsättning för att lyckas få ett bra resultat.

Om vi nu pratar specifikt om det marina skyddet, som lyfts upp i reservationen, kan vi konstatera att det finns många olika intressen när det gäller våra havsområden, såsom sjöfart, fiske, turism, energiproduktion, havs- och vattenbruk och andra saker. Dessa måste kunna vägas mot varandra. I en sådan process måste man hela tiden ha en dialog så att man tar med de människor som berörs av detta i sin vardag. När man skyddar saker och ting genom nationalparker och naturreservat får man aldrig glömma att det berör enskilda människor som har ett ägande och brukande av den natur de har omkring sig.

Som jag nämnt tidigare här i kammaren var jag med i processen med framtagandet av Kosterhavets marina nationalpark. Om det inte hade funnits en dialog där man såg att det fanns många win-win-koncept hade nog inte denna nationalpark funnits i dag. Det är ett grundläggande arbetssätt. Det är precis detta som vi lyfter upp i reservationen.

När det gäller artdatabankens viktiga arbete stöder Liberalerna det fullt ut och tycker att det är oerhört viktigt att det får fortsätta. När det gäller skyddet av värdefull natur har det diskuterats exakt vilken summa man ska ha. Detta kan vi diskutera i många sammanhang, men det är helt oomtvistligt att det är en fråga som Liberalerna prioriterar i sin budget, tillsammans med klimatinvesteringar och satsningar på hav och vatten. Detta vill jag ha sagt.

Herr talman! I betänkande MJU10 *Biologisk mångfald* finns ett förslag om ett tillkännagivande om utvärdering av Viltförvaltningsdelegationens arbete. Detta stöds av Liberalerna, men frågan har förklarats och stötts och blötts här tidigare. Jag ska inte säga så mycket mer om den, men jag kan säga att det handlar om att alla berörda intressen får komma till tals. Det gäller både enskilda och intresseorganisationer. Detta stärker legitimiteten för hela regelverket, för att vi ska få en väl fungerande rovdjursförvaltning.

Herr talman! En av Liberalernas hjärtefrågor är strandskyddet, som också tas upp i betänkandet, inte minst kopplingen till inrättandet av så kallade LIS-områden, det vill säga landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Jag vill återigen poängtera att Liberalerna anser att det generella strandskyddet på 100 meter har gagnat Sverige. Det kan även vara motiverat med 300 meter på många ställen, men då ska det vara väl motiverat. Det är egentligen detta diskussionen gäller. När vi pratar om strandskyddet handlar det om både tillgänglighet och bevarande av den biologiska mångfalden, som inte får äventyras.

Inte heller här är det svart eller vitt, och vi vill vara tydliga med att det egentligen inte finns någon grundläggande motsatsställning. Man kan ha en flexibilitet i systemet bara man inte äventyrar det grundläggande syftet när det gäller biologisk mångfald och tillgänglighet. Den process som slutade med att vi reformerade strandskyddet 2009 syftade till just detta, men vi får ta till oss att det inte har fungerat som det ska. Därför finns en press på att vi ska förändra detta så att det syfte som riksdagen beslutat om kan uppfyllas, bland annat att utveckla landsbygdsområden.

Det finns ett tillkännagivande, och beredning pågår inom regeringen, men det känns som att det har gått i stå. Jag vet inte hur stor viljan att landa i denna fråga är, men jag kan misstänka att det finns lite olika intressen. Jag vill uppmana regeringen att verkligen jobba med frågan och ta med sig att detta inte är svart eller vitt. Man kan faktiskt ha ett flexibelt strandskydd som är starkt, bevarar biologisk mångfald och garanterar tillgänglighet till våra stränder.

Det jag nu säger för Liberalernas räkning handlar inte om att försvaga strandskyddet, utan i grunden handlar det om att göra skyddet mer ändamålsenligt.

(Applåder)

Anf. 107 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag uppskattar Lars Tysklinds engagemang, inte minst för marina frågor. Lars Tysklind refererade till den reservation som Liberalerna och Centerpartiet har om skydd av marina områden. Där har jag två funderingar.

Efter att ha tittat på Liberalernas budgetalternativ kan jag se att Liberalerna, som alla borgerliga partier och Sverigedemokraterna, föreslår kraftiga nedskärningar på hela området biologisk mångfald, även det som rör skydd av marina områden. Jag vill därför fråga Lars Tysklind: Blir det mer eller mindre skydd av marina områden med de stora neddragningar som ni föreslår?

Min andra fråga, som jag tycker är minst lika viktig, är: Hur ska de marina skydden utformas? Detta var Lars Tysklind inne på. Han talade mycket om att man måste väga olika intressen mot varandra. Men man ska komma ihåg att i de flesta marina reservat som vi har i Sverige tillåts storskaligt fiske med bottentrål. Bottentrålning är den mest ingripande formen av fiskeslag när det gäller påverkan på den biologiska mångfalden. Stora trålar sveper längs botten och har sönder och tar upp allting i sin väg.

Jag vill fråga: Anser Liberalerna att det är rimligt att man ska få bedriva storskaligt fiske med bottentrålning i marina reservat? Vad är det då för slags reservat som vi talar om?

Anf. 108 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag får väl beta av frågorna, även om jag inte vet om jag klarar det på två minuter.

När det gäller den första frågan, som har blivit mycket populär att diskutera – att man skär ned på saker och ting – kan jag bara konstatera att det i Liberalernas budgetförslag finns en logik i att vi utgår från vårt tidigare förslag. Om vi gör det ökar vi vårt budgetanslag till detta område med 26 procent. Vi har tre tydliga prioriteringar. Det är hav och vatten, som får

1,6 miljarder, och det är skydd av värdefulla skogar, som får 1 miljard kronor.

Liberalerna beskriver det som Kristina Yngwe var inne på i sitt resonemang, nämligen att man måste kunna hitta andra vägar där man uppnår mål genom att hitta andra system. Så länge vi fastnar i att det bara hänger på att vi ska öka statsbudgeten kommer vi aldrig att nå våra mål om rimliga kostnader.

Vänsterpartiet gör det väldigt lätt för sig eftersom det bara är att höja skatterna och så kan man veva på på samma sätt som man har gjort tidigare. Liberalerna tar ut 26 miljarder mindre i skatt på arbete och företagande, även om vi visserligen tar ut 5 miljarder mer i miljöskatter än regeringen. Att vi inte är villiga att ta ut mer skatt på arbete och företagande bygger på att vi vill ha ett samhälle som kan fortsätta att långsiktigt försörja en statsbudget. Där skiljer vi oss åt. Jag tror att vi aldrig riktigt kan komma överens i den frågan, Jens Holm, utan vi får konstatera att vi har lite olika ideologiska ingångar i detta.

Herr talman! Jag ska säga några meningar om fiske inom skyddade områden. Först och främst tycker jag att det är anmärkningsvärt att över huvud taget prata om storskaligt fiske. Det storskaliga fiske som Jens Holm beskriver finns inte i Sverige. Men jag ska gå vidare i denna fråga.

Anf. 109 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Alla som har väckt en motion om en statsbudget vet att man förhåller sig till regeringens budgetmotion.

När Lars Tysklind nu försöker att framställa Liberalernas åtgärder som satsningar blir det, ärligt talat, lite av falska nyheter. Alla som lägger regeringens och Vänsterpartiets förslag bredvid Liberalernas ser att det i Liberalernas förslag är kraftiga nedskärningar på hela området för biologisk mångfald, inklusive området för skydd av marina områden.

Du får gärna förklara på vilket sätt Liberalerna tycker att bottentrålning är bra i marina områden, Lars Tysklind. Du får gärna berätta om du tycker att bottentrålning leder till ett ökat skydd i dessa områden. Det är det som är hela vitsen med ett marint reservat, nämligen att man ska skydda detta område.

Vi i Vänsterpartiet tycker inte det. Om det ska vara ett marint reservat ska det vara ett skydd mot storskaligt fiske, i synnerhet bottentrålning.

Anf. 110 LARS TYSKLIND (L) replik:

Fru talman! Det som är problemet främst för Vänsterpartiet och för Miljöpartiet är att de bara hamnar i bevarandeskålen. De kan inte se att det måste kunna finnas en balans mellan bevarande och brukande.

Jens Holm beskriver storskalig bottentrålning. Det är klart att storskalig bottentrålning som inte tar några hänsyn är skadlig och kan vara förödande. Men det är inte riktigt så det går till.

Miljö- och jordbruksutskottet ska besöka Kosterhavets nationalpark i maj. Då får vi kanske diskutera denna fråga.

Det är inte så att fisket är helt fritt med storskaliga trålar som hyvlar av bottarna i Kosterhavets nationalpark. I Kosterfjorden har det trålats i över 100 år. Ändå har man utan regelverk haft mycket bevarandevärd. Under processen har fisket varit mycket delaktigt i att verkligen lyfta fram de områden som är värdefulla och där man inte längre trålar utan där det är

ett mycket reglerat trålfiske. Att då beskriva detta som Jens Holm gör ger en helt felaktig bild av situationen.

Detta är mycket kopplat till den reservation som vi talar om. Den handlar inte så mycket om att skydda marina områden, utan den handlar om processen. Vi måste alltid ha med oss att det finns människor som lever och har en vardag här. Dessa människor måste också vara med i processen. Vi kan inte lägga en död hand över livet på landsbygden, kan man säga, utan vi måste kunna reglera detta. Som sagt: Allt är inte svart eller vitt, utan det går att ha en bra balans mellan bevarande och brukande om man bara vill och väcker den tanken.

Anf. 111 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Fru talman! Dagens båda betänkanden, *Biologisk mångfald* och *Naturvård och områdesskydd*, handlar om att hela Sverige ska leva.

Kristdemokraternas förste partiordförande, Birger Ekstedt, sa en gång på 1960-talet: Det är i kommunerna som vi bygger landet.

Det är sant att det är i kommunerna som vi bygger landet. Men det förutsätter att staten skapar förutsättningar för att vi ska kunna bygga landet ute i alla Sveriges 290 kommuner.

Sverige har över 500 000 kilometer vattendrag, och ungefär en tredjedel av landets yta ligger inom 100 meter från ett sådant vattendrag. Till detta kommer sjö- och kuststränderna.

Är det någon som tycker att det är rimligt att bebyggelse ska vara förbjuden inom samtliga dessa områden? Nej, det tror jag inte att någon tycker.

Det är framför allt i storstäderna som omfattande sjönära bebyggelse kan vara ett problem, medan det på landsbygden finns gott om plats för nybyggnation intill många sjöar och vattendrag. Andelen bebyggd mark utmed stränder ligger på 60–70 procent i Stockholmsområdet, medan andelen i de små kommunerna ligger på några få procent. Det är alltså mycket stora skillnader i landet.

Att bygga och utveckla fastigheter som inte ligger nära annan bebyggelse borde betraktas som landsbygdsutveckling. Därför bör det bli tillåtet att uppföra sjönära en- eller tvåbostadshus i lågt exploaterade områden. Det anser vi kristdemokrater.

Egentligen är det självklart att behovet av strandskydd skiljer sig åt mellan den kungliga huvudstaden och till exempel Laxå kommun, som ligger i mitt hemlän, Örebro län. Laxå är en av de kommuner som har mest sjöstrand per invånare av alla Sveriges inlandskommuner och är dessutom en av Sveriges fattigaste kommuner. Det är inte acceptabelt att denna kommun hindras i sina strävanden att utnyttja sin kanske främsta resurs för att skapa bättre villkor för sina invånare och för att få fler att flytta till kommunen.

Den tidigare alliansregeringen ändrade strandskyddsreglerna vid ett par tillfällen i syfte att underlätta strandnära landsbygdsutveckling, framför allt i områden med lågt exploateringsstryck. Men tyvärr har dessa lagändringar inte fått genomslag i hela landet.

Fru talman! Efter ett tillkännagivande från riksdagen fick Naturvårdsverket för precis ett år sedan ett regeringsuppdrag att se över LIS-reglerna – landsbygdsutveckling i strandnära lägen – i syfte att föreslå författnings-

ändringar och eventuellt andra åtgärder för att främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder utan att äventyra de värden som strandskyddet långsiktigt syftar till att skydda.

De förslag till författningsändringar som Naturvårdsverket har lämnat är visserligen ett steg i rätt riktning, men det räcker inte. Det redovisade uppdraget, liksom tillkännagivandet i sin helhet, är fortfarande under beredning i Regeringskansliet. Vi väntar fortfarande på leverans från regeringen vad gäller översynen av dessa strandskyddsregler.

I Kristdemokraternas kommittémotion efterfrågas en ökad flexibilitet i LIS-regelverket. Vi vill att en- och tvåbostadshus ska kunna uppföras i LIS-områden, även utan närhet till befintlig bebyggelse, och att detta borde betraktas som landsbygdsutveckling. Det skulle till exempel bidra till bättre underlag för små lanthandlare på landsbygden, så att de kan finnas kvar och vara viktiga serviceinrättningar för invånarna på landsbygden.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om betänkandet *Biologisk mångfald*.

Vid ett flertal tillfällen har riksdagen gett regeringen tillkännagivanden om att regeringen bör fullfölja intentionerna bakom den rovdjurspolitik som riksdagen har beslutat om.

Vi kristdemokrater anser att det är viktigt att vi har livskraftiga stammar av vår inhemska svenska megafauna. I detta ingår som en självklar del de stora rovdjuren. Samtidigt är det viktigt att de vilda djuren kan samexistera med människan och med människans olika verksamheter.

Vi behöver också ha en förvaltningsjakt som kan ske i form av licensjakt. Kristdemokraterna anser att vi i Sverige ska ha en riktad selektiv jakt på varg.

Rovdjurspolitiken kompliceras av att EU-kommissionen ibland lägger sig i på ett olyckligt sätt med utgångspunkt i art- och habitatdirektivet. En svaghet med detta direktiv är att det inte uppdateras utifrån hur bevarandestatusen för olika arter utvecklas över tid. Därmed behöver art- och habitatdirektivet förändras, så att klassificeringen av hotade djur och växter i högre grad kan avgöras i Sverige.

I Kristdemokraternas motion om biologisk mångfald påpekar vi att det krävs enhällighet i EU:s ministerråd för att man ska kunna förändra vilka djur- och växtarter som har strikt skydd enligt art- och habitatdirektivet. Vi kristdemokrater anser att Sverige ska verka för att det ska bli lättare att omklassa arter i takt med att populationerna växer eller krymper. Vi menar att vi i Sverige i högre grad själva ska besluta om jakt och viltvård. I nuläget har Bryssel för mycket makt över hur jakten ska bedrivas.

Fru talman! Jag står självfallet bakom Kristdemokraternas reservationer, men för att vinna tid här i kammaren väljer jag att yrka bifall bara till reservation 3 i betänkandet *Biologisk mångfald* och till reservation 6 i betänkandet *Naturvård och områdesskydd*.
(Applåder)

Anf. 112 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Strandskyddet i Sverige har en lång tradition; den löper tillbaka till 1950-talet. Tanken när strandskyddet inrättades hade nog mer med sociala skäl att göra. Man såg ett stort problem med att rika människor privatiserade stränder och tillgången till sjönära områden. Man slog fast

att alla i detta land ska ha tillgång till stränderna, och det tycker jag är en väldigt bra princip.

Till detta kan vi lägga naturvårdsargumentet, det vill säga att stränderna ofta är barnkammare för många arter. Det är väldigt fragila områden som behöver skydd. Det är alltså en god princip att värna strandskyddet, som är en viktig lagstiftning.

Från borgerligt håll gör man det mesta man kan för att skjuta sönder strandskyddet och perforera det så mycket som möjligt. Man har varit ganska framgångsrik och har ändrat strandskyddet, men Kristdemokraterna tycker uppenbarligen inte att det har blivit tillräckligt liberalt – trots att det finns frikostigt med exempelvis överklagandemöjligheter och dispenser och trots att man har infört reformen med så kallade LIS-områden, där man ska kunna utveckla och exploatera mer i strandnära lägen.

Jag skulle vilja ställa en mer principiell fråga. I dag är det 100 meter som gäller för strandskyddet, och det kan utsträckas till 300 meter. Vad anser egentligen Kristdemokraterna? Tycker Kristdemokraterna att 100 och ibland 300 meters skydd är bra, eller vill man ändra på även den regleringen?

Anf. 113 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Jens Holm!

Vi håller med om att det är viktigt att strandskyddet finns. Som jag påpekade i mitt anförande ser det väldigt olika ut i landet. Det finns områden som är väldigt exploaterade, och där är det naturligtvis ett problem med byggnation nära stränderna. Sedan finns det områden – till exempel Laxå, som jag nämnde – där det finns väldigt gott om utrymme för att kunna bygga nära stränderna.

När alliansregeringen gjorde om reglerna skulle det finnas möjlighet att utöka till 300 meter om det finns särskilda skäl, men 100 meter skulle gälla. Vi kom fram till att vi ville ha det så, vi lade fram förslag om det och det gick igenom i riksdagen. Men sedan visade det sig att länsstyrelserna ute i landet tolkade detta som att det är 300 meter som gäller om det inte finns särskilda skäl. Man vände alltså på det, och det var helt fel. Jag var själv med i en lokalradiodebatt där även det dåvarande länsrådet var med, och mitt under debatten sa han att han höll med om detta. Han sa: Ja, det har blivit så, och det är inte rätt. Vi måste ändra på det.

Jag tycker att det var väldigt bra att han sa det. Jag vet inte hur det ser ut i hela landet i övrigt – om man har vänt på detta så att man säger att det ska vara 300 meter om det inte finns särskilda skäl. Det är i så fall fel. Vi har sagt att det ska vara 100 meter om det inte finns särskilda skäl.

Anf. 114 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite intressant att de borgerliga partierna, och kanske i synnerhet Kristdemokraterna, så till den milda grad underkänner sin egen lagstiftning – det vill säga det så kallade reformerade strandskydd man införde 2009 – att man försöker överträffa varandra i att göra uppluckringar i den. Det är alltså en lagstiftning som man själv har infört.

Jag hade en konkret fråga, och det gällde egentligen 100-metersgränsen. För två år sedan lämnade ju du själv in motionen *Reformerat strandskydd*, Lars-Axel Nordell. Där vill du att gränsen ska ändras till bara 50 meter. Då undrar jag: Vad är det egentligen för form av strandskydd som finns kvar ifall man inskränker det till att bara gälla 50 meter från strandkanten? Kan Lars-Axel Nordell klargöra detta? Och är detta Kristdemokraternas politik?

Anf. 115 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att vi har diskuterat 50 meter och haft uppe att man ska pröva att utgå från 50 meter.

Där det finns skäl ska man dock naturligtvis inte använda 50 meter, men det ska inte vara så fyrkantigt som det lätt blir om man säger att det ska vara 300 meter om det inte finns särskilda skäl. Det är inte att uppluckra och underkänna lagstiftningen när man i länsstyrelserna har tolkat lagen på ett felaktigt sätt. Vi var mycket tydliga med att det vi kom överens om då var 100 meter och att det skulle vara 300 meter om det finns särskilda skäl. Vi vet att detta har misstolkats runt om i landet. Så ser det alltså ut.

I en senare motion har vi också sagt att man mycket väl skulle kunna pröva även 50 meters avstånd – det stämmer.

Anf. 116 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Tack för ett intressant anförande, Lars-Axel Nordell! Det handlade väldigt mycket om att inskränka strandskyddet.

Du är från Laxå kommun, Lars-Axel Nordell, och jag saknade något i ditt anförande när du talade om detta med värdefulla tillgångar i kommunen och om möjligheten att bygga på stränderna. Jag har fått uppfattningen att en väldigt stor tillgång för Laxå kommun är Tivedens nationalpark, som kommunen också har utökat under mandatperioden. Jag var med på den invigningen och var vid en fantastisk sjö som heter Unden, som inte är bebyggd runt om. Jag tror också att det finns delar av Vättern och Skagern i denna nationalpark, och även runt dessa sjöar finns det stränder där det inte har byggts.

Jag tänker att den stora anledningen till detta ju är det starka strandskydd som vi har haft och varit överens om politiskt. Jag skulle alltså bara kunna fråga Lars-Axel Nordell: Hur tror du att det sett ut vid dessa sjöar om vi inte hade haft det strandskydd vi har haft utan i stället en sådan modell som Kristdemokraterna förespråkar?

Anf. 117 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Den modell Kristdemokraterna förespråkar är ju att vi ska följa lagstiftningen och inte, som en del länsstyrelser har gjort, utgå från 300-metersgränsen.

Om vi tar Laxå som exempel: Det gäller inte enbart Tivedens nationalpark, som jag också uppskattar jättemycket. Det finns privata företagare mitt inne i parken som gör ett fantastiskt jobb med att visa runt, guida och göra den levande på ett helt annat sätt än många andra nationalparker. Det finns extremt många sjöar i Laxå kommun, och det finns väldigt få invånare. Jag tror att de är svenska mästare i att ha strandtomt.

Självklart ska det dock se olika ut beroende på de förutsättningar och behov som finns. Man ska kunna bygga nära och även skydda. Jag vill därför vända mig mot Stinas sätt att presentera detta som att det är antingen eller. Allt är inte svart eller vitt, och allt är inte dåligt eller bra. Det handlar i stället om att anpassa detta efter de förhållanden som finns. Jag vill öppna upp så att fler ska kunna bosätta sig på landsbygden och så att detta blir en tillgång också för en kommun som Laxå.

Anf. 118 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Det är just så att Tivedens nationalpark har skapat många arbetstillfällen. Jag har glömt siffran, men det kommer oerhört många turister varje år till nationalparken, och många av dem kommer från Europa.

Ute i Europa har man inte haft en sådan strandskyddslagstiftning som vi har haft i Sverige. Där ser det inte ut som det gör kring sjöar som Unden och Skagern, utan där är det bebyggt privat. Precis som Jens Holm sa i sitt anförande köpte människor med pengar de här tomterna, privatiserade dem och byggde sina hus. Reser man i Europa märker man att det är svårt att komma ned till stränderna, för de är privata.

Min fråga var lite grann att det skulle ha varit intressant att höra vilket scenario Lars-Axel Nordell tänker sig att vi skulle ha haft i Sverige om vi inte länge hade haft den här lagstiftningen om 100 meter med utökat till 300 meter vid särskilda skäl.

Nu när vi pratar om Tivedens nationalpark och utökning är jag också lite nyfiken på en annan sak. Kristdemokraterna var ju också med på det nya sektorsmålet som togs 2014 gällande skydd av skog och hur många hektar som skulle få ett lagligt skydd till 2020. Jag ser att Kristdemokraterna också i sin budget stryker väldigt mycket. Ni är ett av de partier som stryker mest på ersättningen till markägare när det gäller skydd av värdefull natur.

Jag skulle vilja fråga Lars-Axel Nordell hur Kristdemokraterna tänker sig att det mål som man har ställt sig bakom i riksdagen ska uppfyllas till 2020.

Anf. 119 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Fru talman! Du och jag har debatterat det här förut, Stina Bergström. Vi har olika budgetar. Vi pratar om grön skatteväxling, och det gör inte ni. Vi pratar också om, som Kristina Yngwe visade på ett bra sätt, att det finns flera vägar till att skydda skog och att vi ska kunna använda skogen på ett bra sätt och inte förbruka den utan bruka den på ett ansvarsfullt sätt.

I det sammanhanget tror jag att vi också kan dra nytta av den skogsråvara som vi så väl behöver i vårt land för bioekonomin. Det är en otroligt viktig råvara som vi har och som vi ska ta till vara och bruka på ett ansvarsfullt sätt.

Än en gång: Det handlar inte om svart eller vitt eller att vi ska ha antingen eller, utan vi måste hitta nivån och göra det på ett sådant sätt att vi är rädda om den skog vi har. Där ingår naturligtvis Tivedens nationalpark som är en pärla. Det är roligt att Stina har besökt den, och jag hoppas att fler gör det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Anf. 120 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! I dag debatterar vi justitieutskottets motionsbetänkande gällande unga lagöverträdare. Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservationerna 1 och 14.

Vi moderater har lämnat många bra förslag i våra motioner, bland annat om att inrätta ungdomsdomstolar. Tyvärr får vi inte igenom ett tillkännagivande om det i dag, men vi får återkomma.

Alliansen har lämnat en gemensam motion, även den med många bra förslag. Vi får igenom sex tillkännagivanden till regeringen i detta betänkande. Det är mycket bra.

Jag kommer inte att prata om alla förslag utan begränsar mig till tre olika förslag.

Fru talman! Det första förslaget handlar om utökade tidiga insatser för barn i riskzon för att minska risken att de senare begår brott. Reservation 1 handlar om detta.

Det absolut viktigaste är att förebygga brott. Ju tidigare samhället reagerar, desto bättre. Brottsförebyggande rådet har redovisat en rapport gällande brottsförebyggande insatser. Ett sätt är genom så kallade hembesök som innebär att gravida kvinnor som tillhör olika riskgrupper får löpande hembesök av en sjuksköterska eller annan vårdpersonal. Kvinnan får stöd och hjälp, och detta fortsätter under barnets första år. Även den andra föräldern får stöd.

Brottsförebyggande rådet konstaterar i sin rapport att dessa hembesök har lett till färre fall av barnmisshandel och att dessa barn hade mindre problem i framtiden än jämförelsegruppen och därmed mindre risk för att hamna i kriminalitet. Vi föreslår att hembesök och liknande insatser ska göras i större utsträckning och att regeringen ska ta initiativ till en utvärdering av vilka metoder som är effektivast för att förebygga brott.

Det här är otroligt viktigt. Som polis utredde jag grova kvinnofridsbränningar. Med stor, stor sorg konstaterade jag att det är så många barn som växer upp i våldsamma hem. Det var jätteledsamt att se. Det var sorgligt, helt enkelt. Detta resulterar tyvärr i att många av dessa barn växer upp och själva blir våldsamma. Därför måste fler familjer i riskgrupper få stöd och hjälp.

Tyvärr får vi inte igenom ett tillkännagivande i dag gällande detta, men det får vi återkomma till.

Fru talman! Det andra som jag vill ta upp är den mycket grova gängbrottsligheten. Dödsskjutningarna i gängmiljöer har ökat dramatiskt. Under 2017 skedde 320 skjutningar, alltså nästan en om dagen. Resultatet är 42 mord och 140 skadade.

Majoriteten av både gärningsmän och brottsoffer är unga män i 20-årsåldern. Det här är faktiskt kallblodiga avrättningar. En polis sa för ett tag sedan att förr i världen sköt man i benet för att skada, men nu skjuter man i huvudet för att döda. Det är helt enkelt förfärligt.

De flesta av de här avrättningarna – för det är faktiskt avrättningar – sker på allmänna platser i tätbebyggda områden där vanliga hederliga människor rör sig. Flera oskyldiga människor har tyvärr mördats. Det är oerhört tragiskt. Det kunde ha varit ditt barn eller mitt barn.

Antalet skjutningar har mer än fördubblats på bara fem år. Det har blivit så vanligt att det nästan känns som normaltillstånd i Sverige. När det står i tidningen nu för tiden om dödsskjutningar är det nästan så att jag inte orkar läsa utan bara bläddrar förbi. Så ofta sker det. Detta är en mycket farlig utveckling som måste stoppas.

Många yrkeskriminella började begå brott långt innan de fyllde 15 år. Många som jag har talat med har sagt att de hade önskat att samhället skulle ha reagerat tidigare och tydligare så att de inte hade fastnat i brottslighet.

Vi moderater och Alliansen vill införa två nya påföljder för 15–17-åringar. De heter kontaktskyldighet och ungdomsövervakning. Ett av dagens tillkännagivanden handlar om detta.

Ungdomsövervakning kan till exempel innebära ett förbud att lämna bostaden under helger eller förbud att vistas på vissa platser. Detta ska kunna kontrolleras med fotboja. Redan 2015 fick vi igenom ett tillkännagivande gällande ungdomsövervakning, den ena påföljden alltså, men då benämndes den helgavskiljning med fotboja.

Det har nu gått tre år sedan vårt tillkännagivande. Regeringen har inte presenterat några som helst förslag gällande detta. Inte heller finns något förslag i regeringens propositionsförteckning, som räcker fram till september 2018.

För några veckor sedan ställde jag en skriftlig fråga till justitieminister Morgan Johansson. Den gällde när regeringen tänker komma med dessa förslag. Här bör också tilläggas att Morgan Johansson var med i Sveriges Televisions program *Agenda* i februari 2017, alltså för ett år sedan, och aviserade att regeringen skulle komma med förslag om detta under 2017. Det har inte skett.

Justitieministerns svar på min skriftliga fråga var att nya ungdomspåföljder är mycket viktiga för regeringen och att förslagen bereds vidare i högt tempo i Regeringskansliet.

Regeringen kommer alltså inte att presentera några förslag före september 2018, och då har det alltså gått ungefär tre och ett halvt år sedan våra tillkännagivanden. Man kan undra om någon tycker att det är högt tempo. Det tycker i alla fall inte jag.

Fru talman! Det tredje och sista som jag tänker ta upp är straffrabatten för 18–21-åringar. Reservation 14 gäller det. Straffrabatten innebär att en person som är mellan 18 och 21 år får ett lindrigare straff. En 18-åring får i princip 50 procents rabatt på straffet.

För ett tag sedan åtalades ett gäng unga män för inblandning i tre mord här i Stockholmstrakten. Bara en av dessa var över 21 år och dömdes som vuxen. Övriga fyra fick straffrabatter – för inblandning i tre mord. De är faktiskt kallhamrade, myndiga mördare. De ska inte ha straffrabatter.

Jag brukar reagera när man kallar sådana grova brott för händelser. Det är helt fel. En händelse är något som bara händer. En tsunami är en händelse där människor dör. Men mord är inte händelser.

Det finns folk som kallar terrorbrottet på Drottninggatan för en händelse. Nej, det var ingen händelse. Det var ett medvetet val att mörda folk,

bland annat ett litet barn. Det var ingen händelse. Att kalla det för en händelse är att släta över allvaret. Att mördra folk med flit är grov allvarlig brottslighet. Jag vet att det låter hårt. Men det heter faktiskt det. Jag gillar inte när man kallar grova våldsbrott för händelser.

Vid flera tillfällen har jag frågat Morgan Johansson om han anser att straffrabatten är rimlig. Han har sagt att han gör det.

Hösten 2016 skrev vi en gemensam alliansmotion om att vi ville ha en översyn av straffrabatten. Dagen innan justitieutskottet skulle justera betänkandet, för ett år sedan, där vi skulle få igenom ett tillkännagivande om denna översyn kom statsminister Löfven med beskedet att regeringen skulle se över straffrabatten. Det var första gången som den S-ledda regeringen öppnade för en översyn. Det var en vändning under galgen. Regeringen visste att de skulle förlora vid voteringen i kammaren.

Nu har regeringen tillsatt en utredning som ska redovisa sitt resultat i december 2018. Det är tydligt att vi i Alliansen driver på regeringen med våra förslag, både när det gäller nya påföljder och när det gäller straffrabatten.

Vi moderater vill dock gå längre än en skärpning. Vi vill ta bort straffrabatten helt. Den som är vuxen ska behandlas som vuxen.

Avslutningsvis menar jag att gängkriminaliteten är mycket allvarlig. Den måste bekämpas med kraft. Tyvärr tar regeringen inte detta på allvar, inte minst med tanke på det jag har sagt om nya påföljder och skärpningar när det gäller straffrabatten.

Regeringen agerar väldigt långsamt. När kommer regeringen att ta den grova ungdomsbrottsligheten på allvar?

(Applåder)

Anf. 121 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu motionsbetänkandet om unga lagöverträdare. Det är ett ganska bra motionsbetänkande som beskriver den kriminalpolitiska utvecklingen i vårt land. Många av de frågor som Sverigedemokraterna ensamt har kämpat för, och där vi också har mött hårt motstånd från er andra, har kommit väldigt nära att förverkligas. Straffrabatterna för personer mellan 18 och 21 år är ett tydligt och bra exempel.

I valrörelsen 2014 lovade de flesta av allianspartierna åtgärder mot straffrabatterna. Men efter valet hände ingenting. Allianspartierna valde i stället att rösta emot den enda motionen i riksdagen om att ta bort straffrabatterna, det vill säga den motion som Sverigedemokraterna hade skrivit.

Men för något år sedan vaknade Moderaterna. Och förra året hängde resten av Alliansen på. Vi fick ett tillkännagivande om straffrabatterna. Visserligen blev det ett urvattnat tillkännagivande, som var starkt påverkat av Centerpartiet. I stället för att straffrabatterna ska tas bort ska de behållas men ses över. Och de som eventuellt ska få en reducerad straffrabatt ska vara återfallsförbrytare. Så lyder tillkännagivandet. Det var Centerpartiets krav i den alliansgemensamma förhandlingen inför tillkännagivandet.

Det blev i alla fall en tydlig positionsförbättring i frågan. Det har satt nödvändig press på regeringen och leder den fortsatta politikutvecklingen åt rätt håll, det vill säga åt vårt håll.

Den utvecklingen har vi sett i fråga efter fråga. Det verkar nästan som att valår är ett år där samtliga partier mer eller mindre kommer över till Sverigedemokraternas planhalva inom kriminalpolitiken. Man lovar både

det ena och det andra som man har röstat emot under hela mandatperioden: fler poliser, högre löner, hårdare straff och bort med straffrabatterna. Var har det engagemanget varit under resten av mandatperioden, fru talman?

Kriminalpolitiken i Sverige är ett totalt fiasko. Det beror på att inget annat parti än Sverigedemokraterna har agerat i tid. Regeringen har haft några riktigt stadiga sabbatsår inom kriminalpolitiken, och Alliansen har minst sagt lagt sig platt för regeringen.

Kriminalpolitik är inte något som man kan ägna sig åt bara vart fjärde år, när det är dags att gå till val. Det krävs ett trovärdigt engagemang och en långsiktig garanti. Det är därför den rödgröna regeringen bland annat inte kommer att lyckas med att utbilda de poliser som man vitt och brett lovar väljarna.

I tider då liberala partier fiskar röster på Sverigedemokraternas planhalva inom kriminalpolitiken gör man bäst i att skörda, och det gör vi. I det här betänkandet har Sverigedemokraterna sett till att det finns en riksdagsmajoritet bakom flera förslag. Det gäller drogtester av personer under 15 år, fler former av påföljder för unga förövare, att fler brott som begås av personer under 15 år ska utredas och så vidare.

En viktig fråga som Sverigedemokraterna är ensamma om att driva är att straffmyndighetsåldern ska sänkas från 15 till 13 år. Vi är öppna för att även sänka till 12 år, om det skulle vara mer lämpligt. Om vi skulle få igenom bara förslaget om en sänkning av straffmyndighetsåldern skulle många tillkännagivanden kunna realiserars. Men det är bara Sverigedemokraterna som vill sänka straffmyndighetsåldern, och vi ser till att delar av de effekter vi eftersträvar får stöd av en riksdagsmajoritet.

Det finns flera anledningar till att vi vill se tidigare och tydligare åtgärder mot unga lagöverträdare. Till att börja med påkallar såklart samhällsutvecklingen nya möjliga åtgärder. Allt fler yngre vävs in i kriminella miljöer, begår brott och använder droger vid en ålder där det inte var lika vanligt för några decennier sedan.

Att inte öppna upp för möjligheter att agera i tid, utan att låta unga personer odla en kriminell identitet innan de har fyllt 18 år, är ett väldigt dåligt alternativ. Unga som begår brott måste få känna på en omedelbar och tydlig konsekvens och genom det få möjlighet att välja ett bättre liv. Därför är vi bekymrade över att Centerpartiet har bromsat Alliansen, exempelvis i frågan om straffrabatterna för personer mellan 18 och 21 år. Vi har hört flera andra partier säga att man vill ta bort dem, inte minst Moderaterna, som i den här debatten har sagt att de vill ta bort dem helt. Där är vi överens. Men det gäller som sagt inte Centerpartiet.

De straffrabatter som Centerpartiet försvarar fungerar i dag lite som ett prova-på-erbjudande. ”Gör några brott, så får vi se om det här är något för dig. Första gången du åker dit är det gratis.” Det skulle kunna bli Centerpartiets valslogan inom kriminalpolitiken.

Fru talman! Det finns några gemensamma och avgörande faktorer för när risken är som störst för återfall i brott. Det är när förövaren är ung och när straffet är kortare än sex månader. Inom den kategorin återfaller man allra snabbast i brott. Därför är tidigare och tydligare åtgärder väldigt viktiga.

Ett minst lika viktigt motiv till att konsekventa och hårda straff ska delas ut även till unga vuxna är brottsofferperspektivet. I Dagens Juridik

kunde man den 14 februari läsa om en våldtäkt som en 18-åring begått. Fallet visar lite grann hur det fungerar i dag.

Straffvärdet för våldtäkt ligger på två års fängelse. Men eftersom det finns en ungdomsrabatt, som bland annat Centerpartiet försvarar, hamnade straffvärdet i stället på ett års fängelse för den 18-åriga gärningsmannen. Hänsyn togs även till mannens personliga förhållanden vid straffmätningen, och han dömdes till slut till två månaders fängelse plus skyddstillsyn – för en våldtäkt.

Hänsyn tas alltså till förövarens ålder och till förövarens personliga förhållanden. Det blev två månaders fängelse för en våldtäkt. Och det här är bara ett av en rad mer eller mindre skrämmande exempel.

Fru talman! Jag skäms inte ett ögonblick för att representera den röst i Sveriges riksdag som tar allra minst hänsyn till förövarens ålder och minst hänsyn till personliga förhållanden när straff ska mätas ut för brott. Enligt Sverigedemokraterna har straff ett egenvärde i sig, utifrån ett brottsofferperspektiv. Och Sverigedemokraterna är det enda partiet som konsekvent och tydligt har arbetat för att straffrabatterna ska tas bort och för att hänsyn i stället ska tas med övervikt till brottsoffrets kränkthet vid straffmätningen.

Fru talman! Alliansen satt vid makten i åtta år utan att göra någonting åt de här problemen. Stefan Löfven har suttit som statsminister i tre år utan att få till en enda förändring. Om man vill säkerställa brottsofferperspektivet i kriminalpolitiken utgör Sverigedemokraterna den enda garantin för det.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation 15 om straffmätning och reservation 18 om straffmyndighetsålder.

Anf. 122 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Sverigedemokraterna dundrar på med en rad rena oförskämdheter och lögnar om Centerpartiets politik och om Alliansens inre liv. Hur kan Adam Marttinen ha någon som helst insikt i hur vi har diskuterat i de här frågorna? Det är för mig en gåta och ett rent falsarium.

Det stämmer att Moderaterna vill gå längre än vi när det gäller den generella och automatiska nedskrivningen av straffmätningen för människor mellan 18 och 21 år. Jag vill också minska den, men jag vill inte utesluta möjligheten för domstolarna att göra den. Det är möjligt att Adam Marttinen tycker att det är en dålig idé, men så har vi landat, och det är så den gemensamma politiken för Alliansen är utformad.

Jag är säker på att vi inte har hört det sista av den diskussionen, men jag tar den gärna. Sverigedemokraterna är oerhört angelägna om att slå sig för bröstet för alla goda idéer som man tycker att alla andra har apat efter. Jag har inte sett en enda god idé från Sverigedemokraterna som inte först har varit någon annanstans. Det är kopior av politik från andra håll. I sina bästa stunder är det en rimlig kriminal- och rättspolitik som ställer de viktiga och angelägna frågor som människor ute i samhället ställer sig. I sina sämsta stunder är det en politik som hämtas från de delar av världen där rättsstatens principer nu håller på att monterats ned och där rättsstaten är utsatt för tryck. Jag talar då om Polen och Ungern, våra europeiska vänner och grannar. Det är oerhört oroande. Det är Sverigedemokraternas vänner, och det är den väg som de vill gå.

Prot. 2017/18:80

7 mars

Unga lagöverträdare

Fru talman! Det har sagts att demokrati är den sämsta styrelseformen som har prövats, bortsett från alla de övriga formerna som prövats genom tiderna. Orden är den evige Winston Churchills.

Och det är något att fundera på i dessa tider när rättsstatens principer naggas i kanten och när människor vill kasta tolvåringar i fängelse. Vi ser hur ett par av våra europeiska grannar som jag nämnde väljer en farlig väg bort från de grundläggande värden som vi förknippar med en liberal västerländsk demokrati och åsidosätter den för demokratin så nödvändiga pressfriheten och – lika illa – det oberoende domstolsväsendet.

Rättsstaten är kanske det mest grundläggande i det stabila samhällsbygget, i demokratin, där den svaga kan få rätt mot den starka, där den enskilda människan kan få sin sak prövad och där den som bryter mot våra gemensamma regler lagförs och straffas i enlighet med det som är i lag befast på ett rättssäkert och effektivt sätt med likhet inför lagen.

Hur vi hanterar dem som begår brott, hur straffmätningen fungerar och hur vi på bästa sätt kan förmå någon att bryta negativa livsmönster och leva sitt liv i respekt för lagen och sina medmänniskor är en av rättsstatens hörnstenar.

Ingen ska missförstå mig på den här punkten: Var och en bär ansvar för sina handlingar. Begår man brott ska man lagföras för dem och ta sitt straff. Vissa straff bör därtill vara strängare än i dag – till exempel för sexualbrott – för att bättre motsvara värdet på den kränkning som ett brottsoffer utsätts för.

Men varje samhälle som på riktigt vill bygga trygghet för alla i hela vårt avlånga land gör klokt i att söka förstå orsakerna bakom kriminalitet och vad som får ett helt vanligt barn med de enkla anspråk som barn har – att få leka, att få skratta, att bli tröstad när man är ledsen, att få ett glas saft, kärlek, respekt och en kram då och då – att bli en ung vuxen utan respekt för andras liv och frihet som funnit det nödvändigt och gångbart att använda och utveckla sina förmågor till att sätta skräck i folk och begå allvarliga och, för den som drabbas, djupt kränkande brott.

Fru talman! Ingen föds kriminell, och även om det från de sociala mediernas brunaste sörja framställs som att den som har ett visst ursprung automatiskt är att betrakta som lägre moraliskt stående och mer kriminell än andra är det naturligtvis inte så; det begriper varje tänkande människa. Det finns en väg från det oskyldiga barnet till den förhårdade kriminella som en gång anträdde av var och en som döms för brott.

Varje hinder på den vägen har ett värde, varje stopp och varje avtagsväg. Vårt jobb här och nu i utskottet och i detta betänkande är att skapa dessa alternativa vägar och incitament för att välja dem. Det måste ske med hårda hinder men också med att göra den andra vägen upplevt farbar.

Fru talman! Precis på denna vägs påfartssträcka träffar vi de individer som det här betänkandet handlar om: unga lagöverträdare. Avgörande för deras framtid och för vårt samhälles utveckling är hur vi hanterar dem i just detta skede av sina liv.

Hanterar vi detta rätt gör vi så att många människor slipper att utsättas för brott, att de unga lagöverträdarna själva får ett bättre liv – ett liv i kriminalitet är ingen dans på rosor och ska inte heller vara så – och vi sparar enorma värden som en fullfjädrad livsstilskriminell kostar samhället varje år.

Fru talman! Ingen börjar heller sin kriminella bana med mord och grova rån. Det är kanske inget som primärt avhandlas i detta betänkande, men det är värt att påminna oss om att det är de enkla brotten stöld i butik, inbrott och annat som tillåter en ung människa att växla upp farten på vägen utför. Det är därför som det är så viktigt att vi gör vårt allra bästa för att sätta stopp för den så kallade instegsbrottsligheten, att även enklare brott beivras. Det är naturligtvis också viktigt för att de som utsätts för dem förtjänar det, men också för att den som begår brott tidigt ska känna att det inte var särskilt bekvämt. Denna fråga kommer vi att diskutera längre fram. Centerpartiet har på den punkten några goda förslag som jag hoppas att ni kommer att gilla.

I utskottets förslag till beslut finns flera viktiga delar som kommer att bidra till just detta.

När det gäller juridisk rättvisa är tidsaspekten alltid viktig. Det finns ett anglosaxiskt talesätt som är tillämpligt i sammanhangen: Delayed justice is no justice – fördröjd rättvisa är ingen rättvisa. Och i många stycken är det så, inte bara för den som drabbas av brottet utan faktiskt också för den unga personen som måste få möjlighet att sona sitt brott, betala sin skuld och gå vidare i livet.

Jag tycker att det var synd att vi inte denna gång fick gehör för mer av allianspolitiken på området, men vi kommer en bit på väg och syftet är ju att vi ska bilda regering tillsammans efter valet i höst. Då, om inte förr, kan allianspolitiken genomföras fullt ut, även om jag också måste rikta ett tack till regeringspartierna som väljer att inte reservera sig mot en hel del av vår politik, något som kanske ofta görs bara för att det ska göras. Det kommer att göra det lättare att snabbt få flera viktiga reformer på plats efter valet.

Fru talman! Tidiga insatser är centrala, särskilt som vi ser hur kriminaliteten går ned i åldrarna. Allt som kan kapa ledtider och underlätta insatser bör tas i beaktande.

Polis och socialtjänst måste få möjligheter att byta information med varandra, naturligtvis på ett ansvarsfullt sätt och med stor respekt för den enskilda individen och hennes integritet, men ibland känns det som att vi silar mygg och sväljer kameler när det gäller integritetsskyddet. Här handlar det om att snabbt få till insatser som kan innebära hela skillnaden för en ung människas framtid.

Sociala insatsgrupper är en arbetsform som har visat sig fungera väl. Jag har hört raljanta beskrivningar av sociala insatsgrupper som något slags gullande med kriminella, men det handlar om att snabbt få en bred palett av effektiva åtgärder på plats som kan bli både hårda hinder och alternativa utvecklingsvägar för en ung människa på glid.

Ett av de områden i detta betänkande som efter utskottsbehandling fått en bred majoritet är frågan om påföljder för unga. Detta är alldeles centralt och helt avgörande för syftet med arbetet mot unga lagöverträdare.

Under lång tid var bötesstraffet det kanske allra vanligaste, men det är ju ärligt talat inget vidare straff för en ung person. De flesta saknar egna medel. Antingen är det föräldrarna som betalar, och då är det ju inget straff för den unga. Eller också hamnar den unga i skuld, vilket gör det än mindre intressant att delta i majoritetssamhällets ekonomi och att ta ett vanligt jobb.

Själv tror jag på det goda arbetets konstruktiva kraft. Det finns en djup själslig tillfredsställelse i att känna att man gör nytta. Det gäller för alla. Och jag tror att det är otroligt viktigt för just unga som svävar i något slags identitetsmässig osäkerhet.

Samhällstjänst kan vara en nyckel till att få känna detta. Och något som inte ska underskattas i sammanhanget är också strukturer och mycket tydliga regler, att den unga får en ordentlig chans att känna sig trygg med att veta vad det är som gäller, att gränserna blir tydliga och att det faktiskt finns en massa vuxna som inte bara bryr sig utan som faktiskt är intressanta att prata med och som man kan arbeta tillsammans med för ett gemensamt mål.

Jag är övertygad om att detta och mer om ungdomspåföljder kan utvecklas mycket mer och i flera syften, inte minst när det gäller att etablera kontaktytor och förståelse mellan unga lagöverträdare och samhället.

En del som vi inte fick majoritet för denna gång är Centerpartiets och Moderaternas idé om samhällstjänst. Den som exempelvis angriper blåljusfordon ska kunna utföra samhällstjänst hos räddningstjänst och polisen i de fall som de kan och vill ta emot ungdomarna. Jag vill därför ge alla en extra chans att rösta ja till detta genom att yrka bifall till vår reservation 21 under punkt 23.

I övrigt står jag naturligtvis bakom samtliga Centerpartiets och Alliansens reservationer och de punkter där vi bildar majoritet i utskottets betänkande, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till den reservation som jag nämnde.

Anf. 123 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Johan Hedin frågar hur vi i Sverigedemokraterna kan veta hur de alliansgemensamma diskussionerna har gått vad gäller straffrabatter för dem mellan 18 och 21 år. Sunt förnuft, skulle jag vilja säga. Det finns fyra reservationer från allianspartierna i betänkandet. I dem beskrivs de enskilda partiernas inställning till straffrabatten.

Bland samtliga allianspartier är Centerpartiet det parti som utmärker sig mest av dem som vill bevara straffrabatterna. Det är därmed inte svårt att lista ut att Centerpartiet har varit det parti som i förhandlingarna inom Alliansen har försökt bevara straffrabatterna i störst utsträckning.

Det påstods här dessutom att Sverigedemokraterna minsann inte är först på bollen i några frågor, utan vi ska bara ha kopierat vår politik och våra förslag från andra partier. Jag kan bara nämna tiggeriförbudet, fråntagandet av medborgarskap för IS-krigare och karenstiden i gränskontrollerna liksom straffrabatten som vi var ensamma om att driva i början av denna mandatperiod. Då röstade Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna nej till att ta bort straffrabatterna i enlighet med den motion som Sverigedemokraterna skrev 2014/15.

Jag vill ställa en fråga om detta. Varför är det rimligt att en vuxen människa som är 18 år och begår en våldtäkt med en straffskala på två års fängelse får 50 procents reducerad straffmätning? Utöver det tar man hänsyn till personliga förhållanden, vilket gör att det hela resulterar i två månaders fängelse. Denna politik står Centerpartiet för. Jag vill bara fråga varför Johan Hedin tycker att detta är rimligt.

(Applåder)

Anf. 124 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Jag har tagit för vana att inte recensera domar, för inte sällan har man inte hela bilden klar för sig. I just detta fall vet jag inte vad som låg bakom domslutet.

Sexualbrott är faktiskt den brottskategori i vilken Centerpartiet vill skärpa straffen. Det kommer en lång rad förslag på området från oss inom Alliansen, som jag tror att Adam Marttinen gör klokt i att granska mycket noggrant.

För övrigt är det tydligt att det finns en markant ideologisk skillnad mellan Sverigedemokraterna och Centerpartiet i detta. Det är så himla viktigt att vi ser rättspolitikerna som ett mål och inte som ett medel för att driva en annan agenda. Populister som har försökt att så split mellan olika grupper och människor i samhället har i alla tider använt rättspolitikerna och kriminalpolitikerna för att försöka skrämman människor till att välja en icke-demokratisk väg. Ibland har det lyckats, med fruktansvärda resultat som följd. Det är en väg som ingen vettig människa kan vilja gå.

För två veckor sedan stod Adam Marttinens kollega Kent Ekeröth här i talarstolen och lyfte fram Ungern som ett positivt föredöme. Jag skulle vilja ställa en motfråga till Adam Marttinen: Är Ungern ett positivt föredöme när det gäller rättsstatens utveckling?

Anf. 125 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Min ursprungliga fråga kan konkretiseras väldigt enkelt. Den gäller straffrabatterna för unga mellan 18 och 21 år. Man behöver inte gå till ett enskilt fall för att förstå konsekvenserna om man tar bort halva straffvärdet i straffmätningen. Det går för en våldtäkt från två års fängelse ned till ett års fängelse. Därutöver tog jag ett konkret exempel där det fanns förmildrande omständigheter.

Själva principen att man per automatik får 50 procents reducerat straffvärde för en våldtäkt när man är vuxen ifrågasätter jag. Jag tror inte att Johan Hedin gör det i samma utsträckning, åtminstone inte enligt den reservation som han har i motionsbetänkandet.

Min fråga kvarstår: Varför är det rimligt att vuxna människor får ett reducerat straffvärde på 50 procent när de begår ett brott? Jag har fortfarande inte fått svar på frågan, och jag tycker inte att det kan vara så svårt att svara på detta. Det behöver inte vara avhängigt ett särskilt fall, utan det är en principiell fråga som handlar om straffrabatterna och det som vi har i dagens betänkande.

Vad gäller andra frågor som ligger utanför betänkandet får vi givetvis återkomma till dem i debatter som gäller dem. Jag förstår dock varför man försöker sprida ut dimridåer med frågor som inte rör detta motionsbetänkande. Det beror på att man själv inte kan stå för den egna politiken och se brottsoffren i ögonen. Man får gärningsmannen utsläppt efter två månader efter en våldtäkt. Det är Johan Hedins ansvar och skyldighet att svara på frågan varför detta är rimligt.

Anf. 126 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att klargöra eventuella missförstånd i denna fråga. Precis just det som Adam Marttinen lyfter fram – en automatisk nedskrivning av straffen – är exakt vad vi inte vill se. Däremot

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 1 mars

KrU5 Kultur för alla

Punkt 1 (Kultur i hela landet)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

120 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 15 V, 2 -

För res. 1: 70 M, 19 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 13 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Marta Obminska (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Kultursamverkansmodellen)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 2: 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 3 (Kulturens roll för hälsan)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

121 för res. 3

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 15 V, 2 -

För res. 3: 71 M, 19 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 11 (Trygga bibliotek)

1. utskottet
2. res. 12 (SD)
3. res. 13 (L)

Förberedande votering:

40 för res. 12

18 för res. 13

243 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

244 för utskottet

40 för res. 12

17 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 24 MP, 19 C, 15 V, 14 KD

För res. 12: 38 SD, 2 -

Avstod: 17 L

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 15 (Biografer i hela landet)

1. utskottet
2. res. 16 (SD)
3. res. 17 (C)

Förberedande votering:

40 för res. 16

19 för res. 17

242 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Huvudvotering:

242 för utskottet

40 för res. 16

19 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:80
7 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 71 M, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD
För res. 16: 38 SD, 2 -
Avstod: 19 C
Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 17 (Fond för unga konstnärer)

1. utskottet
2. res. 19 (V)
Votering:
286 för utskottet
15 för res. 19
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 19 C, 17 L, 14 KD, 2 -
För res. 19: 15 V
Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU11 Vattenvård

Punkt 2 (Regionalt samarbete)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C, L, KD)
3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

121 för res. 2
40 för res. 3
140 avstod
48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

139 för utskottet
121 för res. 2
40 avstod
49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 24 MP, 15 V
För res. 2: 71 M, 19 C, 17 L, 14 KD
Avstod: 38 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Eva-Lena Jansson (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Strukturkalkning)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

260 för utskottet

40 för res. 5

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 71 M, 24 MP, 19 C, 15 V, 17 L, 14 KD

För res. 5: 38 SD, 2 -

Frånvarande: 13 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 8 (Begränsning av utsläppen av mikroplaster m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (M, C, V, L, KD)

Votering:

165 för utskottet

136 för res. 6

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 2 -

För res. 6: 71 M, 19 C, 15 V, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 16 (Regler för enskilda avlopp)

1. utskottet

2. res. 11 (KD)

Votering:

287 för utskottet

14 för res. 11

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 19 C,
15 V, 17 L, 2 -

För res. 11: 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 17 (System vid hantering av avlopp)

1. utskottet

2. res. 12 (M, SD, C)

Votering:

171 för utskottet

128 för res. 12

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:80
7 mars

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD
För res. 12: 70 M, 37 SD, 19 C, 2 -
Frånvarande: 12 S, 13 M, 8 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -
Ulrika Karlsson i Uppsala (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU12 Kemikaliepolitik

Punkt 4 (En giftfri miljö)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

227 för utskottet

40 för res. 2

34 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 24 MP, 17 L, 14 KD

För res. 2: 38 SD, 2 -

Avstod: 19 C, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 8 (Högfluorerade ämnen)

1. utskottet

2. res. 11 (KD)

Votering:

253 för utskottet

14 för res. 11

34 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 17 L, 2 -

För res. 11: 14 KD

Avstod: 19 C, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 12 (Innehållsförteckning för textilier)

1. utskottet

2. res. 15 (C)

Votering:

281 för utskottet

19 för res. 15

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 15 V, 16 L, 14 KD, 2 -

För res. 15: 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 3 L, 2 KD, 3 -

Maria Weimer (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Prot. 2017/18:80

7 mars

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU7 Integration

Punkt 1 (Insatser under asyltiden)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

72 för res. 1

19 för res. 2

210 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

210 för utskottet

71 för res. 1

19 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 23 MP, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 1: 71 M

Avstod: 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 2 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 2 (Tidig kompetenskartläggning)

1. utskottet

2. res. 3 (M, C, L, KD)

Votering:

179 för utskottet

121 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 23 MP, 15 V, 2 -

För res. 3: 71 M, 19 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 2 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Prot. 2017/18:80
7 mars

Punkt 3 (Mottagande och bosättning av nyanlända invandrare)

1. utskottet
2. res. 5 (SD)
3. res. 6 (V)
4. res. 7 (KD)

Förberedande votering 1:

15 för res. 6
14 för res. 7
271 avstod
49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Förberedande votering 2:

39 för res. 5
14 för res. 6
247 avstod
49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

158 för utskottet
41 för res. 5
102 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 24 MP, 19 C, 17 L

För res. 5: 1 S, 38 SD, 2 -

Avstod: 2 S, 71 M, 15 V, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 5 (Stärkta aktivitetskrav under etableringstiden)

1. utskottet
2. res. 10 (S, MP, V)

Votering:

162 för utskottet
139 för res. 10
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 71 M, 38 SD, 1 MP, 19 C, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 10: 101 S, 23 MP, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Jonas Eriksson (MP) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Uppföljning av deltagande i samhällsorientering)

1. utskottet
2. res. 20 (M, C, L, KD)

Votering:

178 för utskottet
119 för res. 20
1 avstod
51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 38 SD, 23 MP, 15 V, 2 -

För res. 20: 69 M, 19 C, 17 L, 14 KD

Avstod: 1 M

Frånvarande: 13 S, 13 M, 7 SD, 2 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Åsa Coenraads (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU14 Gymnasieskolan

Punkt 2 (Undervisningstid)

1. utskottet
2. res. 1 (M)

Votering:

228 för utskottet
71 för res. 1
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 S, 38 SD, 24 MP, 18 C, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 1: 71 M

Frånvarande: 13 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 4 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 5 (Gymnasial yrkesutbildning)

1. utskottet
2. res. 6 (SD)

Votering:

171 för utskottet
40 för res. 6
90 avstod
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD

För res. 6: 38 SD, 2 -

Avstod: 71 M, 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 7 (Utöka och bredda lärlingsutbildningen)

1. utskottet
2. res. 11 (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

121 för res. 11

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 15 V, 2 -

För res. 11: 71 M, 19 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 8 (Nya inslag på de nationella programmen)

1. utskottet

2. res. 12 (SD)

3. res. 13 (C)

Förberedande votering:

40 för res. 12

19 för res. 13

242 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

228 för utskottet

40 för res. 12

33 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 24 MP, 15 V, 17 L

För res. 12: 38 SD, 2 -

Avstod: 19 C, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 10 (Introduktionsprogram)

1. utskottet

2. res. 16 (C)

3. res. 17 (V)

Förberedande votering:

19 för res. 16

15 för res. 17

267 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 16.

Huvudvotering:

267 för utskottet

19 för res. 16

15 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 16: 19 C

Avstod: 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 11 (Rektorns befogenheter att stänga av elever)

1. utskottet

2. res. 18 (M, C, L, KD)

Votering:

179 för utskottet

121 för res. 18

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 37 SD, 24 MP, 15 V, 2 -

För res. 18: 71 M, 19 C, 17 L, 14 KD

Frånvarande: 12 S, 12 M, 8 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU15 Vuxenutbildning

Punkt 1 (Vissa övergripande frågor om den kommunala vuxenutbildningen)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

156 för utskottet

41 för res. 2

104 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 24 MP, 17 L, 14 KD

För res. 2: 1 M, 38 SD, 2 -

Avstod: 70 M, 19 C, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 2 (Yrkesvux)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

Votering:

196 för utskottet

71 för res. 5

34 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:80
7 mars

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 5: 71 M

Avstod: 19 C, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 3 (Särskilda utbildningar inom vuxenutbildningen)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

175 för utskottet

40 för res. 9

86 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 24 MP, 19 C, 17 L, 14 KD

För res. 9: 38 SD, 2 -

Avstod: 71 M, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 5 (Yrkeshögskolan)

1. utskottet

2. res. 14 (C)

Votering:

211 för utskottet

19 för res. 14

71 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 14: 19 C

Avstod: 71 M

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 7 (Eftergymnasial utbildning för särskoleelever)

1. utskottet

2. res. 16 (C)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 16

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 16: 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 9 (Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare)

1. utskottet

2. res. 18 (M)

3. res. 20 (V)

4. res. 21 (L)

Förberedande votering 1:

15 för res. 20

17 för res. 21

269 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 21.

Förberedande votering 2:

72 för res. 18

17 för res. 21

212 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 18.

Teres Lindberg (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

178 för utskottet

71 för res. 18

51 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 37 SD, 24 MP, 14 KD, 2 -

För res. 18: 71 M

Avstod: 19 C, 15 V, 17 L

Frånvarande: 12 S, 12 M, 8 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU12 En ny organisation för etikprövning av forskning som avser människor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Uppföljning och utvärdering av den nya etikprövningsmyndigheten)

1. utskottet

2. res. (M, C, L, KD)

Votering:

180 för utskottet

121 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2017/18:80

7 mars

Prot. 2017/18:80
7 mars

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 15 V, 2 -
För res.: 71 M, 19 C, 17 L, 14 KD
Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

MJU9 Naturvård och områdesskydd

Punkt 2 (Dynamiskt naturskydd)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 2: 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 3 (Skydd av marina områden)

1. utskottet

2. res. 3 (C, L)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

35 för res. 3

15 för res. 4

249 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Maria Weimer (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

250 för utskottet

36 för res. 3

15 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 24 MP, 14 KD, 2 -

För res. 3: 19 C, 17 L

Avstod: 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 4 (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen)

1. utskottet

2. res. 6 (KD)

Votering:

267 för utskottet

14 för res. 6

20 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 38 SD, 23 MP, 15 V, 17 L, 2 -

För res. 6: 14 KD

Avstod: 1 MP, 19 C

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Punkt 7 (Terrängkörning)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

261 för utskottet

40 för res. 8

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 24 MP, 19 C, 15 V, 17 L, 14 KD

För res. 8: 38 SD, 2 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU10 Biologisk mångfald*Punkt 2* (Art- och habitatdirektivet)

1. utskottet

2. res. 3 (SD, KD)

Votering:

246 för utskottet

54 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 71 M, 24 MP, 19 C, 15 V, 16 L

För res. 3: 38 SD, 14 KD, 2 -

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 3 L, 2 KD, 3 -

Maria Weimer (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Prot. 2017/18:80
7 mars

Punkt 4 (Utvärdering av viltförvaltningsdelegationerna)

1. utskottet
2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

163 för utskottet

138 för res. 4

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 71 M, 38 SD, 19 C, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 4: 99 S, 24 MP, 15 V

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Åsa Westlund (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 5 (Viltförvaltningsdelegationernas beslutanderätt)

1. utskottet
2. res. 5 (M)

Votering:

230 för utskottet

71 för res. 5

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 S, 38 SD, 24 MP, 19 C, 15 V, 17 L, 14 KD, 2 -

För res. 5: 71 M

Frånvarande: 12 S, 12 M, 7 SD, 1 MP, 3 C, 6 V, 2 L, 2 KD, 3 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Unga lagöverträdare

§ 13 (forts. från § 10) **Unga lagöverträdare** (forts. JuU18)

Anf. 127 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Vi debatterar betänkandet *Unga lagöverträdare*. Jag vill för Liberalernas del särskilt uppmärksamma reservation 9 i justitieutskottets betänkande, vilken vi yrkar bifall till.

Vi hörde före voteringen att det finns skarpa intervall i hur domstolar och samhället ser på brott som begås av ungdomar – beroende på deras ålder. Det är därför intressant att titta på just åldersspannet. Om de är under 15 år är de icke straffmyndiga. Är de 15–18 år dömer man på ett speciellt sätt. Är de 18–21 år får de den så kallade straffrabatten, som några kollegor har varit inne på tidigare.

Det brottsförebyggande arbetet påverkar naturligtvis hur vi lyckas motverka ungdomskriminalitet och ungdomsbrottslighet. Det var för få inlägg i den andan, och i stället var det mycket fokus på straffrabatten. Men en del av betänkandet berör också vikten av kommunernas arbete i utsatta områden.

Fru talman! Precis som Brottsförebyggande rådet nämnde i sin rapport begås många brott av just unga personer. Därför blir det som görs i förskolan, det som görs i skolan och det som görs i yttre tjänst av poliser på kommunal nivå viktigt. Tyvärr får vi återkommande lyfta upp de brister som råder i samhället. Det är inte första gången vi debatterar dessa frågor, och det är inte första gången vi uppmärksammar situationen i de mest utsatta områdena. Varför är det viktigt att särskilt nämna dem i denna debatt? Jo, det är i de områdena runt om i landet många av dessa unga personer begår brott.

Vi behöver en fungerande polisiär verksamhet – inte, som vi nu ser med den här regeringens politik, färre poliser och färre i yttre tjänst. Vi behöver en verksamhet där man förmår att satsa på områdespoliser som kan uppsöka skolor och fritidsgårdar och försöka få några av de här ungdomarna på bättre tankar. Vi behöver också en bättre ingripande verksamhet i de här områdena för att få bort de kriminella personer som ägnar sin tid åt att rekrytera många av ungdomarna i just dessa områden.

Det finns siffror och underlag från det brottsförebyggande arbetet där man betonar vikten av sociala insatsgrupper där socialtjänsten, kommunen och polisen samverkar. Det har varit bra, men det behövs långsiktiga åtgärder.

Skolpolitiken ska vi inte beröra så mycket här, men det är helt avgörande om man lyckas få en ung person att slutföra grundskolan och påbörja en gymnasieutbildning. I dag är vi uppe i 17 ½ procent i Sverige som inte har grundläggande behörighet till gymnasiet. Tyvärr är det nog många av de personerna som väljer en alternativ väg i livet i stället för utbildning, nämligen kriminaliteten.

Några av oss besöker rätt ofta orter och städer och polisstationer, till exempel i Malmö, där man berättar om så kallade springpojkar. Det är 12- och 13-åringar som ställer upp för en 500-lapp och används för att transportera narkotika åt äldre kriminella personer. Det är det som är det sorgliga i det här arbetet, och det är därför det är viktigt att betona det brottsförebyggande arbetet.

Från Liberalernas sida har vi i det här betänkandet också lagt fram ett antal förslag när det gäller socialtjänstens mandat att ingripa. Detta för att ge socialtjänsten ytterligare verktyg i sin låda, till exempel att kunna besluta om så kallat mellantvång – att ålägga ungdomar obligatorisk medverkan i olika programinsatser på hemmaplan. Det har funnits regelverk kring detta, och det har utvärderats. Tyvärr har Socialstyrelsen konstaterat i utvärderingen att det är ytterst sällan man tillämpar den typen av beslut. Det behöver alltså förstärkas.

Vi i Liberalerna är glada att vi får igenom en motion i det här betänkandet: att åklagarväsendet snabbare ska kunna ingripa och fatta beslut om ungdomstjänst även vid ringa brott. Justitieutskottets majoritet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag om detta.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis kommentera regeringens hantering av detta politikområde. Vi har tidigare hört om ungdomsövervakning och olika typer av ungdomstjänst, men vi har ännu inte sett några förslag. Det har utretts och aviserats, men vi har ännu inte fått några förslag till riksdagen för avgörande. Den här regeringen har snart suttit sin mandatperiod

utan att föreslå några kraftfulla åtgärder mot den organiserade brottsligheten och inte minst ungdomskriminaliteten, som tyvärr breder ut sig.

Hur vet vi det? Jo, många av de ungdomar som är föremål för den här debatten läser vi om alldeles för ofta. Det gäller handgranater. Det gäller skjutningar och mord. Det gäller grova våldsbrott som misshandel, men det gäller också öppen narkotikaförsäljning.

Det är därför det är viktigt att satsa på det jag har talat om, nämligen det brottsförebyggande arbetet, men också på bättre polisiär förmåga. Det måste dock kompletteras med kraftfullare politik i lagstiftningen.

Därför kommer vi till detta med ungdomsövervakning. Det är därför det är viktigt att vi får igenom förändringen av straffrabatten: för att markera från samhällets sida att man inte kan begå grova brott, hänsynslösa brott, och ändå räkna med att få 50 procents straffrabatt i domstol. Det är precis det som många av de här ungdomarna och inte minst deras ledare systematiskt kalkylerat ut, fru talman. Det är därför vi ser att många av dem som begår dessa mycket allvarliga brott är just ungdomar, och det är därför vi är kritiska till att regeringen efter snart fyra år ännu inte har levererat någonting på det här området.

(Applåder)

Anf. 128 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Sverige ska bli ännu tryggare med bättre välfärd och mindre brottslighet. Vi socialdemokrater vill ha ett tryggt och jämlikt samhälle som skapar hopp och möjliggör ett bra liv för alla. Därför är vi tuffa både mot brottsligheten och mot brottets orsaker.

Du ska känna dig trygg i ditt bostadsområde, på din arbetsplats, på gatan och i hela landet. Du ska känna trygghet genom att kunna försörja dig genom arbete, och du ska känna dig trygg om livet tar en ny vändning – om du till exempel blir sjuk, förlorar jobbet eller är föräldradedig. Du ska våga ta chanser för att testa något nytt.

Skolan ska vara kompensatorisk, och alla barn ska få en bra utbildning. Det ska inte spela någon roll vilken familj du föds in i eller vilka ekonomiska förutsättningar ni har. Klassklyftorna ska bort.

Alla som kan ska bidra till vårt gemensamma, och alla ska få ta del av välfärden under olika faser i livet. Samhället ska framför allt vara som starkast när individen behöver det som mest.

Genom att säkra tryggheten kan vi alla fritt leva våra liv som vi själva önskar. Socialdemokratisk politik handlar om att nå den visionen stegvis.

Trots att vi under den här mandatperioden vänt utvecklingen inom flera områden har vi fortfarande mycket kvar att göra. Klyftorna mellan människor i Sverige har ökat under en tid. Bara i Stockholm kan vi tydligt se att det skiljer flera år i medellivslängd mellan boende vid olika tunnelbanestationer. Dina föräldrars utbildningsbakgrund påverkar hur det går för dig i skolan och vilka chanser du får i livet.

Inte alldeles oväntat är det ofta unga från trassliga familjeförhållanden i kombination med svårigheter i skolan som hamnar i kriminalitet. Många gånger är det barn till föräldrar med dålig ekonomi och ibland även missbruksproblematik. Den ena föräldern kanske inte finns med i bilden alls. Risken ökar ytterligare om det saknas andra vuxna förebilder i barnets omgivning och även om kriminella gäng existerar i barnets närhet.

Fru talman! Vi talar om unga människor här i dag – unga människor som skulle kunna ha hela livet framför sig men som av olika orsaker hamnat eller riskerar att hamna på en kriminell bana där möjligheten till ett bra liv är begränsad. Ungdomar som begår brott är rekryteringsbasen för dem som fastnat i kriminalitet. Förutom att förstöra sina egna liv begränsar de andra människors frihet. Det kan vi aldrig tillåta. Därför måste samhället reagera snabbt när en ung människa är på väg in på en kriminell bana. Våra barn och ungdomar behöver få de bästa förutsättningarna att leva ett bra liv – kriminalitet ska inte ens vara ett alternativ.

Arbete, skola och bostad är grundförutsättningar för trygghet. Det är i dag 250 000 fler i arbete än innan vi tillträdde. Det byggs mycket mer, och vi har vänt den negativa utvecklingen i skolan. Samtidigt är det mer som kvarstår att göra.

Socialdemokraterna bekämpar också brottsligheten. Därför har regeringen under den här mandatperioden gjort en historisk satsning på polisen. Totalt förstärks polisen med 7,1 miljarder kronor under de närmaste åren. Samtidigt vill vi ha 10 000 fler polisanställda. Grova våldsbrott och olagligt innehav av skjutvapen och explosiva varor är några av de över 30 områden som regeringen initierat straffskärpning inom. Även det brottsförebyggande arbetet har trappats upp rejält.

Vi har också alldeles nyligen fått en glädjande rapport från polisen, som säger att vår särskilda insats mot den organiserade brottsligheten har börjat ge resultat. Två saker som sticker ut är att man gjort fler beslag av vapen och att antalet skjutningar har gått ned i landet. Polisen har kraftsamlat, och det har gett resultat. Det är så vi behöver fortsätta arbeta!

Fru talman! Jag tänker kort gå igenom våra ställningstaganden kring de sex tillkännagivanden som föreslås av borgerligheten.

Vi vill att unga som begår brott ska lagföras så fort som möjligt. Därför gav regeringen i januari 2017 en utredare i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder som leder till snabbare lagföring av unga som begår brott. Uppdraget ska presenteras redan nästa månad.

Vi vill också att unga ska få lämpliga påföljder. Regeringen gav därför en utredare i uppdrag att föreslå nya påföljder för unga lagöverträdare, vilket utredaren har gjort. Förslagen bereds just nu inom Regeringskansliet och ska presenteras inom kort.

När det gäller de sekretessbrytande bestämmelserna anser vi att det är jätteviktigt att informationsutbytet fungerar. Det finns redan en pågående utredning som ska presenteras i augusti.

Vi har alltså inte haft någon anledning att reservera oss mot de tillkännagivanden som föreslås.

Den avgörande frågan för att minska brottsligheten är vad man egentligen är redo att göra för att uppnå trygghet. Det finns politiker på högerkanten som utnyttjar människors rädslor för att få makt och som talar om för människor att de ingenting kan göra och att det inte går att förändra. De har gett upp innan de ens har försökt.

En del unga människor hamnar fortfarande i kriminalitet. Människor känner oro, och en ny typ av brottslighet försöker slå rot. Det behöver inte fortsätta vara så – det finns en annan väg. Men då får inte uppgivenheten styra.

Vi socialdemokrater vet att förändring är möjlig och att det kräver politisk vilja. Vi har den viljan. Vi väljer trygghet och en stark välfärd före

skattesänkningar, för det är så vi förebygger brott och har resurser att bekämpa brottsligheten. Samhället är mycket starkare än rädslorna och mycket starkare än brottsligheten.

(Applåder)

Anf. 129 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Först måste jag säga att jag håller med Sultan om att det förebyggande är jätteviktigt. Det är också viktigt med en bra bostad och arbete och att man stöder barn, ungdomar och familjer så mycket som möjligt. Jag tog i mitt anförande bland annat upp hembesöken, som vi vill utöka.

Men ungdomar begår allvarliga och grova brott i ökad omfattning. Jag tog till exempel upp detta med gängskjutningar: 320 skjutningar 2017, 42 döda och 140 skadade. Polisen vädjar om att politiken ska komma med skärpningar på lagstiftningsområdet, för de klarar helt enkelt inte av detta.

Som jag också nämnde i mitt anförande tillkännagav vi för tre år sedan att regeringen skulle se till att införa helgavskiljning med fotboja – det som nu kallas för ungdomsövervakning. Detta har regeringen inte presenterat. Det har som sagt gått tre år, och som svar på min skriftliga fråga sa Morgan Johansson att regeringen förbereder detta i högt tempo. Tre år tycker inte jag är högt tempo. Det förvånar mig om det är någon som tycker det.

Vid skjutningarna har även oskyldiga människor dödats. Jag undrar därför om Sultan tycker att tre år är högt tempo. Och när kommer ni att presentera nya förslag?

Anf. 130 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Herr talman! Tack, Ellen Juntti, för frågan! Jag håller med om din problembeskrivning. Ingen människa ska behöva bli utsatt för otrygghet, och gängskjutningarna ska såklart inte gå obemärkta förbi. Begår man brott ska det leda till konsekvenser och straff. Men påföljderna är som sagt på väg och ska presenteras ganska snart. Jag frågade departementet senast i dag hur det ser ut, och de sa att det är på väg och kommer att presenteras snart. Om tre år är lång tid eller inte i detta sammanhang har jag faktiskt svårt att svara på.

Anf. 131 ELLEN JUNTTI (M) replik:

Herr talman! Det kan jag svara på: Det är väldigt lång tid, särskilt när det handlar om så allvarlig kriminalitet och polisen vädjar om lagstiftningsskärpningar eftersom detta håller på att spåra ur helt och hållet.

I går morse när jag vaknade läste jag en artikel om en man som blivit rånad och slagen av ett gäng mitt på ljusa dagen, på eftermiddagen. Han slogs ned med ett tillhygge och fördes till sjukhus. Jag vet inte hur det har gått för honom. Om man har slagit honom i huvudet med ett tillhygge kan hans liv faktiskt vara förstört. Jag önskar naturligtvis att det inte är så, men det handlar om allvarlig brottslighet. Detta läser man om var och varannan dag.

I morse vaknade jag till nyheterna, där man rapporterade att ett ungdomsgäng på fyra fem personer i Helsingborg hade varit inblandat i knivslagsmål – en död och fyra skadade. Detta läser man var och varannan dag. Det är jätteallvarligt. Dessa ungdomar har säkert inte börjat med knivslagsmål på en gång utan har säkert hållit på med brott i många år. Detta

hade kanske inte hänt om regeringen hade ökat takten lite och kommit fram med nya påföljder i stället för att ta så otroligt lång tid på sig.

Likadant är det när det gäller attacker mot poliser och polishus. Där har regeringen också segat. Jag tror att utredningstiden är två och ett halvt år. Ingen blir gladare än jag om det snart kommer förslag från regeringen. Sultan sa att det kommer inom kort, men det fanns inget förslag i propositionsförteckningen. Jag undrar när ”inom kort” är.

Prot. 2017/18:80

7 mars

Unga lagöverträdare

Anf. 132 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Herr talman! Ellen Juntti frågade om fler påföljder, och det låter som om regeringen inte har gjort någonting i dessa frågor. Vi har ju faktiskt, som jag nämnt tidigare, skärpt straffen inom en rad områden som rör just den organiserade brottsligheten. Det stämmer alltså inte alls att vi inte skulle ha gjort någonting – mycket har gjorts, och mycket är på väg. Även i denna fråga är det på väg och kommer snart att bli klart.

Samtidigt som vi bekämpar brottslighet investerar vi också i satsningar som kommer att innebära att man förebygger, till exempel satsningar i skolan och på ungdomen. Det är alltså väldigt mycket som görs parallellt.

Anf. 133 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Ungdomsbrottsligheten, som vi debatterar nu, är verkligen något som berör. Det är väl ingen av oss som inte lider med offren men även med de ungdomar som så tidigt lockas in på den kriminella banan. Det behövs både tydliga åtgärder och mycket mer förebyggande arbete. Med min egen bakgrund som lärare tycker jag att vi inte nog kan betona skolans roll i detta, och naturligtvis även socialtjänstens, som flera talare har varit inne på.

Men den plats där alla ungdomar möts är skolan. Jag kan inte låta bli att minnas svaret vi fick från poliserna i Baltimore under vår gemensamma studieresa i december, när vi ställde frågan vad som är bäst för att förebygga gängkriminalitet. Svaret var utbildning och skola. Detta är jätteviktigt, särskilt i de utsatta områdena.

Men vi får inte bara ensidigt se dessa områden; detta gäller alla områden i Sverige. Det gäller hela riket, från minsta lilla samhälle till det största och från miljonprogramsområdet till den lilla byn. Ungdomar måste bli sedda, och det måste finnas vuxna som kan se ungdomar som är på glid och åtgärda detta mycket tidigt för att vi ska kunna undvika att de slirar in på den kriminella banan.

Jag vägrar att tro att någon är född kriminell. Jag tror fullt och fast att varje människa har det valet och kan stödjas för att lämna den kriminella banan. Där är skolan viktig.

Det är därför den här regeringen satsar så mycket på skolan. Inte minst i årets budget görs satsningar som speciellt är riktade mot socioekonomiskt svaga områden, där just skolorna får extra stöd. Det är där arbetet behövs, för att de som är svaga ska kunna bli starka, så starka att de tydligt väljer bort den kriminella banan och inte blir springpojkar på det sätt vi nyss hörde om utan vet att det finns andra karriärer.

Till kollegorna i Alliansen och Sverigedemokraterna kan jag skicka med en sak som just nu diskuteras i utbildningsutskottet. Det handlar om läsa-skriva-räkna-garantin, som nu hotas. Den skulle se till att just de elever som behöver stöd tidigt, direkt från lågstadiet, också får det. Detta är

något som vi i Sverige har varit urusla med. Vi har alltid undrat varför Finland klarar sig så bra. De klarar sig bra för att de satsar tidigt. Det måste vi bli bättre på. Detta var en liten avstickare från ämnet.

Lika viktigt som att satsa på skolan, så att vi ser dessa ungdomar, är det att vi ger tydliga besked om vad som gäller. Därför är det bra att det finns bred enighet om viktiga frågor i betänkandet. Då kan vi gå fram gemensamt. Det är väldigt mycket som är på gång.

Allianspartierna vill också ha tillkännagivanden på de punkter som redan är på gång. Vi i S och MP har inget emot att återigen påpeka för regeringen att sakerna är viktiga, även om de redan är på gång. Men det finns ingen anledning att reservera sig till förmån för sådant som redan håller på att ske. Därför har vi heller inte reserverat oss.

Det är bra att vi ser över straffrabatten för dem som är 18–20 år. Det är bra att vi kan testa snabbare åtgärder. Det är bra att vända på varje sten för att åtgärderna ska bli tydliga. Sedan ska vi nog inte ha en övertro på att hårdare straff ska avhålla dessa ungdomar från brott. I dessa unga åldrar vet man knappt vilka straff som ges vid respektive brott; man hänger bara med. Det är också detta som är det skrämmande i det hela. Det är därför det behövs vuxna som lyfter dessa ungdomar tidigt. Detta tycker jag att vi måste vara överens om.

Herr talman! Vi måste satsa på dessa områden. Vi måste se till att ungdomarna tidigt förstår att det inte är brottets bana som ger ett liv värt att leva. Det är ett ärligt liv som ger ett liv värt att leva.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 8 mars.)

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2017/18:116 En amnesti för explosiva varor

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 mars

2017/18:413 Samhällsekonomiska konsekvenser av trafikstörningar

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

2017/18:414 Integrationsutmaningen

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 6 mars

2017/18:960 Granskning av FMV

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 mars

2017/18:768 Ökat tågresande för mindre utsläpp

av *Edward Riedl* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2017/18:828 Trafikverkets handläggningstider

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

den 7 mars

2017/18:854 Ansvar för allmänflyget

av *Nina Lundström* (L)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:862 Trafikkaos på E4:an

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:890 Skenande tolkkostnader

av *Anders Hansson* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2017/18:913 En attraktivare lärarutbildning

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:939 Riksväg 55

av *Jessika Roswall* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:935 Lärarutbildningen

av *Ida Drougge* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:928 Multidisciplinär forskning

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2017/18:937 Artificiell generell intelligens

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

Prot. 2017/18:80
7 mars

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.13.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 6 anf. 35 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 72 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 9 anf. 109 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 128 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

BRITT-MARIE HARTVIG

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 5 Integration.....	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2017/18:AU7	2
Anf. 1 ANNELIE KARLSSON (S).....	2
Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M).....	4
Anf. 3 ANNELIE KARLSSON (S) replik	6
Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	7
Anf. 5 ANNELIE KARLSSON (S) replik	7
Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	8
Anf. 7 PAULA BIELER (SD).....	8
Anf. 8 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	10
Anf. 9 PAULA BIELER (SD) replik.....	13
Anf. 10 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	13
Anf. 11 PAULA BIELER (SD) replik.....	14
Anf. 12 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	14
Anf. 13 ANNELIE KARLSSON (S) replik	15
Anf. 14 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	15
Anf. 15 ANNELIE KARLSSON (S) replik	16
Anf. 16 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	16
Anf. 17 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	17
Anf. 18 ROBERT HANNAH (L).....	19
Anf. 19 PAULA BIELER (SD) replik.....	22
Anf. 20 ROBERT HANNAH (L) replik.....	22
Anf. 21 PAULA BIELER (SD) replik.....	23
Anf. 22 ROBERT HANNAH (L) replik.....	23
Anf. 23 ERIK SLOTTNER (KD).....	24
Anf. 24 PAULA BIELER (SD) replik.....	26
Anf. 25 ERIK SLOTTNER (KD) replik.....	26
Anf. 26 PAULA BIELER (SD) replik.....	27
Anf. 27 ERIK SLOTTNER (KD) replik.....	27
(Beslut fattades under § 12.).....	27
§ 6 Gymnasieskolan	28
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:Ubu14	28
Anf. 28 MARIA STOCKHAUS (M).....	28
Anf. 29 STEFAN JAKOBSSON (SD)	29
Anf. 30 MARIA STOCKHAUS (M) replik	31
Anf. 31 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	32
Anf. 32 MARIA STOCKHAUS (M) replik	32
Anf. 33 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	33
Anf. 34 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	33
Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V).....	35
Anf. 36 MARIA STOCKHAUS (M) replik	36
Anf. 37 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	36
Anf. 38 MARIA STOCKHAUS (M) replik	37

Anf. 39 DANIEL RIAZAT (V) replik	37
Anf. 40 CHRISTER NYLANDER (L)	37
Anf. 41 ANNIKA ECLUND (KD)	39
Anf. 42 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	41
Anf. 43 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	43
Anf. 44 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik	43
Anf. 45 MARIA STOCKHAUS (M) replik.....	44
Anf. 46 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik	44
Anf. 47 RICKARD NORDIN (C).....	45
Anf. 48 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	45
Anf. 49 RICKARD NORDIN (C) replik.....	46
Anf. 50 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	46
Anf. 51 RICKARD NORDIN (C) replik.....	46
(Beslut fattades under § 12.)	46
§ 7 Vuxenutbildning	47
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU15.....	47
Anf. 52 IDA DROUGGE (M).....	47
Anf. 53 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	48
Anf. 54 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	51
Anf. 55 DANIEL RIAZAT (V).....	52
Anf. 56 HÅKAN BERGMAN (S)	55
Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	57
Anf. 58 HÅKAN BERGMAN (S) replik	58
Anf. 59 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	58
Anf. 60 HÅKAN BERGMAN (S) replik	59
Anf. 61 IDA DROUGGE (M) replik.....	59
Anf. 62 HÅKAN BERGMAN (S) replik	60
Anf. 63 IDA DROUGGE (M) replik.....	60
Anf. 64 HÅKAN BERGMAN (S) replik	61
Anf. 65 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	61
Anf. 66 HÅKAN BERGMAN (S) replik	62
Anf. 67 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	62
Anf. 68 HÅKAN BERGMAN (S) replik	63
Anf. 69 CHRISTER NYLANDER (L)	63
Anf. 70 HÅKAN BERGMAN (S) replik	64
Anf. 71 CHRISTER NYLANDER (L) replik	65
Anf. 72 HÅKAN BERGMAN (S) replik	65
Anf. 73 CHRISTER NYLANDER (L) replik	65
Anf. 74 DANIEL RIAZAT (V) replik	66
Anf. 75 CHRISTER NYLANDER (L) replik	66
Anf. 76 DANIEL RIAZAT (V) replik	67
Anf. 77 CHRISTER NYLANDER (L) replik	67
(Beslut fattades under § 12.)	67
§ 8 En ny organisation för etikprövning av forskning som avser människor.....	68
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU12.....	68
Anf. 78 BETTY MALMBERG (M).....	68
Anf. 79 THOMAS STRAND (S).....	69

Anf. 80	BETTY MALMBERG (M) replik.....	70
Anf. 81	THOMAS STRAND (S) replik.....	70
Anf. 82	BETTY MALMBERG (M) replik.....	71
Anf. 83	THOMAS STRAND (S) replik.....	71
	(Beslut fattades under § 12.).....	71
§ 9	Naturvård och områdesskydd och Biologisk mångfald.....	72
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU9	72
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2017/18:MJU10	72
Anf. 84	MONICA HAIDER (S).....	72
Anf. 85	JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	74
Anf. 86	MONICA HAIDER (S) replik.....	76
Anf. 87	JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	76
Anf. 88	MONICA HAIDER (S) replik.....	77
Anf. 89	JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	77
Anf. 90	RUNAR FILPER (SD).....	77
Anf. 91	STINA BERGSTRÖM (MP)	80
Anf. 92	JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	82
Anf. 93	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	83
Anf. 94	JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	83
Anf. 95	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	84
Anf. 96	KRISTINA YNGWE (C).....	84
Anf. 97	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	87
Anf. 98	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	87
Anf. 99	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	87
Anf. 100	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	88
Anf. 101	MONICA HAIDER (S) replik.....	88
Anf. 102	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	89
Anf. 103	MONICA HAIDER (S) replik.....	89
Anf. 104	KRISTINA YNGWE (C) replik.....	90
Anf. 105	JENS HOLM (V).....	90
Anf. 106	LARS TYSKLIND (L).....	92
Anf. 107	JENS HOLM (V) replik	94
Anf. 108	LARS TYSKLIND (L) replik	94
Anf. 109	JENS HOLM (V) replik	95
Anf. 110	LARS TYSKLIND (L) replik	95
Anf. 111	LARS-AXEL NORDELL (KD).....	96
Anf. 112	JENS HOLM (V) replik	97
Anf. 113	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	98
Anf. 114	JENS HOLM (V) replik	98
Anf. 115	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	99
Anf. 116	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	99
Anf. 117	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	99
Anf. 118	STINA BERGSTRÖM (MP) replik	100
Anf. 119	LARS-AXEL NORDELL (KD) replik.....	100
	(Beslut fattades under § 12.).....	100
§ 10	Unga lagöverträdare.....	101
	Justitieutskottets betänkande 2017/18:JuU18.....	101
Anf. 120	ELLEN JUNTTI (M).....	101
Anf. 121	ADAM MARTTINEN (SD).....	103
Anf. 122	JOHAN HEDIN (C)	105
Anf. 123	ADAM MARTTINEN (SD) replik	108

Anf. 124 JOHAN HEDIN (C) replik.....	109
Anf. 125 ADAM MARTTINEN (SD) replik.....	109
Anf. 126 JOHAN HEDIN (C) replik.....	109
(forts. § 13).....	110
Ajournering.....	110
Återupptaget sammanträde.....	110
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 1 mars	110
KrU5 Kultur för alla.....	110
MJU11 Vattenvård	112
MJU12 Kemikaliepolitik.....	114
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	115
AU7 Integration	115
UbU14 Gymnasieskolan	117
UbU15 Vuxenutbildning.....	119
UbU12 En ny organisation för etikprövning av forskning som avser människor.....	121
MJU9 Naturvård och områdesskydd	122
MJU10 Biologisk mångfald	123
§ 13 (forts. från § 10) Unga lagöverträdare (forts. JuU18).....	124
Anf. 127 ROGER HADDAD (L).....	124
Anf. 128 SULTAN KAYHAN (S).....	126
Anf. 129 ELLEN JUNTTI (M) replik.....	128
Anf. 130 SULTAN KAYHAN (S) replik.....	128
Anf. 131 ELLEN JUNTTI (M) replik.....	128
Anf. 132 SULTAN KAYHAN (S) replik.....	129
Anf. 133 MATS PERTOFT (MP).....	129
(Beslut skulle fattas den 8 mars.)	130
§ 14 Bordläggning.....	130
§ 15 Anmälan om interpellationer	130
§ 16 Anmälan om fråga för skriftligt svar.....	131
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	131
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.13.	132